

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest

ULOGA SPECIJALNE JEDINICE POLICIJE „OSA“ U DOMOVINSKOM RATU

Diplomski rad

Borna Marinić

Mentor: dr.sc. Martin Previšić, doc.

Zagreb, 2017.

Sadržaj

1. UVOD	4
2. POVIJESNO DRUŠTVENI OKVIRI	8
2.1. Formiranje i ustroj specijalne policije MUP-a RH.....	13
3.1. Policijska ispostava Kozibrod	17
3.2. Policijska ispostava Gornji Viduševac	22
3.3. Akcija „Topusko“	26
3.4. Akcija „Petrinja“	29
3.5. Djelovanje tijekom listopada i studenog 1991. godine	30
3.6. Operacija „Vihor“	34
4. ZADAĆE SPECIJALNE JEDINICE POLICIJE „OSA“ OD SARAJEVSKOG PRIMIRJA DO KONAČNIH OSLOBODILAČKIH OPERACIJA HRVATSKIH SNAGA	41
4.1. Obuka u Specijalnoj jedinici policije „Osa“	41
4.2. Akcija „Trokut“	44
4.3. Akcija „Poskok 1“	45
4.4. Operacija „Maslenica“	53
4.5. Akcija „Poskok 2“	55
4.6. Akcija „Krug – Dubrovnik“	61
4.7. Akcija „Medački džep“	63
4.8. Akcija „Kocka“	66
4.9. Akcija „Tuka“	67
4.10. Akcija „Krug – Požega“	69

5. SPECIJALNA JEDINICA POLICIJE „OSA“ U OSLOBODILAČKIM OPERACIJAMA „BLJESAK“ I „OLUJA“	71
5.1. Operacija „Bljesak“	71
5.2. Operacija „Oluja“	77
5.3. Akcija „Oluja – obruč“	86
6. ZAKLJUČAK	88
7. POPIS KRATICA	92
8. POPIS FOTOGRAFIJA I KARATA	94
9. SAŽETAK.....	95
10. BIBLIOGRAFIJA	96

1. UVOD

Unatoč tome što je velika količina arhivskog gradiva vezanog uz Domovinski rat i dalje nedostupna za istraživače, tema Domovinskog rata sve je zastupljenija u hrvatskoj historiografiji. Historiografski interes za Domovinski rat logičan je jer se radi o vrlo važnom razdoblju hrvatske povijesti. Organiziranjem sve većeg broja znanstvenih skupova, simpozija te tribina koji se naslanjaju na tematiku Domovinskog rata, taj interes sve više raste. Kao podršku nastojanjima da Domovinski rat dobije relevantno mjesto u hrvatskoj historiografiji svakako valja istaknuti i osnutak Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata u Zagrebu 2005. godine, kao institucije arhiviranja i analize ratnih dokumenta. Jedan od glavnih razloga takvih trendova je i dostatan vremenski odmak koji je potreban da bi se kritički sagledalo na događaje koji su zahvatili prostor Republike Hrvatske u prvoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća. Jedno od temeljnih pitanja koja se nameću kada su u pitanju ti događaji jest njihov uzrok.

Ubrzo po uspostavi demokratski izabrane vlasti u Hrvatskoj 1990. godine, dijelovi srpskog pučanstva u Hrvatskoj počeli su pružati otpor legalno izabranoj vlasti. Bili su instigirani i potpomognuti od strane tadašnje krnje jugoslavenske vlasti u Beogradu, odnosno bloka vezanog lidera Saveza komunista Srbije Slobodna Miloševića, potpuno su negirali pravnu državu na velikom dijelu Republike Hrvatske, što je u rujnu dovelo i do oružane pobune. U takvim okolnostima, jedina legalna oružana snaga u Hrvatskoj bila je policija koja je postupno dobivala i vojne karakteristike te je izbijanjem Domovinskog rata počela djelovati kao vojna obrambena snaga. U tim okvirima posebno su mjesto zauzimale Posebne jedinice policije (PJP) koje su djelovale unutar Ministarstva unutarnjih poslova (MUP). Naime, eskalacija otvorene agresije na Hrvatsku, nagnala je hrvatske vlasti na osnivanje Posebnih jedinica policije pri Policijskim upravama (PU) MUP-a. Tako je pri PU Sisak u ožujku 1991. osnovana Posebna jedinica policije (kasnije Specijalna jedinica policije) „Osa“. Ova jedinica imala je imala vrlo značajnu ulogu u obrani i stvaranju Republike Hrvatske (RH) te je prolazeći kroz najzahtjevnije zadatke sudjelovala u svim većim vojno-redarstvenim operacijama (VRO) tijekom Domovinskog rata (Maslenica, Medački džep, Bljesak, Oluja).

Hrvatska policija istaknula za vrijeme Domovinskog rata u raznim situacijama te je bila sudionik ključnih događaja u Domovinskom ratu. Kao takva uvelike je doprinjela uspostavi neovisnosti Republike Hrvatske, no o njezinoj ulozi u ratu zna se premalo. Do sada je

objavljena jedna cjelovita monografija o hrvatskoj policiji u Domovinskom ratu.¹ U prvom dijelu monografije prikazan je povijesni pregled Domovinskog rata, a u drugom nalazimo prikaz pojedinih bojišta, akcija i operacija koji se temelji na memoarskom gradivu neposrednih sudionika navedenih događaja. Ipak, uz nužan oprez prema iznesenim podacima, koji zbog subjektivnosti pripovjedača ne moraju uvijek biti točni, monografija nam približava ulogu i značaj „jakih snaga MUP-a“ u Domovinskom ratu. Osim navedene knjige postoji i knjiga koja se bavi isključivo Specijalnim jedinicama policije (SJP) MUP-a RH u Domovinskom ratu, no ona je ograničena isključivo na djelovanje SJP u operaciji „Oluja“, a na nju se naslanja i manja knjiga o djelovanju SJP za vrijeme i nakon „Oluje“ u izdanju Večernjeg lista.² Konkretni uvid u djelovanje SJP za vrijeme Domovinskog rata možemo dobiti tek kroz monografije pojedinih SJP, a to su za sada monografija SJP PU Varaždinske „Roda“ te monografija SJP PU Zagrebačke „Alfa“.³ Najveći problem koji se javlja kod pisanja takvih monografija jest nedostatak, odnosno, nedostupnost arhivskog gradiva tj. dokumenata, osobito kada su u pitanju prvi mjeseci Domovinskog rata za vrijeme kojih Oružane snage Republike Hrvatske (OSRH) još nisu imale jaku logističku podršku. Velik problem istraživačima predstavlja i činjenica da se niz dokumenata još uvijek nalazi pod oznakom tajnosti.

Kod SJP „Osa“, također, postoji problem nedostupnosti arhivskog gradiva, onog od ožujka, tj. osnivanja postrojbe, pa do kolovoza i obuke postrojbe u Zagrebu. Ipak s ključnih dokumenata, poput zapovijedi o osnivanju Jedinice, oznaka tajnosti skinuta je u kolovozu 2016. godine čime ovaj rad dobiva na značaju i kvaliteti. Dokumenti koji su trenutno dostupni i na kojima se gradio ovaj diplomski rad uglavnom su zapovijedi za izvršavanje akcija te izvješća nastala nakon izvršenja tih istih akcija. Najviše njih nalazi se u pismohrani Udruge Specijalne jedinice policije „Osa“. Ti dokumenti dali su nam odgovore na ključna pitanja koja se nameću kada se bavimo ulogom SJP „Osa“ u Domovinskom ratu - Što je bila zadaća jedinice? Koliko je ljudi sudjelovalo u pojedinim akcijama? Koji je bio ishod akcija? i sl.⁴

---

¹ Monografija *Hrvatska policija u Domovinskom ratu* (Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2011.)

² *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008); Zvonko Brajković et al. *Akcije specijalne policije MUP-a u operaciji "Oluja" : operacija "Oluja - Obruč" i djelovanje Specijalne policije kolovoz - listopad 1995.* (Zagreb: Večernji list, 2012)

³ Monografija *Dvadeset proljeća Roda* (Varaždin: TIVA Varaždin, Udruga specijalne jedinice policije PU Varaždinske „Roda“ 2011); Stjepan Milković, *Alfe žive vječno! : prilozi za ratni put Specijalne jedinice "Alfa" PU zagrebačke u Domovinskom ratu 1991.-1995.* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata : Udruga veterana specijalne jedinice policije "Alfa" Zagreb, 2013).

⁴ Pismohrana Udruge Specijalne jedinice policije „Osa“ (dalje: Pismohrana Udruge SJP „Osa“)

Osim dokumenata, značajan doprinos diplomskom radu daje i gradivo prikupljeno metodom usmene povijesti, odnosno sjećanja sudionika Domovinskog rata koja smo prikupili za potrebe ovog rada. Usmena kazivanja, nekoliko pripadnika SJP „Osa“ koji su bili izravni sudionici događaja obrađenih u radu, detaljno su transkribirana i naknadno autorizirana od strane kazivača. Prikupljena svjedočanstva bila su nam od velike pomoći, osobito u razumijevanju događaja o kojima ne postoje izvori, odnosno procesa o kojima su izvori oskudni. Usmena povijest pruža nam uvid u individualno iskustvo pojedinaca koje ne nalazimo u službenim dokumentima. Vrlo je bitno naglasiti da smo formiranjem pojedinih pitanja došli do izravnih saznanja o temama koje su nas posebno zanimale (npr. kako je i kada došlo do naziva „Osa“ za SJP PU Sisak), a koje se nisu mogle naći u dostupnom gradivu. Isto tako, ovom metodom koristili smo se ne samo kako bi saznali podatke o manje poznatim činjenicama već i da bismo dobili informacije o općoj atmosferi te načinu razmišljanja i djelovanja u određenim situacijama.⁵ S druge strane nedostaci usmene povijesti su selektivno pamćenje, naknadno mijenjanje slike o nekom događaju ili temi, te na koncu i čimbenik zaborava, koji je ipak manje prisutan kada je u pitanju Domovinski rat. Pristupajući odabranim kazivačima bili smo svjesni pozitivnih i negativnih strana metode usmene povijesti te smo prikupili vrijedna saznanja koja su na koncu ukomponirana u diplomski rad. Bitno je naglasiti kako usmena povijest u ovom istraživanju nije nužno temelj već popunjavanje slike i događaja.⁶

Uz dokumente i metodu usmene povijesti vrijedan izvor podataka pokazala se i periodika. Od lokalnih sisačkih tiskovina („Jedinstvo“, „Sisački tjednik“, „Hrvatski bojovnik“), do hrvatskih („Vjesnik“, „Večernji list“, „Slobodna Dalmacija“), ali i srpskih („Politika“, „Borba“), dnevnih tiskovina. U radu je također korištena i brojna literatura vezana uz Domovinski rat, koja je bila ključna kako bi se čitatelju približila šira slika djelovanja SJP „Osa“ na pojedinim bojištima te u pojedinim operacijama poput operacija „Bljesak“ i „Oluja“.

Rad je strukturiran na način da na koncu daje zaokruženu cjelinu kojom čitatelj dobiva jasan i razumljiv uvid u ulogu SJP „Osa“ u Domovinskom ratu. Početno poglavlje posvećeno je

---

⁵ Ana Holjevac Tuković, Ante Nazor, „Problem prikupljanja memoarskog gradiva na primjeru Domovinskog rata – struka i etika kao preduvjeti njegove objektivne interpretacije“, *Arhivski vjesnik* 52 (2009), 71.

⁶ Vidi više o metodi usmene povijesti: Alessandro Portelli, „Što čini usmenu povijest drugačijom?“, u: *Lucius. Zbornik radova Društva studenata povijesti „Ivan Lučić-Lucius“* God. VI., Sv. 10.-11., ur. Suzana Miljan (Zagreb: Društvo studenata povijesti Ivan Lučić-Lucius, 2007).

zbivanjima koja su prethodila Domovinskom ratu, odnosno vojno-političkoj situaciji u kojoj se Hrvatska našla početkom 1991. godine. To poglavlje na sažet način čitatelja uvodi u temu te daje kontekst formiranju Posebnih jedinica policije u prvoj polovici 1991. godine što je također jedna od početnih tema obrađenih u ovome radu.

U drugom djelu rada, pozabaviti ćemo se ustrojem i organizacijom SJP „Osa“ od njezinog osnutka u ožujku do sklapanja Sarajevskog primirja početkom 1992. godine. U tom poglavlju rad će se posvetiti samim počecima jedinice te prvim borbenim djelovanjima pripadnika SJP „Osa“, od druge polovice lipnja do početka kolovoza 1991. godine, kada velik dio pripadnika SJP „Osa“ odlazi u Zagreb na obuku. Nakon toga, rad daje uvid u borbeno djelovanje SJP „Osa“ u razdoblju od rujna 1991. do početka 1992. godine za vrijeme kojeg jedinica djeluje isključivo lokalno na području Banovine odnosno unutar matične PU Sisak.

Treći dio rada započinje stupanjem na snagu Sarajevskog primirja u siječnju 1992., a posvećen je razdoblju od svibnja 1992. godine kada Sektor specijalne policije uključuje SJP „Osa“ u terene širom Republike Hrvatske na kojima u okviru svojih zadataka jedinica sudjeluje u pretragama terena, izviđačkim akcijama te zaposjedanju crta razgraničenja i sličnim zadaćama. Unutar tog dijela osvrnuti ćemo smo se i na pitanje obuke unutar jedinice, te pitanje saniteta, ali i ostala pitanja koja nisu direktno vezana uz borbeno djelovanje jedinice poput voznog parka kojim je jedinica raspolagala.

Konačno, posljednji dio diplomskog rada pažnju posvećuje ulozi SJP „Osa“ u oslobađanju privremeno okupiranog teritorija za vrijeme operacija „Bljesak“ i „Oluja“. Iako je za većinu pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske „Oluja“ označila kraj vojnih aktivnosti to nije bio slučaj kod Specijalnih jedinica policije. Tako je i SJP „Osa“ sudjelovala u operaciji „Oluja – obruč“ odnosno čišćenju terena nakon operacije „Oluja“ na Petrovoj Gori te na pravcu Knin-Gračac-Plitvička jezera. Time završava posljednji dio diplomskog rada, rada kojem je cilj čitatelju dati cjelovit uvid u ustroj i djelovanje Specijalnih jedinica policije u Domovinskom ratu na primjeru SJP „Osa“ iz Siska.

2. POVIJESNO DRUŠTVENI OKVIRI

Rušenjem Berlinskog zida u studenome 1989. godine na simboličan način započelo je rušenje komunizma te uskoro dolazi do vala demokratizacije u većini istočnoeuropskih država u kojima su do tada na vlasti bili komunistički režimi. Slični procesi demokratizacije i tranzicije započeti su i u Socijalističkom Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ), no različito su se odvijali od republike do republike. Specifičnost situacije određivala je teška politička kriza i gospodarski problemi koji su potraživali reforme. Rukovodstva republika različito su pristupala rješavanju problema sistemske krize. Započevši tendencijama reforme Ustava iz 1974. u Srbiji se afirmirao centralistički pristup rješavanju krize koji se kasnije uobličio u izrazito definirano nacionalnu politiku.

Takva politika u praksu se počela provoditi koncem 1988. odnosno početkom 1989. godine kada su prosrpski kadrovi preuzeli vlast u Socijalističkoj Autonomnoj Pokrajini (SAP) Vojvodini i SAP Kosovu koje su do tada pravom veta mogle štiti svoja autonomna prava zajamčena Ustavom iz 1974. godine.⁷ U isto vrijeme Slobodan Milošević, koji se učvrstio na vlasti u Srbiji, osigurao je kontrolu nad polovicom članova Predsjedništva SFRJ. Time je Socijalistička Republika (SR) Srbija osigurala političku dominaciju nad ostalim jugoslavenskim republikama, a uskoro su i Srbi u Hrvatskoj motivirani politikom iz Beograda počeli iskazivati svoje nezadovoljstvo.

Već 1988. godine dolazi do preustroja Oružanih snaga SFRJ kojim je Hrvatska podijeljena između više „komandi“, a republička vodstva isključena su iz sustava zapovijedanja snagama Teritorijalne obrane (TO) te podređene zapovjedništvima Jugoslavenske narodne armije (JNA).⁸ Ciljevi zapovjednog kadra JNA koji su bili istovjetni ciljevima vodstva SR Srbije doveli su do zbližavanja te dvije struje te pretvaranja JNA u pod dominacijom centra. Kulminacija međurepubličkih napetosti dogodila se u siječnju 1990. godine napuštanjem 14. izvanrednog kongresa Saveza komunista Jugoslavije (SKJ) u Beogradu od strane slovenske i hrvatske delegacije. Time je propao pokušaj srbijanskog vodstva, predvođenog Slobodanom

---

⁷ Mirko Valentić, *Rat protiv Hrvatske : 1991.-1995. : velikosrpski projekti od ideje do realizacije* (Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2010), 60.

⁸ Davor Marijan, „Jugoslavenska narodna armija : važnija obilježja.“ *Polemos* 9, br. 17 (2006), 38.

Miloševićem, da nametne svoju opciju centralizacije i zaustavi demokratske promjene u Jugoslaviji. Taj događaj označio je početak raspada SFRJ kao takve.⁹

U veljači je u Hrvatskoj ozakonjeno višestranačje, a ubrzo nakon toga, u travnju i svibnju iste godine u Hrvatskoj su održani prvi slobodni višestranački izbori. Na njima je pobjedu odnijela Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) predvođena Franjom Tuđmanom.¹⁰ Reakcija srbijanskog vodstva nije izostala, već sredinom svibnja vojne vlasti SFRJ razoružale su hrvatsku Teritorijalnu obranu te naoružanje premjestile u skladišta pod nadzorom JNA čime je bitno određen daljnji tijek sukoba.¹¹ Dana 30. svibnja 1990. godine održana je u Zagrebu konstituirajuća sjednica novog, višestranačkog Sabora SR Hrvatske u skladu s rezultatima prvih višestranačkih izbora. Franjo Tuđman postao je prvi predsjednik demokratske Hrvatske, a njegova stranka HDZ preuzela je vlast i postala vodeća politička opcija u Hrvatskoj.¹²

Predstavnici Srpske demokratske stranke (SDS) bojkotirali su konstituirajuću sjednicu Sabora, a dio Srba u Hrvatskoj već je idućeg mjeseca započeo s protuustavnim djelovanjem i prekrajanjem teritorijalno-administrativnog ustroja Hrvatske definiranog Ustavom iz 1974. godine.¹³ Dana 25. srpnja 1990. godine Srpski sabor, u organizaciji SDS-a, u Srbu je izglasao *Deklaraciju o suverenosti i autonomiji srpskog naroda u Hrvatskoj*. Na istom saboru donesena je odluka da se koncem kolovoza održi referendum o „srpskoj autonomiji“ u Hrvatskoj. Važno je napomenuti kako je istog dana u Zagrebu, Sabor SR Hrvatske usvojio amandmane na Ustav SR Hrvatske kojima je iz naziva države ukinut pridjev socijalistička, a utvrđeni su novi hrvatski grb i zastava.¹⁴ Početkom kolovoza s ciljem osposobljavanja veće skupine ljudi za potencijalni oružani sukob ustrojen je Tečaj za obuku policijskih službenika - „Prvi hrvatski redarstvenik“. Kroz Tečaj je na policijskoj akademiji u Zagrebu prošlo oko 1800 polaznika koji su činili jezgru iz koje se kasnije razvila hrvatska oružana sila u Domovinskom ratu.¹⁵ Planirana dvomjesečna obuka prekinuta je već 17. kolovoza 1990. godine kada su pobunjeni Srbi uoči referenduma o autonomiji na području Knina, Benkovca i Obrovca postavljanjem balvana zaustavili promet na državnim prometnicama i proglasili

---

⁹ Ante Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države : (kronologija procesa osamostaljenja Republike Hrvatske: od Memoranduma SANU 1986. do proglašenja neovisnosti 8. listopada 1991.)* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2007), 16.

¹⁰ Isto, 21.

¹¹ Ozren Žunec, „Rat u Hrvatskoj 1991.-1995. : 1. dio : uzroci rata i operacije do sarajevskog primirja.“ *Polemos* 1, br. 1 (1998), 66.

¹² Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, 32.

¹³ Nikica Barić, *Srpska pobuna u Hrvatskoj: 1990.-1995.* (Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2005), 63-66.

¹⁴ Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, 35.

¹⁵ Arhiva Hrvatske radiotelevizije, TV Kalendar, „Prvi hrvatski redarstvenik - 5. kolovoz 1990.“.

ratno stanje.¹⁶ Iako je oružano djelovanje pobunjenih Srba bilo ograničeno na terorističke akcije pojedinih skupina, tzv. „balvan revolucija“ može se shvatiti kao početak oružane pobune dijela Srba protiv demokratski izabrane vlasti u Hrvatskoj.¹⁷

Nakon što su se Srbi na spomenutom referendumu izjasnili za autonomiju unutar granica Republike Hrvatske, pobuna se proširila i na druge dijelove Hrvatske gdje je srpsko pučanstvo bilo u većini. Protuustavno djelovanje vodstva pobunjenih Srba u Hrvatskoj doseglo je vrhunac 21. prosinca 1990. godine kada je u Kninu proglasilo *Statut Srpske autonomne oblasti Krajine*, čime je Srpska autonomna oblast Krajina (SAO Krajina) i formalno ustanovljena.¹⁸

Istovremeno Sabor Republike Hrvatske 22. prosinca 1990. godine proglašava novi Ustav Republike Hrvatske. Njime je Republika Hrvatska određena kao jedinstvena i nedjeljiva, demokratska i socijalna država. Odredbama novog ustava promiču se ljudska prava i slobode, odnosno ravnopravnost svih građana pred zakonom te višestranačka demokracija, tržišno gospodarstvo i pravo privatnog vlasništva.¹⁹

Početak 1991. godine pobunjeni Srbi u Hrvatskoj nastavljaju s protuustavnim djelovanjima te 4. siječnja u Kninu vodstvo SAO Krajine odlučuje da na tom području prestaju vrijediti ingerencije MUP-a RH. Tom odlukom srpska pobuna je samo institucionalizirana, a neformalno je trajala od ljeta 1990. godine kada je dio policajaca, odnosno milicajaca, otkazao poslušnost MUP-u RH.²⁰ Nakon što je krajem siječnja 1991. na televiziji prikazana emisija *Što je istina o naoružavanju HDZ-a u Hrvatskoj* činilo se da je uvođenje izvanrednog stanja u SFRJ neizbježno, no ipak ono nije uvedeno, ali su započeli otvoreni oružani napadi srpskih terorista na hrvatsku policiju.

Prvi takav događaj dogodio se 1. ožujka 1991. u Pakracu kada su srpski ekstremisti razoružali hrvatske policajce u namjeri da nasilno provedu samoproglašenu odluku o pripajanju općine Pakrac srpskoj paradržavi u Hrvatskoj. Ipak, intervencijom Jedinica za posebnu namjenu MUP-a RH te Posebne jedinice policije „Omega“ iz Bjelovara 2. ožujka 1991. godine takav scenarij je spriječen.²¹ Nastojeći iskoristiti događaje u Pakracu, jugoslavenski vojni vrh 15.

---

¹⁶ Monografija *Hrvatska policija u Domovinskom ratu* (Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2011.), 19-20.

¹⁷ Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, 42.

¹⁸ Isto, 47.

¹⁹ „Ustav Republike Hrvatske“, *Narodne novine*, 22. prosinca 1990.

²⁰ Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, 52.

²¹ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 91.

ožujka 1991. zatražio je na sjednici Predsjedništva SFRJ uvođenje izvanrednog stanja u državi. To je onemogućeno dramatičnim glasovanjem, u kojem je presudan glas bio predstavnika BiH, Srbina Bogića Bogićevića.²²

Usljedio je sukob sa srpskim teroristima na Plitvicama 31. ožujka 1991. godine u kojem je život izgubio Josip Jović, prvi poginuli hrvatski branitelj u Domovinskom ratu.²³ Srbijansko vodstvo nastavilo je huškati Srbe u Hrvatskoj te ubrzo dolazi do novog krvoprolića, masakra dvanaestorice hrvatskih policajaca u Borovu Selu. Taj događaj potaknuo je stvaranje ratne psihoze u Hrvatskoj, a hrvatskom vodstvu spomenuti događaji nametnuli su potrebu za ustrojavanjem vlastitih vojnih snaga. Predsjednik RH dr. Franjo Tuđman, 5. svibnja 1991. godine donio je *Odluku o ustrojstvu i broju pripadnika Zbora narodne garde*. Prema njoj Zbor narodne garde (ZNG) „formira se za potrebe obrane ustavnog poretka, cjelovitosti i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske“.²⁴

ZNG je predstavljao prve vojne formacije hrvatske države, a bio je u sastavu MUP-a te pod zapovijedanjem Ministarstva obrane. Istovremeno, hrvatsko je vodstvo bilo primorano prihvatiti odluku o raspoređivanju JNA u kriznim područjima Hrvatske. Dana 19. svibnja 1991. održan je u Republici Hrvatskoj referendum na kojem se više od 90% glasača izjasnilo za samostalnost i suverenost Hrvatske, a protiv ostanka u Jugoslaviji.²⁵ Na temelju rezultata referenduma Sabor Republike Hrvatske donio je 25. lipnja 1991. godine *Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske*. Istog dana samostalnost je proglasila i Slovenija, no obje su države na prijedlog Europske zajednice Brijunskim sporazumom 7. srpnja 1991. radi mirnog rješenja jugoslavenske krize prihvatile tromjesečni moratorij na aktivnosti vezane uz uspostavu neovisnosti i time odgodile realizaciju Deklaracije o neovisnosti.²⁶

Odmah nakon proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske, pobunjeni Srbi, napali su 26. lipnja 1991. godine Policijsku postaju (PP) u Glini, a 3. srpnja 1991. JNA je započela okupaciju Baranje. Time je započela otvorena agresija Srbije i Crne Gore, odnosno JNA i srpsko-crnogorskih snaga na Republiku Hrvatsku.²⁷ Agresiji su se suprotstavile snage MUP-a i ZNG te slabo naoružane dragovoljačke postrojbe poput Hrvatskih obrambenih snaga. Tek su

---

²² Martin Špegelj, *Sjećanja vojnika* (Zagreb: Znanje, 2001), 188.

²³ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 99-100.

²⁴ Špegelj, *Sjećanja vojnika*, 213.

²⁵ Nator, *Počeci suvremene hrvatske države*, 70.

²⁶ Ivo Perić, *Godine koje će se pamtiti* (Zagreb: Školska knjiga, 1995), 103.

²⁷ Monografija *Dvadeset proljeća Roda* (Varaždin: TIVA Varaždin, Udruga specijalne jedinice policije PU Varaždinske „Roda“ 2011), 20-21.

sredinom rujna osnivanjem Glavnog stožera Hrvatske vojske (GSHV) i donošenjem *Zakona o obrani* stečeni uvjeti za kvalitetnu obranu, odnosno za obranu države i sveukupan razvoj Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Preduvjet za uspješnu obranu bilo je blokiranje i osvajanje dijela vojarni i drugih objekata JNA čime bi hrvatske snage osigurale barem dio potrebnog naoružanja, osobito nakon što je u rujnu Vijeće sigurnosti UN-a uvelo embargo na uvoz oružja u Jugoslaviju. Tijekom akcije zauzimanja vojnih objekata 32. varaždinski korpus JNA razoružan je u cijelosti, dok su 10. zagrebački i 13. riječki djelomično razoružani. Velika količina zarobljenog naoružanja odmah je stavljena u upotrebu što je činilo jednu od prekretnica u obrani Hrvatske na koju je uskoro započeo opći napad.

JNA i srpske paravojne formacije početkom listopada 1991. godine krenule su u opći napad na svim hrvatskim bojištima, s ciljem da za 20 dana slome obranu Republike Hrvatske. Raketiranje Banskih dvora u Zagrebu 7. listopada 1991. godine, u kojima su prilikom raketiranja sastanak imali predsjednik RH dr. Franjo Tuđman te predsjednik Predsjedništva SFRJ Stjepan Mesić i predsjednik Saveznog izvršnog vijeća SFRJ Ante Marković, pokazalo je da velikosrpska politika ni ne pomišlja na mirno rješenje. U tim okolnostima Sabor Republike Hrvatske 8. listopada 1991. godine donio je *Odluku o odcjepljenju Republike Hrvatske od SFRJ i njezinu osamostaljenju*.²⁸

Proglašenu neovisnost Hrvatska je morala obraniti u ratu koji je odnio tisuće žrtava. Brojna hrvatska naselja i gradovi pretrpjeli su žestoka razaranja, a snimke potpuno razorenog hrvatskog grada Vukovara obišle su svijet, baš kao i snimke razaranja grada Dubrovnika, zaštićenog poveljom UNESCO-a. Do kraja 1991. godine JNA je okupirala gotovo trećinu teritorija Republike Hrvatske, a na okupiranom teritoriju pobunjeni su Srbi 19. prosinca 1991. proglasili Republiku Srpsku Krajinu. Unatoč strašnim razaranjima i stradanjima Hrvatska ne samo da nije bila poražena, već je u oslobađajućim operacijama u zapadnoj Slavoniji uspjela tijekom studenog i prosinca osloboditi velik dio okupiranog teritorija.

Stupanjem na snagu Sarajevskog primirja, 3. siječnja 1992. godine na neko su vrijeme prestala veća ratna djelovanja u Hrvatskoj, a 15. siječnja Hrvatska je stekla međunarodno priznanje. Konačnu potvrdu nezavisnosti Republika Hrvatska stekla je 22. svibnja 1992. godine kada je postala članica Ujedinjenih naroda. Ipak, za teritorijalnu cjelovitost Hrvatska se morala izboriti sama. Hrvatske su snage nizom vojno-redarstvenih oslobodilačkih akcija i

---

²⁸ Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, 94-96.

operacija oslobodile okupirane dijelove Republike Hrvatske. Oslobodilačkim operacijama „Bljesak“ i „Oluja“ u svibnju i kolovozu 1995. godine oslobođen je najveći dio okupiranog područja Republike Hrvatske, no tek je mirnom reintegracijom hrvatskog Podunavlja, koja je završila 15. siječnja 1998. godine, uspostavljena teritorijalna cjelovitost Republike Hrvatske.²⁹

2.1. Formiranje i ustroj specijalne policije MUP-a RH

U SR Hrvatskoj u sastavu Republičkog sekretarijata unutrašnjih poslova (RSUP) djelovala je Služba javne sigurnosti, pod čiju su mjerodavnost uz temeljnu i prometnu miliciju spadale i posebne jedinice milicije, ustrojene pri općinskim sekretarijatima unutrašnjih poslova u Osijeku, Rijeci i Splitu, te antiteroristička jedinica (ATJ) Lučko.³⁰ Nakon prvih višestranačkih izbora i uspostave nove, demokratski izabrane vlasti 30. svibnja 1990. godine, Republika Hrvatska bila je suočena s narušavanjem i destabilizacijom ustavnog poretka od strane pobunjenih Srba. Hrvatsko vodstvo zabrinuto narušavanjem javnog reda i mira u Hrvatskoj, na dijelu teritorija gdje je srpski narod činio većinski udio među stanovništvom, odlučilo je reagirati.

Jedina legalna oružana snaga tadašnje države, bila je policija, a s obzirom na upitnu odanost dijela tadašnjih milicajaca legalno izabranoj hrvatskoj vlasti i nacionalnu strukturu zaposlenih u Ministarstvu unutarnjih poslova RH (krajem rujna 1990. u MUP-u RH bilo je Hrvata 50,3%; Srba 30,1%; Jugoslavena 15,6% te ostalih 4%) ustrojen je Tečaj za obuku policijskih službenika - „Prvi hrvatski redarstvenik“.³¹ Nakon provedbe Tečaja, između polaznika je odabrano 200 fizički i psihički najsposobnijih polaznika koji su postali jezgra ATJ Lučko koja je (pre)ustrojena 7. rujna 1990. godine. Bio je to začetak specijalne policije MUP-a RH čiji je nastanak i razvoj nerazdvojan i paralelan proces s nastankom i izgradnjom hrvatske države. Početak velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku bio je i početak borbenog djelovanja ATJ Lučko diljem Republike Hrvatske.

ATJ Lučko u svojim je počecima pretežno provodila zadaće osiguravanja javnog reda i mira na područjima Republike Hrvatske gdje su pobunjeni Srbi narušavali ustavnopravni i

---

²⁹ *Dvadeset proljeća Roda*, 22-23.

³⁰ Zvonko Brajković et al. *Akcije specijalne policije MUP-a u operaciji "Oluja" : operacija "Oluja - Obruč" i djelovanje Specijalne policije kolovoz - listopad 1995.* (Zagreb: Večernji list, 2012), 15.

³¹ Zdenko Radelić et al. *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat* (Zagreb: Školska knjiga, Hrvatski institut za povijest, 2006), 82.

teritorijalni integritet.³² U tim zadacima velika pomoć ATJ Lučko bile su i Jedinice za posebne zadatke poput Jedinice za posebne zadatke „Rakitje“ iz koje se kasnije razvila 1. gardijska brigada (GBR) „Tigrovi“.³³ Daljnji razvoj događaja i eskalacija otvorene agresije na Republiku Hrvatsku početkom 1991. godine nametnuli su MUP-u RH osnivanje Posebnih jedinica policije pri Policijskim upravama Ministarstva unutarnjih poslova. Naziv za Posebne jedinice policije preuzet je iz RSUP-a, a od studenog 1991. godine za njih se počeo upotrebljavati naziv Specijalne jedinice policije.³⁴

Ustroj Posebnih jedinica policije bio je određen *Uputom o organizaciji, opremanju i osposobljavanju Posebnih jedinica policije u Policijskim upravama*, koju je 5. ožujka 1991. godine potpisao tadašnji ministar unutarnjih poslova Josip Boljkovac. *Uputom* je određeno da PJP izravno sudjeluju u zaštiti ugroženog ustavnog poretka, u održavanju i uspostavljanju narušenog javnog reda i mira u većem opsegu te brzim, efikasnim i pravovremenim poduzimanjem mjera i pružanja pomoći u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama na području Republike Hrvatske. PJP su formirane kao redovne jedinice sa stalnim sastavom, koji se mogao nadopuniti s ostalim pripadnicima Policijske uprave, a predviđena je i mogućnost njihova proširenja pričuvnim sastavom na području Policijske uprave. U slučaju potrebe PJP su mogle djelovati izvan područja Policijske uprave, uz odobrenje pomoćnika ministra za poslove javne sigurnosti.³⁵

Dana 15. studenog 1991. naredbom novoimenovanog ministra unutarnjih poslova, Ivana Vekića, Posebne jedinice policije preustrojene su u Specijalne jedinice policije, koje su *radi posebnih razloga sigurnosti* predviđene u svakoj Policijskoj upravi. Specijalne jedinice policije formirane su na *kadrovskim i materijalno-tehničkim osnovama dotadašnjih Posebnih jedinica policije*. Određeno je da će se u PU Karlovac, Gospić, Osijek, Slavonski Brod i Zagreb formirati jedinice jačine 180 djelatnika, u PU Sisak, Bjelovar, Rijeka i Šibenik jačine 150 djelatnika, u PU Split, Zadar, Kutina, Vinkovci, Županja i Vukovar jačine 120 djelatnika, a u PU Varaždin, Pula, Zabok i Dubrovnik jačine 100 djelatnika (sveukupno oko 2620 djelatnika). U SJP jačine do 150 djelatnika uz zapovjednika, predviđena su dva pomoćnika zapovjednika, a u jedinicama s više od 150 djelatnika, uz zapovjednika, predviđena su tri

---

³² Mirko Bilandžić i Stjepan Milković, „Specijalne vojno-policijske protuterorističke postrojbe: Hrvatska i svijet“ *Polemos* 12, br. 24 (2009), 46.

³³ Nator, *Počeci suvremene hrvatske države*, 103.

³⁴ Stjepan Milković, *Alfe žive vječno! : prilozi za ratni put Specijalne jedinice "Alfa" PU zagrebačke u Domovinskom ratu 1991.-1995.* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata : Udruga veterana specijalne jedinice policije "Alfa" Zagreb, 2013), 57.

³⁵ Isto.

pomoćnika zapovjednika. Prema *Naredbi* svaka specijalna jedinica trebala je imati rezervni sastav, jednako brojan kao i djelatni sastav.³⁶

Potreba za povezivanjem specijalnih jedinica te njihovim efikasnim koordiniranim djelovanjem nametnula je ustrojavanje zapovjednog tijela pri sjedištu MUP-a RH. Krajem 1991. godine ustrojen je Odjel specijalne policije pri sjedištu MUP-a RH (koji je kasnije zbog povećanog opsega zadaća prerastao u Sektor specijalne policije) kao zasebno zapovjedno tijelo Specijalne policije, kojim je rukovodio i zapovijedao Mladen Markač. Glavne zadaće Odjela, a kasnije Sektora bile su „ustrojavanje, kadrovsko ekipiranje i obučavanje ljudstva, logističko opremanje, te koordiniranje operativnog djelovanja postrojbi Specijalne policije MUP-a RH, te prema potrebi i zapovijedanje sa skupnim snagama Specijalne policije MUP-a, u slučaju izvođenja bojnih djelovanja pod zapovjedništvom Glavnog stožera HV-a.“³⁷

Dinamika događaja u Domovinskom ratu uvjetovala je česte izmjene ustroja specijalne policije. Tako je primjerice u srpnju 1993. godine prihvaćen prijedlog novog ustroja Specijalnih jedinica policije pri Policijskim upravama MUP-a RH sukladno novom županijskom ustroju Republike Hrvatske.³⁸ Teritorijalni ustroj MUP-a je, kao i ranije, pratio administrativnu podjelu države i njoj se prilagođavao. Spomenutim promjenama iz 1993. godine Policijske uprave promijenile su nazive. Primjerice PU Sisak u PU sisačko-moslavačka, a pod istu je primjerice potpala i PU Kutina. Tako su i SJP „Osa“ iz Siska i SJP „Ris“ iz Kutine od tada pripadali istoj Policijskoj upravi kojoj je sjedište bilo u Sisku, sjedištu Sisačko-moslavačke županije.

---

³⁶ Isto.

³⁷ *Dvadeset proljeća Roda*, 46.

³⁸ Milković, *Alfe žive vječno!*, 101. (referira se na: Prijedlog ustroja specijalnih jedinica policije pri PU u skladu sa županijskim ustrojem Republike Hrvatske, Broj: 511-01-34-576/93 od 9. srpnja 1993. godine i Broj: 511-01-34-577/93, Zagreb, 12. srpnja 1993.).

3. SPECIJALNA JEDINICA POLICIJE „OSA“ OD OSNUTKA DO SARAJEVSKOG PRIMIRJA

Dan nakon što je donesena *Uputa o organizaciji, opremanju i osposobljavanju Posebnih jedinica policije u Policijskim upravama*, 6. ožujka 1991. godine PU Sisak primila je dopis Ministarstva unutarnjih poslova temeljem kojeg se pristupilo osnivanju Posebne jedinice policije pri PU Sisak.³⁹ Posebna jedinica policije „Osa“ PU Sisak osnovana je 15. ožujka 1991. godine, a njezin prvi zapovjednik bio je Vladimir Milanković. Jedinicu jačine tri voda popunili su policajci s područja Siska i Petrinje koji su se jedinici priključili po načelu dobrovoljnosti. Vodovima su zapovijedali Ibrahim Mašinović iz PP Petrinja, Željko Cavrić iz PP Sisak i Željko Bolčević iz PP Sisak. „Ti vodovi ustvari su bili jačine ojačanih odjeljenja“, prisjeća se Slavko Muža koji je u Sisak došao početkom travnja 1991. kao zapovjednik voda s ulogom instruktora za djelovanje Posebne jedinice policije u Sisku. „Mojim dolaskom oformljen je 4. vod, a desetak dana nakon mene u jedinicu je iz PP Medveščak stigao Stjepan Lugarić koji je zapovijedao novoosnovanim 5. vodom.“ nastavlja svoje sjećanje Slavko Muža.⁴⁰

Kako direktnih oružanih sukoba još nije bilo jedinica obavlja razne zadaće poput preprata štićenih osoba i izvidanja terena. Primjerice uklanjanje barikada koje su u to vrijeme na Banovini postavljali pobunjeni Srbi, najčešće u obliku balvana.⁴¹ Marijo Božić, kasniji zapovjednik SJP „Osa“ prisjeća se samih početaka: „U početku smo odrađivali klasične policijske poslove čuvanja objekata i osiguranja svega što je bilo značajno. U svibnju je krenula obuka koju su provodili bivši pripadnici ATJ Lučko. I Slavko Muža i Stjepan Lugarić koji su imali osnovna znanja o policijskom poslu i policijskih specijalnih jedinica prenosili su to znanje na nas. Pošto sam imao sportski dobar život prije rata bio sam upućen u opću i specijalnu tjelesnu pripremu budućih specijalaca. Na tom tečaju policijski inspektori i Muža i Lugarić obučavali su nas od klasičnog policijskog do poznavanja i baratanja naoružanjem.“⁴² Radilo se o tečaju pri PU Sisak koji je pohađala grupa od oko 120 ljudi. Ti ljudi bili su dragovoljci s područja Siska, Petrinje, Gline i Kostajnice koji se nakon završetka tečaja

---

³⁹ Arhiv PU sisačko-moslavačke, Osnivanje Posebnih jedinica policije, Broj: 511-01-55-SP-297/1-91., Zagreb, 6. ožujka 1991.

⁴⁰ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁴¹ Isto.

⁴² Usmeno svjedočanstvo Marijo Božić, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

priključuju pripadnicima jedinice prethodno okupljenima u 5 vodova u kojima su uglavnom bili bivši milicioneri.⁴³

Prostorije policije u Tomislavovoj ulici u centru grada gdje je PJP bila dotad smještena više nisu bile dostatne, stoga se jedinica u svibnju seli u naselje Omladinske radne akcije u Sisku, popularno nazivano ORA. Jedinici se također priključuju i dragovoljci koji nisu završili tečaj. Ubrzo se osniva ZNG te na ORA-u dolazi Božo Budimir koji je pozvao pripadnike Posebne jedinice policije da se pridruže 2. A brigadi ZNG-a. Većina je prihvatila taj poziv te je od tog ljudstva osnovana 2. bojna 2. A brigade ZNG - „Banijska oluja“.⁴⁴ Nakon toga, krajem svibnja 1991. godine Posebna jedinica policije PU Sisak dolazi na razinu četiri ojačana odjeljenja koja čine 47 pripadnika.⁴⁵ „Drago Matanović koji je kasnije postao zapovjednik 2. gardijske brigade „Gromovi“ bio je kao i njegov brat Predrag Matanović u Posebnoj jedinici policije Sisak.“, prisjeća se Marijo Božić momaka koji su u svibnju napustili PJP „Osa“ i prešli u gardijsku brigadu te nastavlja: „Ja sam ostao u sastavu Specijalne jedinice policije s kojom sam sredinom lipnja otišao u Kozibrod s dijelom jedinice kojim je zapovijedao Stjepan Lugarić, no ondje nam je svima bio nadređen Ivo Vuković, zapovjednik Policijske ispostave (PI) u Kozibrodu.“⁴⁶

3.1. Policijska ispostava Kozibrod

Politička situacija na Banovini, kao i u ostalim dijelovima Hrvatske gdje su Srbi činili većinu, počela se pogoršavati ubrzo nakon pobjede HDZ-a na prvim parlamentarnim izborima u svibnju 1990. godine. Već 25. lipnja iste godine predsjednik SDS-a Jovan Rašković, svojim je govorom na mitingu SDS-a u Petrinji poticao srpsko stanovništvo Banovine na otpor legalno izabranoj vlasti. Ubrzo nakon izbijanja „balvan revolucije“ u okolici Knina, srpska se pobuna proširila i na Banovinu.⁴⁷ Tako su krajem rujna 1990. u Glini, Petrinji, Hrvatskoj Kostajnici i Dvoru na Uni srpski pobunjenici oteli oružje tamošnjih policijskih postaja. Zbog toga su na Banovini intervenirale postrojbe osnovane od polaznika tečaja „Prvi hrvatski redarstvenik“ koje su uspješno suzbile pobunu. Unatoč svemu, srbijanske su službe nastavile naoružavanje pobunjenih Srba na Banovini. O tome možda najbolje govori događaj u kojem

---

⁴³ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁴⁴ Monografija *2. gardijska brigada Hrvatske vojske Gromovi* (Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Glavni stožer Oružanih snaga Republike Hrvatske, 2011), 52.

⁴⁵ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁴⁶ Usmeno svjedočanstvo Marijo Božić, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

⁴⁷ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 120-121.

je kraj Dvora na Uni 29. studenog 1990., sa znatnom količinom naoružanja, uhićena skupina iz Beograda predvođena Željkom Ražnatovićem Arkanom. Zanimljivo je kako su u akciji uhićenja sudjelovali i policajci koji su kasnije postali pripadnici PJP „Osa“.

Početak lipnja 1991. pobunjeni Srbi ovladali su većinom brdskih sela, nastanjenim srpskim stanovništvom, te prometnicom Dvor – Glina gdje su pripadnici milicije SAO Krajine, tzv. „matričevci“, uspostavili nadzorni punkt na kojem su se često događala zlostavljanja i pljačke. Nakon toga na području općine Dvor na Uni, u kojoj su većinu stanovništva činili Srbi, izvan kontrole pobunjenika bio je samo grad Dvor na Uni te nekoliko sela na prometnici Dvor na Uni – Hrvatska Kostajnica u kojima su većinu činili Hrvati.⁴⁸

Nastojeći zaštititi hrvatsko stanovništvo zrinskog Pounja od napada pobunjenih Srba, MUP Republike Hrvatske uspostavio je 24. lipnja 1991. Policijsku ispostavu u Kozibrodu.⁴⁹ Vodstvo pobunjenih Srba istog je dana MUP-u Republike Hrvatske uputilo ultimatum da se rasformira novouspostavljena Policijska ispostava MUP-a u Kozibrodu. Ultimatum, koji je sa sjednice Izvršnog vijeća Skupštine općine Dvor na Uni poslan i Saveznom Sekretarijatu unutrašnjih poslova u Beograd, komandi garnizona JNA Petrinja i sredstvima javnog informiranja, zorno pokazuje kako je vodstvo pobunjenih Srba smatralo da teritorij samoproglašene „SAO Krajine“ nije dio Hrvatske te da legitimnim predstavnicima hrvatske vlasti mogu nametati svoje odluke.⁵⁰ Idućeg dana u Hrvatskom Saboru donesena je odluka o osamostaljenju Republike Hrvatske, a pobunjeni Srbi okupirali su Dvor na Uni i u njemu uspostavili „stanicu javne bezbednosti koja je u sastavu Sekretarijata unutrašnjih poslova (SUP) Krajine“.⁵¹ Pravovremena uspostava Policijske ispostave u Kozibrodu spriječila je pobunjene Srbe da krajem lipnja okupiraju cijelo područje općine Dvor na Uni.

PJP „Osa“ uključila se u obranu PI Kozibrod od samog početka djelovanja ispostave. „Kontrolirali smo potez od Hrvatske Kostajnice pa praktički do samog ulaza u Dvor, odnosno sela Zamlače. U Dvor nismo mogli ući.“, prisjeća se svog prvog terena Siniša Sruk te nastavlja: „Policijska ispostava Kozibrod pokrivala je Kuljane, Kozibrod, Divušu, Golubovac, Strugu, Unčane i Zamlaču. Jedna postrojba JNA je uredno prolazila cestom s 3-4 BOV-a (op.

---

⁴⁸ „Kod Dvora oteto vozilo HPT“, *Vjesnik* (Zagreb), 19. lipnja 1991., 12.; „Napadnute patrole Policijske postaje“, *Vjesnik* (Zagreb), 24. lipnja 1991., 12.; Jakša Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“ *Petrinjski zbornik* 9 (2007), 65.

⁴⁹ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 123.

⁵⁰ „Ultimatum policijskoj upravi“, *Vjesnik* (Zagreb), 25. lipnja 1991., 16.; *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 123.

⁵¹ Đuro Gajdek. *Petrinjska bojišnica 1991.-1995.* (Petrinja: Grad Petrinja, 2008), 97-98.; „Milicija po volji naroda“, *Borba* (Beograd), 1. srpnja 1991., 13.

a. borbeno oklopna vozila). Oni su čak znali stati kod naše postaje i gledati kakvo naoružanje imamo.“⁵² Metoda djelovanja policijskih snaga PI Kozibrod bio je izbjegavanje sukoba sa srpskim pučanstvom. Ona je uključivala izbjegavanje svih aktivnosti koje su se na bilo koji način mogle protumačiti kao napadi na mjesta sa srpskim pučanstvom, a što bi JNA moglo poslužiti kao povod za napad na hrvatska sela i policiju.⁵³ Koliki je „trn u oku“ Policijska ispostava u Kozibrodu bila čelnicima SAO Krajine govori i činjenica da je Milan Martić postavio zahtjev da u zamjenu za puštanje hrvatskih policajaca zarobljenih u sukobu Glini, MUP Hrvatske prepusti „martićevcima“ policijske postaje u Glini i Hrvatskoj Kostajnici te rasformira ispostavu u Kozibrodu. Čelnici MUP-a RH odbacili su Martićev zahtjev odgovorivši da nema govora o prepuštanju Gline i Hrvatske Kostajnice i raspuštanju ispostave u Kozibrodu.⁵⁴

Nezadovoljni odgovorom, pobunjeni Srbi su tijekom noći s 26. na 27. lipnja 1991. po prvi puta napali položaje policije u Kozibrodu. Prvo iz smjera Volinje, a zatim i iz Dobrinje, sela s bosanske strane rijeke Une. S obzirom na to da su hrvatske snage uspješno odbile ovaj napad, pobunjeničko čelništvo općine Dvor i „Ratni štab Narodne zaštite“ 28. lipnja 1991. aktivirali su dobrovoljačke odrede s ciljem slamanja obrane hrvatskih sela u zrinskom Pounju. Već idućeg dana u selu Zamlača na prometnici Dvor – Hrvatska Kostajnica smrtno je stradao od posljedica ranjavanja Gordan Osinečki, prvi poginuli branitelj u obrani zrinskog Pounja.⁵⁵

Nakon tog događaja napadi na zrinsko Pounje postali su dio svakodnevice. Tako je već 30. lipnja u ranim jutarnjim satima veća skupina „martićevaca“ i naoružanih srpskih mještana pješačkim naoružanjem, bombama i eksplozivom napala Kozibrod. Napad su hrvatski policajci uspješno odbili, baš kao i onaj koji je uslijedio u noći s 1. na 2. srpnja 1991. godine.⁵⁶ Osim izravnih napada na sela pobunjenici su u Volinji, jedinom selu između Kozibroda i Hrvatske Kostajnice s većinski srpskim pučanstvom, postavili niz mitraljeskih gnijezda iz kojih su često napadali vozila koja su prevozila hranu, vozila hitne pomoći te policijske patrole.⁵⁷ „Iz tog razdoblja u sjećanju mi je stradavanje dvojice novinara koje smo

---

⁵² Usmeno svjedočanstvo Siniša Struk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁵³ Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 66.

⁵⁴ „Nove policijske stanice u hrvatskim selima“ i „Glina – mrtav grad“, *Borba* (Beograd), 29. lipnja 1991., 6-7.; Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 70.

⁵⁵ Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 70-71.

⁵⁶ „Teroristi napali Kozibrod“, *Vjesnik* (Zagreb), 1. srpnja 1991., 4.; „Vojska propustila teroriste“, *Vjesnik* (Zagreb), 3. srpnja 1991., 2.; „Puca krhko primirje“, *Borba* (Beograd), 3. srpnja 1991., 6.; Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 71.

⁵⁷ „Zebnja i prkos teroru“, *Vjesnik* (Zagreb), 11. srpnja 1991., 2.; Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 71.

ranjene izvukli oko Volinje.“, prisjetio se Marijo Božić.⁵⁸ Riječ je o ekipi američke televizijske mreže „World Television News“ koja je željela snimiti štete na kućama i razgovarati s mještanima sela zrinskog Pounja. Na njihov auto pucano je 16. srpnja 1991. iz zasjede u selu Donji Kuljani koje se nalazi između Kozibroda i Volinje.⁵⁹

S obzirom na već ranije uspostavljenu dobru suradnju između pobunjeničkih vlasti u Kninu i srpskih vlasti u bosanskoj krajini, niti napadi s druge strane Une nisu bili nikakvo iznenađenje. Tako je, prema dokumentima JNA, na područje od Bosanske Kostajnice do Bosanske Krupe u srpnju 1991. pristiglo oko 3 tisuće pripadnika srpskih dobrovoljačkih odreda formiranih na inicijativu SDS-a Bosne i Hercegovine.⁶⁰

Kako bi oslabili intenzitet napada na zrinsko Pounje branitelji Kozibroda pokrenuli su 4. srpnja 1991., nakon još jednog od srpskih napada, protunapad u smjeru sela Šakantlije i Jovac iznad prometnice Dvor – Hrvatska Kostajnica. U toj akciji uspješno su zarobljena trojica pobunjenih Srba dok je jedan poginuo u borbi. Ta akcija dovela je do slabljenja napada idućih dana.⁶¹ Od malobrojnih branitelja Kozibroda srpska je medijska propaganda kreirala prave mitove. Tako je „TV Beograd“ u udarnom terminu u večernjem dnevniku 4. srpnja 1991. objavio vijest da je oko 1500 pripadnika MUP-a RH, preobučenih u uniforme SAO Krajine napalo Dvor na Uni.⁶²

Stalni minobacački i pješački napadi, u kojima je 10. srpnja ranjen i pripadnik PJP „Osa“ PU Sisak, Ivan Taritaš, bili su uvertira u višednevni napad koji su pobunjeničke postrojbe započele 13. srpnja napadom na policijsku patrolu u blizini Kozibroda. Tom prilikom ranjeni su pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak, Stjepan Augustinović i Zdravko Šestak.⁶³ Glavni dio napada, koji je slijedio 15. i 16. srpnja, uspješno je odbijen.

Dok se Policijska ispostava Kozibrod uspješno odupirala napadima, branitelji policijske ispostave u Kraljevčanima, sjeverno od Kozibroda, pretrpjeli su snažan pješačko-tenkovski napad. Bio je to prvi tenkovski napad JNA u Domovinskom ratu, a malobrojni hrvatski policajci, gardisti te domaći branitelji neopremljeni za protuoklopnu borbu bili su prisiljeni na povlačenje. Pri povlačenju je, od strane pripadnika paravojskih oružanih postrojbi SAO Krajine, kod Prnjavora Čunčićkog zarobljen pripadnik PJP „Osa“ PU Sisak Đuro Lovreković

---

⁵⁸ Usmeno svjedočanstvo Marijo Božić, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

⁵⁹ „Mučki hici iz zasjede“, *Vjesnik* (Zagreb), 18. srpnja 1991., 14.

⁶⁰ Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 72.

⁶¹ Isto, 71-72.

⁶² Isto, 74.

⁶³ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Ranjeni i ozlijeđeni pripadnici SJP „Osa“ Sisak

koji je sudjelovao u obrani tog kraja od velikosrpske agresije. On i još trojica hrvatskih policajaca, nakon fizičkog zlostavljanja bili su zatvoreni u prostorijama mljekare u selu Mali Gradac. Istog dana odvedeni su na lokaciju Spomen doma na Šamarici gdje su ponovno bili fizički zlostavljani i ispitivani. Đuro Lovreković ubijen je na Šamarici u navodnom pokušaju bijega od strane „martićevaca“. Ondje je i ekshumiran 2000. godine, a identificiran je 2011. godine te pokopan na groblju Sv. Benedikta u Petrinji.⁶⁴ Okupacijom Kraljevčana, Dragotinaca, Hrvatskog Čuntića te Prnjavora Čuntićkog srpski su pobunjenici zauzeli čitavu Zrinsku goru čime se dodatno pogoršala situacija za branitelje zrinskog Pounja.

Nastojeći pomoći obranu zrinskog Pounja MUP donosi odluku da obranu Policijske ispostave Kozibrod preuzme PU Zagreb. Sukladno toj odluci formirana je postrojba iz sastava PU Zagreb od stotinjak djelatnih policajaca iz više policijskih postaja sa šireg područja Zagreba.⁶⁵ Pripadnici novoosnovane postrojbe u Sisak dolaze 19. srpnja, ondje im je pridodana skupina od tridesetak sisačkih dragovoljaca, uglavnom pripadnika ZNG-a te ojačana policijska pratnja do Kozibroda.

Skupina je 20. srpnja krenula na izvršenje zadatka, a konvoju su se priključili brojni strani i domaći novinari, među kojima je bila i ekipa Hrvatske radiotelevizije. U selu Majur su se, kako bi osigurali dolazak kolone u Kozibrod, koloni priključili i pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak.⁶⁶ Srpska je strana bila dobro obaviještena o dolasku novih snaga od strane „pete kolone“. Tako su dobro naoružani srpski pobunjenici iz zasjede presreli konvoj u mjestu Panjani, koje se nalazi odmah nakon Majura na cesti Sunja – Hrvatska Kostajnica. Nakon žestoke mitraljeske vatre, uslijedila je i paljba iz minobacača. Nakon što su policajci i gardisti pod snajperskom vatrom uspjeli zauzeti obrambene položaje započela je dugotrajna borba tijekom koje je teže ranjen pripadnik PJP „Osa“ PU Sisak, Stevo Hrnić.⁶⁷

Tog događaja prisjetio se Stjepan Lugarić za sisački tjednik *Hrvatski bojovnik*: “Lugi, sada pomoćnik zapovjednika njihove postrojbe posebne namjene, priča nam o Kozibrodu. Njegova ekipa držala je položaje u Kozibrodu do dolaska smjene. Kao i svi drugi, loše naoružani, s nekoliko automatskih pušaka, osim držanja položaja, osiguravali su osobe, hranu, streljivo, konvoje na putu od Siska do Kozibroda i povrh toga izviđali terene. Lugijeva ekipa provela je 25 dana na položajima u Kozibrodu, do dolaska smjene iz Zagreba. Iz niza akcija i vatrenih

---

⁶⁴ Ivan Horvatić i Vladimir Krpan, *Petrinjski žrtvoslovni leksikon Domovinskog rata* (Petrinja: Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja podružnica Sisačko-moslavačke županije, 2013), 147.

⁶⁵ Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 76.

⁶⁶ „Elitni sisački specijalci“, *Jedinstvo* (Sisak), 6. veljače 1992., 2.

⁶⁷ Raguž, „Pad policijske postaje Kozibrod“, 77-78.

okršaja Lugi izdvaja kratku priču o boju iz kojeg su dečki izvukli žive glave. „Na putu u Kozibrod bili smo pratnja i osiguranje policiji koja je odlazila u smjenu, dečkima u Kozibrodu. Uletjeli smo u zasjedu. Nas 7 specijalaca ostalo je na raskrižju; neki su se razbježali kada je na nas otvorena vatra. Uzvratili smo. Bili su to domaći četnici, - Lugi ih naziva „klošarima“ – koji su čekali na nas u zasjedi. Čuli smo da je kod njih drugi dan bilo pogreba. Mi smo imali samo jednoga ranjenog. Svi smo uspjeli ostati živi i zdravi i dopratiti kolonu koju smo razmjestili po položajima. Time smo ispunili zadaću.“⁶⁸

Siniša Sruk prisjetio se zadatka nakon povratka iz Kozibroda u Sisak: „Jedan dio jedinice u kojem sam bio i ja osiguravao je krizni stožer u Sisku. Nakon nekog vremena, upućen sam s jednom desetinom u Sunju kao interventni vod gdje smo pomagali obranu tog dijela bojišnice u drugoj polovici srpnja sve do odlaska u Zagreb na obuku u Svetošimunsku.“⁶⁹

3.2. Policijska ispostava Gornji Viduševac

I u glinskom kraju, nakon prvih parlamentarnih izbora, dolazi do jačanja napetosti između hrvatskog i srpskog stanovništva. Srpski pobunjenici baš kao i u susjednom Dvoru na Uni 28. rujna 1990. uspijevaju oteti naoružanje iz policijske postaje u Glini. Ubrzo nakon toga, hrvatske vlasti smijenile su i uhitile načelnika policijske postaje Glina, Milu Divjakinju, pravdajući taj potez manjkom otpora srpskim demonstrantima i odbijanjem provođenja zapovijedi.⁷⁰ Također, u glinsku je postaju početkom listopada pristigao dio novih policajaca hrvatske nacionalnosti. Policijska uprava Sisak u Glinu je poslala i trojicu inspektora kako bi ušli u trag naoružanju otetom iz policijske postaje. Do kraja godine pronađen je manji dio naoružanja, a potraga je nastavljena i 1991. godine.⁷¹

Te godine sigurnosno stanje na području Banovine dodatno se pogoršalo, a stanovništvo se, posebice nakon sukoba na Plitvicama 31. ožujka 1991., uglavnom držalo vlastitih domova. Prethodna komunikacija između pojedinih većinskih hrvatskih i srpskih naselja gotovo je u

---

⁶⁸ „Antiteroristička postrojba“, *Hrvatski bojovnik* (Sisak), 19. veljače 1992., 6.

⁶⁹ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁷⁰ „Spriječeni nezakoniti potupci“, *Večernji list* (Zagreb), 29. rujna 1990., 4-5.; „Teroriste čeka kazna“, *Večernji list* (Zagreb), 30. rujna 1990., 4.; Slaven Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“ *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 47(2) (2015), 722.

⁷¹ Arhiv PU sisačko-moslavačke, Godišnje izvješće PU Sisak za 1990. godinu, Broj: 511-10-01/05-SP-36/1/91., Sisak, 23. siječnja 1991.; Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“, 722.

potpunosti zamrla.⁷² Početkom 1991. godine za vršitelja dužnosti načelnika policijske postaje u Glini, vodstvo Policijske uprave Sisak, postavilo je Stojana Stojića. Taj inspektor srpske nacionalnosti nastojao je primiriti sve napetiju situaciju u općini Glina sve do vlastite smjene kada na njegovo mjesto dolazi Ivan Kvakić. S druge strane, glinske Srbe osobito je smetalo što ne mogu zbog prisutnosti hrvatske policije u djelo sprovesti Odluku Skupštine Općine Glina o pripajanju glinske postaje SUP-u SAO Krajine od 31. ožujka 1991. godine.⁷³

Prisustvo hrvatske policije ugrožavalo je njihovu vlast u gradu i remetilo im buduće planove. Zbog informacija da pobunjeni Srbi pripremaju napad na Policijsku postaju Glina, 20. lipnja 1991. godine skupina pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak jačine odjeljenja odlazi pod vodstvom Slavka Muže u susjedni Gornji Viduševac. Nakon četiri dana, misleći da se radilo o krivoj informaciji, pripadnici jedinice vraćaju se u Sisak. „Kad smo se vratili u Sisak, ostatak jedinice je već otišao u Kozibrod radi iste informacije samo se osim pobune u Glini, spominjao Dvor na Uni.“ prisjeća se Slavko Muža te nastavlja „Vratili smo se 24. lipnja navečer, 25. lipnja nam je bio slobodan, a 26. lipnja u 4 sata ujutro stiže informacija o napadu na Policijsku postaju Glina te jedinica ponovno odlazi za Glinu.“⁷⁴

Tog jutra 150-ak naoružanih Srba napalo je Policijsku postaju Glina. Među njima se uz 70-ak civila iz Gline i 30-ak civila iz okolnih srpskih sela, nalazilo i 50-ak pripadnika Milicije SAO Krajine s područja Banovine koji su tijekom proljeća 1991. godine prošli obuku u Golubiću kraj Knina.⁷⁵ Slavko Muža opisuje daljnji rasplet „Pred ulazom u Glinu u selu Jukinac zatekli smo preko ceste postavljeni kamion te nismo mogli nastaviti autom. Cestom nismo mogli niti pješice jer smo pokušali, no oni su na nas otvorili vatru. Naoružani pješačkim naoružanjem i ručnim bombama nismo se mogli na pravi način suprotstaviti neprijatelju. Pokušavši ući uz rijeku Glinu, kod nogometnog igrališta došli smo do brisanog prostora kojim opet nismo mogli u grad. Tada preko veze dobivam informaciju da je ATJ Lučko u Marinbrodu te da stupimo, ako smo u mogućnosti, s njima u kontakt. Mladen Markač i ATJ Lučko dolaze do ranije spomenutog kamiona te ga uništavaju s dva ambrusta (op. a. laki ručni raketni bacač za jednokratnu upotrebu) te među Srbima dolazi do panike. Ulazimo u Glinu zajedno s ATJ

---

⁷² Horvatić et al. *Novo Selo Glinsko* (Novo Selo Glinsko: Zavičajni klub, Petrinja: Matica Hrvatska 2007), 620.

⁷³ Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“, 723.

⁷⁴ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁷⁵ U Golubiću se nalazio kamp za obuku u kojem je vršena obuka pobunjenih Srba pod vodstvom Dragana Vasiljkovića. Iz dijela obučenog ljudstva kasnije se razvila elitna postrojba Službe državne bezbednosti Srbije „Crvene beretke“; Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“, 723.

Lučko, mi u sredini jer smo bili u civilu, da ne bi došlo do miješanja s pobunjenicima koji su također bili u civilu.“⁷⁶

U međuvremenu, nakon višesatnih borbi pobunjeni Srbi zauzeli su Policijsku postaju Glina, a hrvatske policajce zarobili i odveli u zloglasni zatvor u Kninu. U tom sukobu smrtno je stradao pričuvni policajac Tomislav Rom iz Donjeg Viduševca, kao prva žrtva Domovinskog rata na području Banovine. Pripadnici ATJ Lučko te PJP „Osa“ PU Sisak uspješno su nakon kraćeg okršaja natjerali pobunjene Srbe u bijeg. Ubrzo u grad ulazi i jedinica JNA iz Petrinje, a hrvatski specijalci probijaju se do napuštene Policijske postaje Glina te ponovno uspostavljaju nadzor nad njom. Tenkovi JNA tada se raspoređuju u glinskom središnjem parku, izoliravši na taj način hrvatske policajce u postaji od ostatka grada. Time je pobunjenim Srbima omogućeno da se s obližnjeg brda Pogledić, kamo pobjegli od hrvatskih snaga, vrate u Glinu te uspostave kontrolu nad većim dijelom mjesta.

Nedugo nakon toga u zgradi Skupštine općine, koja se nalazila u blizini Policijske postaje, održan je sastanak pomoćnika ministra MUP-a RH Joška Morića i načelnika PU Sisak Đure Brodarca s predsjednikom glinske općine Dušanom Jovićem i zapovjednikom petrinjskog garnizona JNA potpukovnikom Đorđem Stojanovićem. Na tom sastanku Jović je zatražio da pripadnici hrvatske policije napuste teritorij glinske općine jer se on, kako je rekao, nalazi na teritoriju SAO Krajine na kojem ne vrijede zakoni Republike Hrvatske nudeći zauzvrat puštanje zarobljenih hrvatskih policajaca.⁷⁷

Istog dana popodne, dio PJP „Osa“ PU Sisak pod vodstvom Slavka Muže odlazi u Gornji Viduševac gdje formira Policijsku ispostavu Gornji Viduševac prema Odluci ministra unutarnjih poslova Josipa Boljkovca.⁷⁸ Slavko Muža prisjeća se kako su izgledali počeci Policijske ispostave Gornji Viduševac: „Pri Policijskoj ispostavi djelovalo je odjeljenje iz Posebne jedinice policije Sisak, uglavnom momci s područja Gline, bilo nas je devet. Organizirali smo obranu u Policijskoj ispostavi Gornji Viduševac te nam se pridružuju policajci iz Gline koji nisu zarobljeni i lokalni dragovoljci iz okolnih sela – pripadnici pričuvnog sastava policije iz kojih je kasnije nastala Glinska pukovnija odnosno bataljun. U župnom dvoru formiran je krizni štab kojim je zapovijedao Marko Sremić, a sama

---

⁷⁶ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁷⁷ „Narod u zbegovima, specijalci se koncentrišu oko naselja“, *Politika* (Beograd), 28. lipnja 1991., 9.; Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“, 723. – 724.

⁷⁸ Arhiv PU sisačko-moslavačke, Odluka o dopuni Odluke o osnivanju policijskih ispostava, Broj: 511-01-53-8338/5-91, Zagreb, 25. lipnja 1991.

organizacija obrane od Šatornje do Hađera i Prekope vodila se iz Policijske ispostave Gornji Viduševac.“⁷⁹

Hrvatske snage i dalje su držale Policijsku postaju u Glini te položaje u glinskom predgrađu Jukinac koje je bilo naseljeno hrvatskim stanovništvom. Dana 1. srpnja 1991. od ATJ Lučko obranu Policijske postaje Glina preuzima 100 djelatnih bjelovarskih policajaca pod vodstvom Hamdije Mašinovića. Uz njih postaju su ostala braniti i dva borbeno oklopna vozila (BOV) ATJ Lučko s posadama.⁸⁰ Te snage držale su pod nadzorom nogometno igralište Nogometnog kluba „Banija“, a preko rijeke Gline je napravljen priručni most preko kojeg se u Donjem Viduševcu nalazila 2. A brigada ZNG. U Gornjem Viduševcu dolazila je na ispomoć 1. bojna 2. A brigade ZNG „Crne mambe“ u grupama od po dvadesetak ljudi u internim smjenama.⁸¹

Prvih dana srpnja 1991. nije bilo većih borbenih djelovanja, no polovicom mjeseca intenzivira se sukob u kojem se napada Policijska postaja Glina te cijela crta obrane zajedno s Gornjim Viduševcom.⁸² Prvi veći napad na Gornji Viduševac pobunjeni Srbi izveli su 16. srpnja 1991. godine. U tom napadu poginuo je gardist Željko Putar-Grdak te je pričinjena velika materijalna šteta. Teško je oštećena Policijska ispostava smještena u zgradi učiteljskog stana.⁸³ Nakon tog napada nije korištena Policijska ispostava te su logistika i sustav veze premješteni 100 metara dalje u podrumske prostorije.⁸⁴

U Glini su u međuvremenu bjelovarske djelatne policajce zamijenili pripadnici PJP „Omega“ PU Bjelovar te pripadnici PJP „Šimini anđeli pakla“ PU Slavonski Brod.⁸⁵ Ujutro, 26. srpnja 1991. godine započela je operacija „Žaoka“ u kojoj su srpske snage pod vodstvom Dragana Vasiljkovića pokrenule opći napad na hrvatske snage na Banovini. Nakon cjelodnevne borbe za Policijsku postaju Glina i Jukinac, nakon što im je zaprijetila opasnost da budu potpuno odsječeni, pripadnici MUP-a RH i ZNG morali su se povući iz Gline. Oko ponoći hrvatske snage prelaze improviziranim mostom preko rijeke Gline prema Donjem Viduševcu. Idućeg dana, 27. srpnja srpske su snage ušle u napuštenu zgradu glinske policije, ujedno zauzevši i predgrađe Jukinac.⁸⁶ Nakon okupacije Gline, hrvatske snage uspostavljaju liniju obrane Novo

---

⁷⁹ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁸⁰ Jakša Raguž, „Borbeno djelovanje Posebne jedinice policije Policijske uprave Bjelovar *Omega* 1991. godine.“ *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 8 (2014), 82.

⁸¹ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁸² Isto.

⁸³ Gašljević Tomić, Katica. *Selo i župa Viduševac* (Zagreb: Ibis grafika, 2010), 539.

⁸⁴ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁸⁵ Raguž, „Borbeno djelovanje Posebne jedinice policije Policijske uprave Bjelovar *Omega* 1991. godine.“, 84.

⁸⁶ Raguž, „Borbeno djelovanje Posebne jedinice policije Policijske uprave Bjelovar *Omega* 1991. godine.“, 83-85.; Ružić, „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“, 725.

Selo Glinsko, Marinbrod, Kihalac, Prekopa, Hađer, Dvorište, Donji i Gornji Viduševac te Šatornja.⁸⁷

„Ubrzo nakon pada Gline dolazi iz Zagreba preko Policijske uprave Sisak zapovijed da se ide u dopunjavanje i obuku Posebne jedinice policije Sisak. Dana 6. kolovoza ja kupim dvadesetak ljudi i odlazim s njima u Zagreb na obuku.“ prisjeća se Slavko Muža koji je još neko vrijeme obnašao dužnost zapovjednika policijskim snagama u Gornjem Viduševcu: „Formalno sam još uvijek zapovijedao policijskim snagama u obrani Gornjeg Viduševca nakon čega Slavko Kaurić preuzima tu dužnost jer više nije imalo smisla da svakodnevno idem iz Zagreba u Viduševac i obrnuto.“⁸⁸

Dio pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak koji su bili rodом iz tog kraja, njih petnaestak, ostali su pomagati u obrani Gornjeg Viduševca nakon akcije u Topuskom, od 15. do 30. rujna 1991., kada je selo okupirano. Tada je poginuo i pripadnik PJP „Osa“ PU Sisak Ivan Malinac. Kada je informacija o okupaciji Gornjeg Viduševca stigla do PJP „Osa“ PU Sisak, formirana je kolona te jedinica 1. listopada dolazi do Velike Soline. Istog dana navečer pripadnici jedinice pokušali su se probiti do Gornjeg Viduševca no zbog žestoke vatre morali su se ujutro vratiti u V. Solinu gdje su angažirani na osiguranju kolone izbjeglica koja je napuštala svoje domove.⁸⁹

3.3. Akcija „Topusko“

Početak kolovoza 1991. godine dolazi do nadopune PJP „Osa“ PU Sisak. Tada se među ostalima jedinici priključuje i Milko Prpić, koji je do tada kao pričuvni policajac sudjelovao u obrani Hrvatske Kostajnice. Jedinica ubrzo odlazi u Zagreb na obuku gdje boravi tri tjedna. „Obuka je bila jako naporna odnosno buđenje je počinjalo s trčanjem u 6 ujutro, kasnije vojna obuka - kretanje vojnika po terenu, pucanje tromblonskih mina, bacanje bombi, minsko eksplozivna sredstva, vojna taktika itd. te između svega još malo kondicionih treninga. Po noći je obavezno bilo buđenje i hodnja pod punom opremom od policijske akademije do Markuševca i nazad. Uglavnom dan je bio u potpunosti ispunjen, a Maksimirsku šumu smo pretrčali i prepuzali stotinu puta.“ prisjeća se obuke Milko Prpić te nastavlja sa sjećanjem na 1. rujna 1991. godine: „Nakon obuke dolazimo u Sisak te odmah

---

⁸⁷ Horvatić et. al. *Novo Selo Glinsko*, 602.

⁸⁸ Usmeno svjedočanstvo Slavko Muža, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

⁸⁹ Isto.

potom na teren u Topusko. Toga se dobro sjećam jer se nije znalo hoćemo li u Hrvatsku Kostajnicu ili u Topusko.“⁹⁰ Na koncu su temeljem zapovijedi načelnika Odjela specijalne policije, Mladena Markača, pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak krenuli put Topuskog. Nakon prolaska kroz Pokupsko, jedinica stiže pred Gornji Viduševac koji je zajedno s Gređanima bio meta jakih artiljerijskih napada agresora.⁹¹

Iz tog razloga jedinica je noć s 1. na 2. rujna provela 500 metara od ulaza u selo G. Viduševac. Rano ujutro, 2. rujna, jedinica nastavlja napredovanje prema Topuskom u dva pravca. Prva kolona, s materijalno-tehničkim sredstvima, do Topuskog je došla preko sela Šatornja i zaseoka Cerjaki u Gređanima, a vodio ju Stjepan Lugarić. Druga kolona, koju je vodio Slavko Muža, krenula je pješice iz G. Viduševca te se spustila do zaseoka Novoselci na obali rijeke Gline iz kojih su pripadnici jedinice kamionima prevezeni u Topusko. Po dolasku u Topusko, PJP „Osa“ PU Sisak predaje zapovjedniku obrane Topuskog brojno stanje Jedinice od oko 120 pripadnika te prima zadatke. Istog dana jedinica odlazi na borbene položaje u području Gornjih Ponikvara te preuzima liniju obrane od pripadnika SJP „Alfa“ PU Zagreb, pod zapovjedništvom Vladimira Fabera.⁹²

U Gornjim Ponikvarima, malenom selu zapadno od Topuskog, položaje je držala većina pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak dok je nekolicina pripadnika poslana na obrambenu liniju Gređani kao ispomoć 2. A brigadi ZNG-a. Dvojica pripadnika u pozadini bila su odgovorna za vezu i skladište, a formirana je i interventna grupa sa sjedištem u Topuskom. Upravo su pripadnici interventne grupe, koju je činilo osmero pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak, 3. rujna otkrili i uništili neprijateljsko „snajpersko gnijezdo“ te u daljnjem pretresu na području Donjih Ponikvara pronašli materijalno-tehnička sredstva neprijatelja i propagandni materijal. Dva dana kasnije, 5. rujna nastavljen je daljnji pretres područja u kojem je pronađena „poljska bolnica“, a svi pronađeni materijali⁹³ predani su u privremenu bolnicu Topusko.⁹⁴

Svakog dana pojačavao se intenzitet napada na područje Topuskog, a 10. rujna neprijatelj pončinje ugrožavati put G. Viduševac – Topusko te prekida dostavu hrane i materijalno-tehničkih sredstva. Time se oko 400 pripadnika ZNG i policije koji su branili Topusko našlo u vrlo nezavidnom položaju. Dana 12. rujna Zapovjedništvo obrane Topuskog donosi odluku o napuštanju grada, ako se u međuvremenu ne uspije dostaviti municija, hrana i potrebno

---

⁹⁰ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

⁹¹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Slavka Muže „Akcija Topusko“, 13. prosinca 1992.

⁹² Isto.

⁹³ Pronađena je kompletna oprema za operacijske zahvate, agregati, dva rendgena, kreveti i sl.

⁹⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Slavka Muže „Akcija Topusko“, 13. prosinca 1992.

pojačanje. Neprijatelj osim raketnih i minobacačkih napada na samo središte grada, pokreće i pješački napad na području Velike Vranovine koji je nakratko odbijen. Ipak neprijatelj zauzima dio sela V. Vranovina, a iz pravca Male Vranovine pomiče liniju prema Hrvatskom Selu. Iz pravca Donjih Ponikvara otvoren je 13. rujna prvi pješački napad na položaje PJP „Osa“ PU Sisak koji je uspješno odbijen, a u noći s 13. na 14. rujna preostali pripadnici ZNG izvlače iz grada materijalno-tehnička sredstva.⁹⁵

Pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak zajedno s pripadnicima policije Topusko drže položaje oko samog Topuskog na koje, u rano jutro 14. rujna, neprijatelj pokreće silovit artiljerijski napad. U gradu se nalazila interventna grupa koja je osiguravala izvlačenje većeg djela pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak. U toku dana iz grada se u smjeru G. Viduševca povlače i zadnji pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak. Jedinica se navečer sakupila u G. Viduševcu, a jedan vod zauzeo je položaj u selu Šatornja da bi spriječio daljnje napredovanje neprijatelja. Idućeg dana, 15. rujna po naređenju načelnika PU Sisak, jedinica se vraća u bazu PJP na stadionu Segesta u Sisku.⁹⁶

Topusko je pripadnicima PJP „Osa“ u sjećanju ostalo i po tome što se upravo ondje za Posebnu jedinicu policije PU Sisak ustalilo ime „Osa“ koje su pripadnici jedinice ponosno nosili tijekom čitavog rata, ističući kako je „Osa“ mala ali i ubojita. Bolne ubode „Ose“ su zadavale neprijatelju od Slavonije preko Banovine i Like sve do krajnjeg juga Hrvatske i dubrovačkog primorja. Zanimljivo, ime „Osa“ došlo je od kodnog naziva veze 1. voda PJP PU „Sisak“, odnosno Marija Božića koji je njime zapovijedao.⁹⁷

---

⁹⁵ Isto.

⁹⁶ Isto.

⁹⁷ Usmeno svjedočanstvo Marija Božića, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

Fotografija 1. Kombi vozilo s natpisom „Osa“ u bazi na stadionu u Sisku 1991.

3.4. Akcija „Petrinja“

Nakon osvajanja većeg dijela Pounja krajem srpnja 1991. u sklopu operacije „Žaoka“, pobunjeni Srbi namjeravali su zauzeti Hrvatsku Kostajnicu, Petrinju te Sisak.⁹⁸ U takvim okolnostima predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman, dolazi u posjet Banovini i Pounju. Obišavši Sisak, Petrinju, Hrvatsku Kostajnicu i selo Pecki na prvoj crti obrane, predsjednik je braniteljima Banovine i Pounja jasno pokazao koliko mu je stalo do tih krajeva Hrvatske. Svega par sati prije dolaska predsjednika Tuđmana u Petrinju, ujutro 25. kolovoza napadnuta je Policijska postaja Petrinja. Bila je to eskalacija sve napetijih odnosa u Petrinji, hrvatskom gradu u kojem su sve konce u rukama držali Srbi na čelu Borislavom Mikulićem, tadašnjim članom Centralnog komiteta SKJ.⁹⁹

JNA koja je u gradu imala čak dvije veće vojarnje, vojarnu „Vasilj Gaćeša“ i „Šamarica“ te potporu brojnog srpskog stanovništva pokrenula je 2. rujna 1991. otvoreni napad na Petrinju i njezine stanovnike. Napad je započeo oko podneva granatiranjem Vile „Gavrilović“ i Policijske postaje, a napadnute su i stambene zgrade u centru grada.¹⁰⁰ Jaki napadi nastavili su se i sljedećih dana, a situacija se pogoršava nakon pada Taborišta (7. rujna) i Peckog (8. rujna). Osobito jak minobacački napad na Petrinju, Brest i Mošćenicu 16. rujna 1991. mogao

⁹⁸ *Policijska u Domovinskom ratu 1990. – 1991*, 155.

⁹⁹ Gajdek, *Petrinjska bojišnica 1991.-1995.*, 40.

¹⁰⁰ *Policijska u Domovinskom ratu 1990. – 1991*, 165.

je izazvati ekološku katastrofu neviđenih razmjera jer je u popodnevnim satima pogođen rezervoar amonijaka u Tvornici „Gavrilović“.¹⁰¹ U napadu 16. rujna ubijen je velik broj civila i hrvatskih branitelja, a najgore su prošli pripadnici MUP-a i ZNG-a koji su držali položaje kod „Vile Gavrilović“. Većina ih je zarobljena i svirepo likvidirana.

Tri dana kasnije, svega dva dana prije pada Petrinje, PJP „Osa“ PU Sisak dobiva zapovijed da izvrši proboj na područje „Vile Gavrilović“, odnosno prema Križu Hrastovačkom, te izvrši zaposjedanje borbene linije i izvlačenje poginulih hrvatskih branitelja.¹⁰² „Nakon Topuskog ubrzo je došla akcija u Petrinji. Zapovijed je bila osigurati liniju Petrinje i stanovništva od navale mehanizacije koja stiže. Međutim mehanizacija je već stigla. Moj dio kojim sam zapovijedao, nas dvadesetak, imao je zadaću otići na predio „Vile Gavrilović“ izvući poginule. Našli smo se u okruženju pančevačkog korpusa. Ja sam nabrojao 9 tenkova. Oko 300 metara od nas bio je Vlado Prvonožec, njega su okružili džipovima no uspio se izvući. Mi smo se također uspjeli izvući, uništivši pritom 2 tenka. Nažalost nismo uspjeli izvući poginule. Imali smo veliku sreću da smo neozlijeđeni uspjeli napustiti Petrinju.“ prisjetio se tog dana Marijo Božić.¹⁰³ Svi pripadnici PJP „Osa“ PU Sisak povukli su se preko Kupe u mjesto Brest. Borbe za Petrinju trajale su sve do večernjih sati 21. rujna 1991. kada su se, pred nadmoćnijom neprijateljskom silom, branitelji povukli iz grada, preko kupskog mosta prema Brestu u kojem je organizirana obrana na lijevoj obali rijeke Kupe. Među posljednjima koji su napustili Petrinju bio je i Srećko Telar, rođeni Petrinjac koji je ubrzo postao zapovjednik SJP „Osa“ PU Sisak.

3.5. Djelovanje tijekom listopada i studenog 1991. godine

Nakon okupacije Petrinje, jedinica je aktivno angažirana u izviđačko borbenim akcijama na osiguranju prve borbene linije. Vanjska obrana Siska bila je podijeljena na tri zone, a PJP „Osa“ PU Sisak bila je angažirana u III sektoru I zone te je njome formalno zapovijedao Stjepan Lugarić. Taj sektor bio je smješten između Novog Sela, obale Save te Gornjeg Komareva, a obuhvaćao je prostor šuma Piškornjač i Donji Piškornjač. Prilikom neprijateljskog napada na to područje, 5. listopada 1991., smrtno je stradao pripadnik jedinice Marijan Dražetić, dok je ranjen Ivica Marčinko.¹⁰⁴ „Dio jedinice koji je bio ondje stacioniran

---

¹⁰¹ Horvatić i Krpan, *Petrinjski žrtvoslovni leksikon Domovinskog rata*, 109.

¹⁰² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

¹⁰³ Usmeno svjedočanstvo Marija Božića, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

¹⁰⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Ranjeni i ozlijeđeni pripadnici SJP „Osa“ Sisak

bio je zadužen da u slučaju napada i probijanja položaja u Komarevu ili Mošćenici zaustavi daljnji prodor prema Sisku dok ne dođe ostatak jedinice odnosno ostale snage iz Siska.“ prisjeća se Milko Prpić te nastavlja: „Na tom izdvojenom punktu imali su i trocijevac - protuavionski top 20 mm. Posada trocijevca na čelu s Esadom Nuhićem ondje je oborila jedan neprijateljski zrakoplov.“¹⁰⁵ U jednom od neprijateljskih napada na te položaje 25. listopada 1991. ranjena su dvojica pripadnika PJP „Osa“ PU Sisak– Mirko Vidović te Milan Kuzmić dok je 19. studenog ranjen Nikola Škrinjar.¹⁰⁶

Zapovjednikom SJP „Osa“ 1. studenog 1991. godine imenovan je Srećko Telar koji se prisjeća kako je to izgledalo: „Nakon okupacije Petrinje, tadašnji zapovjednik Policijske postaje Petrinja Martin Stašćik, vidjevši moj angažman u obrani Petrinje gdje sam formalno vodio dio obrane grada, raspoređivao ljude, bio stalno na terenu i operativno i aktivno bio uključen u samu obranu i vojno djelovanje, predložio me za pomoćnika zapovjednika PP Petrinja. Dobio sam zadatak da formiram jednu borbenu policijsku satniju unutar PP Petrinja koja bi imala zadatak čuvanja neokupiranog dijela Petrinje (Mala Gorica, Brest, Nebojan, Mokrice). Tada sam se aktivnije kretao prema Sisku gdje sam se upoznao s tadašnjim načelnikom PU Sisak Đurom Brodarcem i njegovim zamjenikom Vladom Milankovićem.“ te nastavlja: „Milanković je vidio da ja baratam s vojnom terminologijom, da radim ustroj, popunu i da se razumijem u to. Upitao me što sam završio, a ja sam rekao ekonomski fakultet. No njega je zanimalo što sam završio u JNA. Rekao sam da sam bio u Bileći u školi rezervnih oficira pješadije. Tada nije rekao ništa osim „Aha!“ Drugi dan kad sam došao sa Stašćikom iz Petrinje njega je zamolio da on pričeka vani, a mene pozvao da uđem. Tada mi je rekao za Specijalnu jedinicu policije i ispričao mi njihov borbeni put. Rekao je da su imali popunu u kolovozu i da ih ima oko 150 te da imaju dva pomoćnika i da trebaju zapovjednika. Upitao me bi li ja preuzeo tu dužnost. Dao mi je dan da si razmislim. Nisam puno razmišljao, na mjestu policijskog inspektora u Petrinji mogao sam poginuti bilo kada. Ovdje sam znao da su zadaće opasne, no i očekuje se da su takve i znao sam što me čeka. Znao sam i da su ljudi u jedinici na drugačijem stupnju obučenosti tako da sam prihvatio poziv.“¹⁰⁷

Zajedno sa Slavkom Mužom i Stjepanom Lugarićem, svojim pomoćnicima, Srećko Telar krenuo je u obilazak jedinice. Iako je formalno SJP „Osa“ bila smještena na stadionu Segeste njezini položaji nalazili su se na više mjesta: „Jedan vod bio je kod Željezare gdje je bio

---

¹⁰⁵ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

¹⁰⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Ranjeni i ozlijeđeni pripadnici SJP „Osa“ Sisak

¹⁰⁷ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

trocijevac, jedan je bio u Novom Pračnom, jedna skupina bila je u Brestu, jedna u Naselju... Jedinica tako nije mogla funkcionirati jer maltene nitko nije znao tko je gdje. Nakon što sam sve obišao moja je prva zapovijed bila: „Svi na stadion!“ Jedinica mora biti na jednom mjestu.“ prisjeća se Srećko Telar.¹⁰⁸

Njegovim dolaskom na mjesto zapovjednika jedinice započela je obuka¹⁰⁹ te sređivanje administrativnih poslova unutar jedinice: „Primjerice, moji neposredni pomoćnici nisu imali dozvole za kretanje po noći za vrijeme policijskog sata. Ako bi ih zaustavili na punktu, priveli bi ih stoga sam im morao vaditi dozvole. Također trebalo je izvršiti materijalnu popunu od uniformi, pištolja, pušaka do pancirki.“¹¹⁰

Uz to ustroj jedinice podizao se i na druge načine. U bazu na stadionu mogao je ući tko je htio i kad je htio, kako bi se to spriječilo na ulazu u bazu ustrojena je prijavnica. Na njoj je uvijek bio jedan pripadnik jedinice i u bazu nije mogao ući nitko osim pripadnika SJP „Osa“ bez da je tražio dozvolu. Srećko Telar sjeća se jedne zgrade kada se na prijavnici našao pripadnik jedinice Omer Krivdić koji nije htio bez dozvole u bazu pustiti zapovjednika PP Sisak Vjekoslava Blaževića: „Blažević ga je pitao „Znaš ti tko sam ja?“ na što mu je ovaj odgovorio da ne zna i da ga to uopće ne zanima te da mu se predstavi i kaže koga treba. Ja sam kroz prozor vidio neko komešanje na prijavnici te se spustio dolje, a Blažević mi je odmah rekao „Dobro da si došao“ te mi je rekao da kaznim svojeg pripadnika koji ga nije htio propustiti. No ja sam Krivdiću čestitao i rekao mu kako je učinio baš ono što ja od njega i tražim te da je izvrsno odradio zadatak.“¹¹¹

Zanimljivo je vidjeti kako je izgledao dnevni raspored koji je imala jedinica za vrijeme boravka u bazi. Ustajanje je bilo u 7,45 ujutro nakon čega je u 8,15 slijedio doručak. Od 9 do 12 sati provodila se obuka.¹¹² U 13 sati bilo je vrijeme za ručak te nakon njega vrijeme za odmor od 14 do 15 sati kada je započinjala nastava gađanja koja je trajala do 17 sati. Od 17 do 23 sata pripadnici jedinice imali su vrijeme za slobodne aktivnosti te na koncu spavanje u 23 sata.¹¹³

SJP „Osa“ je u studenom izvršila nekoliko izviđačkih akcija od kojih je prva bila izviđanje i pretres šumovitog područja južno od grada Siska 13. studenog 1991. godine. Prema zapovjedi

---

¹⁰⁸ Isto.

¹⁰⁹ Vidi više o tome na str. 41-44.

¹¹⁰ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹¹¹ Isto.

¹¹² Obuka se provodila u tri grupe po sat vremena

¹¹³ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

Zapovjedništva I. zone vanjske obrane grada Siska, a u svrhu kontrole teritorija u pozadini izvršeno je izviđanje i pretres teritorija šume Donji Piškornjač i Piškornjač.¹¹⁴ Radilo se o šumovitom području koje je bilo iza leđa položajima hrvatskih snaga koje su držale položaje u Komarevu stoga je akciji pretresa terena pridana velika važnost. U pretresu su sudjelovala četiri odjeljenja, dok je jedno odjeljenje izvršilo prihvat izviđačke patrole. Prilikom pretresa šume D. Piškornjač nisu nađeni nikakvi tragovi koji bi ukazivali na prisustvo neprijateljskih snaga, dok je u šumi Piškornjač pronađen tek željezni nosač svjetlećih raketa s padobranom.¹¹⁵ Istog dana u kasno popodne zapovjednik SJP „Osa“ Srećko Telar s jednim vodom jačine 28 pripadnika odlazi u PP Petrinja u Dužici. Zamjenik načelnika PU Sisak Vladimir Milanković izdao je ondje osnovne smjernice akcije Srećku Telaru: “Pokazivao nam je na karti koju je imao tadašnji zapovjednik PP Petrinja Joso Fakčević. Tražio sam ga da nam da tu kartu što je on odbio. Nasuprot mene je stajao Sašo Smiljanić kome sam šapnuo da uzme kartu i brzo se makne dok ja budem zapričavao Fakčevića. Isti je odmah primijetio da je karta nestala i mene optužio da sam je uzeo ali nije je bilo kod mene, a Sašo je nestao neprimjetno s kartom tako da nije mogao dokazati da je to napravio bilo tko od mojih dečki.“¹¹⁶

Nakon toga prema zapovijedi Vladimira Milankovića jedinica odlazi u štab ZNG u Nebojanu. Dolaskom u Nebojan u kasnim večernjim satima jedinica dobiva borbenu zadaću da zajedno s djelatnicima PP Petrinja uđe iz sela Gornja Mokrica u Gore i zauzme komunikaciju Petrinja – Glina.¹¹⁷ U ranim jutarnjim satima 14. studenog izvršen je pokret, jedinica PP Petrinja krenula je u smjeru Pribilović brda dok je vod SJP „Osa“ krenuo prema utvrđenom bunkeru na ulazu u selo Gora. Zaposjednuvši utvrđeno mjesto 50 metara od bunkera jedinica nije dočekala dogovorenu potporu od strane ZNG te joj je nakon tri sata otkriven položaj. „Na desnom boku trebala je krenuti 3. pješačka četa ZNG sa zapovjednikom Kundidom, a s lijeve strane 2. pješačka četa ZNG sa zapovjednikom Mandićem, no oni nisu krenuli.“, pojašnjava Srećko Telar.¹¹⁸ Iako pod jakom unakrsnom paljbom pripadnici jedinice uspjeli su se izvući iz okruženja prema selu Gornja Mokrica bez ljudskih gubitaka te istog popodneva vratiti u bazu u Sisak.¹¹⁹ Do kraja studenoga izvršeno je još jedno izviđanje u šumi Lasinja pokraj sisačke

---

¹¹⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed za izviđanje, Broj: 047/91, Sisak, 10. studenoga 1991.

¹¹⁵ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Dnevni izvještaj Srećka Telara Zapovjedništvu ZNG za Sisak i Baniju, Sisak, 13. studenog 1991.

¹¹⁶ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹¹⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvještaj Srećka Telara zamjeniku načelnika PU Sisak, 14. studenog 1992.

¹¹⁸ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹¹⁹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvještaj Srećka Telara zamjeniku načelnika PU Sisak, Sisak, 14. studenoga 1991.

željezare u kojoj nisu nađeni nikakvi tragovi koji bi ukazivali na prisutstvo neprijateljskih snaga.¹²⁰

„Naredbom ministra unutarnjih poslova od 15.11.1991. godine, formirane su specijalne jedinice policije pri policijskim upravama, sa ustrojem i sistematizacijom radnih mjesta dotadašnjih posebnih jedinica policije.“¹²¹ Tako i Posebna jedinica policije PU Sisak, 15. studenog 1991. postaje Specijalna jedinica policije PU Sisak.

3.6. Operacija „Vihor“

Drugom polovicom rujna 1991. od strane pobunjenih Srba i JNA osnovana je Prva operativna grupa (OG-1). Ta grupa osnovana je s ciljem da se strategijskom ofenzivom porazi Hrvatsku. Imala je zadaću da izbije na rijeku Kupu na crti Petrinja – Karlovac te time omogućiti izvlačenje okruženih snaga JNA u karlovačkim i zagrebačkim vojarnama. Do konca rujna, snage OG-1 uspjele su zauzeti gotovo cijelu Banovinu te su izbile na rijeku Kupu.¹²² Posljednji ozbiljniji pokušaj napredovanja neprijateljske su snage pokušale 17., 18. i 19. listopada kada su razbijene u boju s „Crnim Mambama“ poznatom pod nazivom „Bitka za Novi Farkašić“.¹²³ Nakon toga, crta razdvajanja stabilizirala se na rijeci Kupi, izuzev područja sela Nebojan gdje su hrvatske snage organizirale obranu na desnoj strani rijeke Kupe.¹²⁴

Neprijateljske snage 1. brigade TO SAO Krajine „Dragiša Stefanović“ iz Gline organizirale su 24. studenog 1991. obranu na desnoj obali Kupe postavivši glavne snage brigade na pravcu Slatina Pokupska – G. Taborište – Glina. Pomoćne snage brigade smještene su uzvodno na pravcu Ilovčak – Golinja te nizvodno na pravcu Stankovac – Prekopa. Zadatak je glasio: „(...) Odsudnom odbranom na desnoj obali r. Kupe osloncem na jake zemljišne objekte i zaprečavanje sprečiti nasilni prelazak reke Kupe i prodor ustaških snaga kroz zonu odbrane i stvoriti uslove za produžetak napada severno od r. Kupe“.¹²⁵ Hrvatske snage na Banovini i Pokuplju bile su u sastavu Operativne zone (OZ) Zagreb koja je za djelovanje ustrojila operativne grupe. Za područje Banovine i Siska ustrojena je Operativna grupa za Sisak i

---

¹²⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Dnevni izvještaj Stjepana Kocmanića Zapovjedništvu ZNG za Sisak i Baniju, Sisak, 30. studenoga 1991.

¹²¹ Arhiv PU sisačko-moslavačke, Ustroj specijalnih jedinica policije, Broj: 511-01-55-8604/1-92.; Zagreb, 22. srpnja 1992.; vidi podatke o tome na str. 14-15.

¹²² Monografija *102. brigada Hrvatske vojske Novi Zagreb* (Zagreb: Klub veterana 102. brigade HV, 2011), 25.

¹²³ *2. gardijska brigada Hrvatske vojske Gromovi, 54.*; Mile Krišto. *Obrana Novog Farkašića* (Zagreb: Udruga „Crne mambe“, 2006), 63-66.

¹²⁴ Radelić et al. *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, 137.

¹²⁵ *102. brigada Hrvatske vojske Novi Zagreb*, 26.

Baniju, koja se sastojala od domicilnih postrojbi sa šireg područja Siska i dijela postrojbi dovedenih sa zagrebačkog područja, a u sklopu koje je djelovala i SJP „Osa“.¹²⁶

Zapovjednik SJP „Osa“, Srećko Telar prisjeća se kako je saznao za pokretanje operacije „Vihor“: „Načelnik Brodarac pozvao me u 10 sati, 11. prosinca 1991. na sastanak kod Bože Budimira na kojem smo dobili informaciju da ćemo u sklopu 120. brigade Hrvatske vojske sudjelovati u pomicanju linije fronte na komunikaciji Petrinja – Glina.“. Uz to Srećko Telar dobio je naputak da pripremi sve ljude, opremu, vozila, oružje te hranu i vodu za dva dana. Nakon toga dao je uzbunu čitavoj jedinici, koja se ubrzo okupila u bazi, da se spremi za akciju. U popodnevrim satima ponovno odlazi s Đurom Brodarcom kod Bože Budimira po daljnja uputstva gdje dobiva konkretnu zadaću: „Rečeno je da treba zauzeti crtu dugačku otprilike 5 kilometara - od ušća Gline u rijeku Kupu do Gračanice i Zaloja¹²⁷. Rečeno je također da ćemo Kupu prijeći kod sela Šišinec, gdje će nas prebaciti inženjerija s čamcima. Mi smo tu crtu trebali osigurati kako bi se jače snage prebacile preko Kupe i nastavile dalje prema Viduševcu i Glini. Sa mnom je bio Brodarac koji me pitao možemo li izvršiti zadaću i nakon što sam mu potvrdno odgovorio odobrio je, kao načelnik, upotrebu jedinice u akciji.“. Po povratku u bazu zapovjednika Telara dočekali su pripadnici njegove jedinice spremni za pokret: „Svatko je imao svoju teoriju kuda idemo no nisam nikome govorio ništa jer je akcija trebala biti u što većoj tajnosti kako bi se postigao što jači efekt iznenađenja.“.¹²⁸

Kasno navečer 11. prosinca SJP „Osa“ uputila se preko Letovanića prema selu Šišinec: „U akciju je krenuo 101 pripadnik jedinice te 11 pripadnika pričuvnog sastava policije koji su bili smješteni u dječjem vrtiću u Sisku, oni su nama u toj akciji pridruženi na inzistiranje načelnika Brodarca. Potrpali smo se u sva vozila koja smo imali na raspolaganju – kamione i kombi vozila. Čak je i malo dostavno vozilo Zastava Poly, u kojeg stane dvoje ljudi, bilo iskorišteno.“. Jedinica se najprije zaustavila u Starom Farkašiću gdje je još jedanput dobila zadatke te podijelila zadaće s pripadnicima Glinskog bataljuna: „Dogovoreno je da će Glinski bataljun odraditi dio kod sela Gračanica, a mi kod sela Stankovac i onda bi skupa išli prema Jamama. Njih je isto bilo negdje stotinjak.“, tvrdi Telar. Dolaskom u Orleković pripadnici jedinice ostavljaju vozila te polako pješice kreću prema Kupi. Nakon otprilike pet kilometara stigli su do Šišinca gdje su pričekali čamce za prelazak preko Kupe.¹²⁹

---

¹²⁶ 102. brigada Hrvatske vojske Novi Zagreb, 26.

¹²⁷ Gornje i Donje Jame – Stankovac - Gračanica

¹²⁸ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹²⁹ Isto.

Iz sela Šišinec krenuli su oko 2 do 3 sata ujutro gumenim čamcima zajedno s pripadnicima izviđačko-diverzantske skupine Glinskog bataljuna. Iako SJP „Osa“ do tada nikada kao jedinica nije vježbala zadaću forsiranja rijeke zadatak je uspješno obavljen. Nakon prebacivanja jedinica je krenula kroz neprijateljske položaje u njihovu pozadinu prema brdu Patrolnica, iznad sela Gračanica: „Nakon što smo se okupili na drugoj strani dvojica izviđača Glinskog bataljuna išla su ispred, a ja odmah iza njih. Minsko polje prošli smo stupajući jedni iza drugih na 3 do 5 metara kako bi se izbjegle veće žrtve ako bi se dogodilo da netko stane na minu. Tlo je bilo u potpunosti smrznuto, prije toga je bilo puno kiše i tlo se zamrzlo. Čak je bilo trenutaka kada se čulo da je mina škljocnula, upaljač je bio potrzan no na sreću nije bilo eksplozije. Došli smo do ceste između Stankovca i Gračanice vidjeli smo da ide vojni kamion s neprijateljskim vojnicima. Ja sam samo dao znak da se klekne i svi smo samo kleknuli, cijela kolona, nas preko sto. Nisu nas uočili, imali su prigušena svjetla na farovima. Nakon što smo ih propustili i vidjeli u koje su dvorište skrenuli prešli smo cestu po kojoj su prošli te se popeli dvjestotinjak metara u brdo.“, tvrdi Srećko Telar te nastavlja: „Kako nisam imao kontakta s Glinskim bataljunom, nisam znao gdje su i jesu li ili nisu zaposjeli pozicije. Mi smo imali policijsku vezu, a oni vojnu i nismo se mogli čuti. Moja veza je bila na policijskoj frekvenciji.“¹³⁰

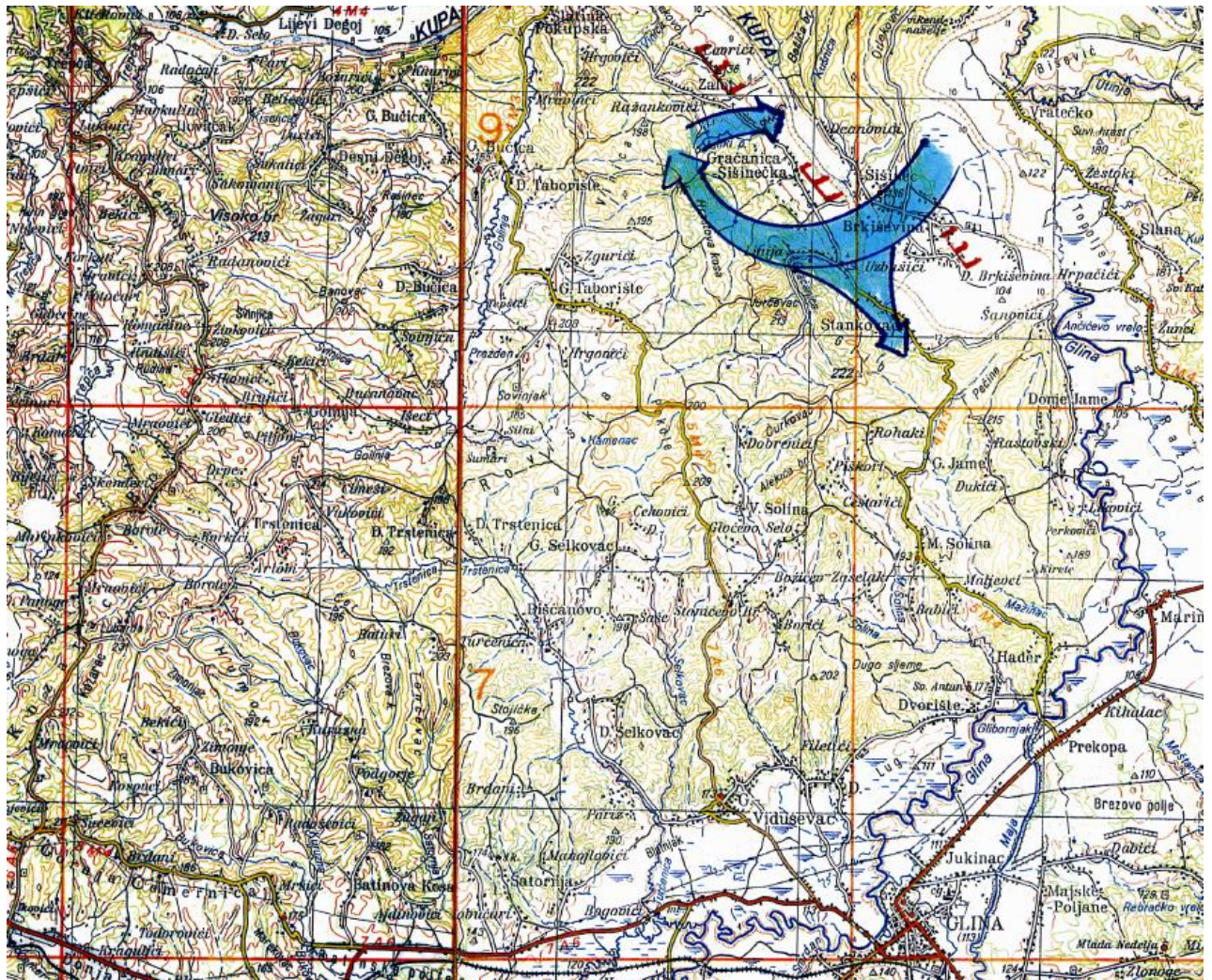
S obzirom na okolnosti Srećko Telar odlučuje promijeniti zadatak te okuplja zapovjednike vodova i svoju dvojicu pomoćnika te ih dijeli u dvije skupine kako bi se popunila nastala rupa. Pravac prema selu Stankovac vodio je Slavko Muža s kojim je išao 2. vod pod zapovjedništvom Željka Begića i 3. vod pod zapovjedništvom Dalibora Šabana. Pravac prema selu Gračanica vodio je Stjepan Lugarić. S njim je išao 1. vod pod zapovjedništvom Marija Božića i 4. vod pod zapovjedništvom Stjepana Kocmanića. „Ja sam ostao u sredini sa sedam ljudi između ta dva pravca kako bih mogao koordinirati cijelu akciju i pomoći tamo gdje je to najpotrebnije. Smjestili smo se u nekoj maloj štalici jer je bilo ugodnije nego vani gdje je bilo -20 stupnjeva Celzijevih. U jednom trenutku dvojica koju sam poslao na izviđanje terena oko štalice, doveli su zapovjednika glinske samostalne satnije Ivu Žinića. Pitao sam ga gdje su mu ljudi, a on je odgovorio da ne zna. Da su prešli preko no da su se raštrkali. Tada sam mu rekao da smo mi krenuli po cijelom zadatku i da ostanu po strani.“, prisjeća se Srećko Telar.¹³¹

---

¹³⁰ Isto.

¹³¹ Isto.

Karta 1. Plavim strelicama označeno je kretanje SJP „Osa“ u operaciji „Vihor“

„Vrlo brzo krenulo je borbeno djelovanje, a Željko Abramović Šigi dobio je zadatak kada krene borbeno djelovanje da digne drveni most kod mjesta Zaloj kako bi onemogućio dolazak pomoći neprijatelju s te strane gdje su četnici držali položaje. On je zadatak vrlo uspješno izvršio, most je odletio u zrak. Na dijelu gdje su bili 1. i 4. vod, pomoćnik Stjepan Lugarić javljao mi je kako ima jednog ranjenog, pa drugog ranjenog te da se povlači. Na kraju se ispostavilo da je ondje Žarko Raf poginuo, a drugi ranjeni bio je Mirko Vidović.“, priča Srećko Telar koji sa svojom grupom ljudi i desetinom 4. voda koja im se pridružila, kreće u pomoć skupini koju je vodio Stjepan Lugarić.¹³²

¹³² Isto.

„Krenuli smo dolje, u jednom trenutku Drago Skrbini je potrčao i kriknuo. Moj prvi dojam je bio da se radi o snajperu s prigušivačem jer ga nismo čuli. Do njega je dotrčao Drago Umičević koji ga je zaklonio tijelom i shvatio kako je ovaj samo uganuo gležanj te smo nakon par minuta nastavili do ceste.“ prisjeća se Srećko Telar na kojeg je kada se spustio u selo otvorena rafalna vatra: „Uspio sam se izmaknuti no vatra je pogodila Marijana Crnkovića u prsa. Kako sam se bacio i ostao na čistini pravio sam se mrtav, no uspio sam pitati kako je Crnković. Marijan Knežević Mika koji mu je priskočio u pomoć rekao je da će biti sve uredu. Na sreću imao je pancirku s čeličnim pločama koje su ga spasile te je bio ranjen po licu od košuljica metka.“¹³³

U međuvremenu skupina kojoj su krenuli u pomoć povukla se 200-300 metara iznad sela zbog gubitaka i nemogućnosti da neutralizira borbeni punkt na kraju sela i dalje izmjenjujući vatru s neprijateljem uslijed čega je teško ranjen pripadnik jedinice Milko Prpić koji je kasnije postao zapovjednik 2. voda SJP „Osa“. Milko Prpić prisjetio se ranjavanja u debelo meso tijekom operacije „Vihor“: „Prvu pomoć pružio mi je Sašo Smiljanić. Hospitaliziran sam tek u kasnim popodnevnim satima te sam nakon par dana u prenapučenoj bolnici pušten kući.“¹³⁴

Nakon početnog šoka i ranjavanja Marijana Crnkovića, Srećko Telar pozvao je neprijateljske vojnike na predaju: „Čuo sam glas koji je rekao: „Dobro, ne pucajte, predajemo se!“ Ja sam provirio u tom pravcu odakle je dolazio glas i čekao da krene predaja ali nakon toga je neprijateljski vojnik ispalio rafal koji je prošao možda desetak centimetara od moje glave. Tu smo završili bilo kakvu komunikaciju i tu otpornu točku savladali smo tromblonima i ručnim bombama.“¹³⁵

Srećko Telar ističe kako je taj trenutak bio prekretnica u djelovanju njegove jedinice u operaciji „Vihor“: „Dok smo mi vodili borbe dečki iz 1. i 4. voda nisu znali o čemu se radi te su u panici otvarali s brda vatru po nama. Nakon što smo riješili taj punkt ja sam im preko veze rekao da prestanu pucati jer pucaju po nama. No i dalje nisu shvaćali o čemu se radi sve dok nisam opalio dolje rafal i rekao da sam to ja opalio i da je otpor riješen i da idemo dalje. Nakon toga cijela je akcija krenula drugim tokom. Oni su se moralno digli jer su do tada znali da se nalaze iza leđa neprijatelju, a s druge strane im je bila okupirana Glina, mislili su da nemaju kuda.“¹³⁶

---

¹³³ Isto.

¹³⁴ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

¹³⁵ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹³⁶ Isto.

Dio jedinice pod vodstvom Slavka Muže koji je imao zadaću presjeći komunikaciju očistiti selo Stankovac naišao je na manji otpor neprijatelja čije su se snage u panici krenule povlačiti prema rijeci Kupi te je ubrzo taj dio stavljen pod kontrolu hrvatskih snaga. Nakon što je jedinica uspješno iznenadila i razbila neprijateljske snage 1. brigade TO SAO Krajine¹³⁷ u osvojenom Stankovcu skupina je čekala na prelazak 102. brigade HV-a iz Novog Zagreba preko Kupe.¹³⁸ Do 13 sati Kupu je prešla i oklopno-mehanizirana skupina OZ Zagreb s osam tenkova i dva oklopna transportera koji su pripomogli Specijalnoj jedinici policije „Osa“ da izvrši svoju zadaću.¹³⁹

Za to vrijeme još su se vodile žestoke borbe malo sjevernije u susjednom selu Gračanica. Srećko Telar prisjeća se susreta sa 102. brigadom HV-a koji se dogodio kada je jedinica krenula prema posljednjoj otpornoj točki kod koje je na početku sukoba poginuo Žarko Raf: „Tada su se pojavili nekakvi ljudi koji su hodali putem kojim smo i mi prošli. Kako se nama u međuvremenu priključio jedan od pripadnika Glinskog bataljuna mi smo preko njegove „motorole“ uspostavili kontakt s vojskom i sa stožerom koji je bio s druge strane Kupe. Na pitanje tko su ti ljudi, odgovor je bio – „Najvjerojatnije naši.“. Kada su se oni približili mi smo ih čuli kako pričaju i čuli smo „kaj“, shvatili smo da su preko Kupe već krenuli pripadnici 102. brigade Hrvatske vojske. Taman su prilazili na čistinu, ja sam im viknuo neka stanu, no prekasno. Tamo je jedan njihov pripadnik bio teško ranjen. Dobio je metak kroz pluća, njegov kolega uspio ga je izvući i tamo su ga zbrinuli. Ja čak vjerujem da je taj čovjek i preživio.“¹⁴⁰

Ubrzo je u selo ušla i oklopno-mehanizirana skupina: „Opet smo preko veze pitali o čijim se tenkovima radi, a oni su opet odgovorili da su „najvjerojatnije naši“. On je taman došao do naših položaja te ga je Slavko Kaurić uspio zaustaviti kada je na njemu vidio naš grb. Ja sam taman bio spreman da ga gađam zoljom. U zadnji čas su mi javili da je tenk naš. Par minuta objašnjavao sam tenkistu koju kuću da pogodi, a koju da ne gađa. On je djelovao zbunjeno no pokazao je da je razumio. Na nesreću granatu je ispalio baš u onu kuću koju sam mu pokazao da ne gađa. On je ispalio granatu na kojih deset, petnaest metara od nas. Od eksplozije na sreću nitko nije stradao, a on se okrenuo i otišao putem niže. Mislio sam da se možda ide okrenuti. Kasnije smo čuli da on nije vidio da je tamo srušen most i da je tenk pao u potok. Četnici su cijelu tu posadu izvukli i ubili, navodno poklali. Ubrzo se pojavio drugi tenk koji je

---

¹³⁷ Oko 60 neprijateljskih vojnika izbačeno iz borbe

¹³⁸ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Srećka Telara o operaciji „Vihor“, Sisak, 13. prosinca 1991.

¹³⁹ Vlado Hodalj, „102. brigada Hrvatske vojske u operaciji Vihor 1991. godine.“ *Polemos* 2, br. 3 (1999), 28.

¹⁴⁰ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

shvatio zadatak i pogodio pravu kuću. Mi smo izvršili upad u objekt i neutralizirali posljednju otpornu točku.“¹⁴¹

Selo Gračanica time je stavljeno pod kontrolu te je akcija za SJP „Osa“ bila završena. Nakon što su zbrinuli ranjenike i pokupili tijelo poginulog Žarka Rafa pripadnici jedinice okupili su se te krenuli nazad preko Kupe čamcima gdje su se našli sa skupinom koju je vodio Slavko Muža te smo krenuli za Sisak. Uspješno izvršili zadaću pripadnici SJP „Osa“ vratili su se oko 15 sati u bazu u Sisku.¹⁴²

Nakon toga u izvođenju operacije nastali su problemi koji su nažalost doveli do fijaska i tragičnog završetka operacije „Vihor“. Naime, susjedne postrojbe 102. novozagrebačke brigade nisu krenule u napad „(...) zbog nedovoljne obučenosti, spremnosti i opremljenosti za izvođenje akcija ovakvog karaktera.“¹⁴³ Unatoč poteškoćama i vrlo hladnim temperaturama koje su se spuštale i do minus 15 stupnjeva Celzijevih pripadnici 102. brigade dočekali su na desnoj obali Kupe jutro 13. prosinca. To jutro uskoro je postalo najtragičnije jutro koje je novozagrebačka brigada doživjela u Domovinskom ratu. Noćno zatišje neprijateljske snage iskoristile su za prestrojavanje snaga te su ujutro krenule u protunapad.¹⁴⁴ U redovima hrvatskih gardista zavladao je panika te je započelo neorganizirano povlačenje preko rijeke Kupe. Paniku je povećala i vatra neprijateljskog topništva kao i djelovanje neprijateljskih snajpera po mjestu prijelaza. Zbog malog broja čamaca, deseci vojnika ledenu su Kupu pokušali prijeći plivajući.¹⁴⁵ Mnogi od njih nisu uspjeli, a danas znamo da je u operaciji „Vihor“ smrtno stradalo 13 pripadnika 102. brigade HV koji su kao i Željko Raf, pripadnik SJP „Osa“ položili svoj život na oltar Domovine u ovoj tragičnoj operaciji hrvatskih snaga.

---

¹⁴¹ Isto.

¹⁴² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, MUP RH PU Sisak, SJP Sisak, Izvješće zapovjednika SJP Srečka Telara, Sisak, 13. prosinca 1991.

¹⁴³ *102. brigada Hrvatske vojske Novi Zagreb*, 31.

¹⁴⁴ Mirko Vrcelj, *Rat za Srpsku Krajinu 1991-1995*. (Srpsko kulturno društvo „Zora“, Beograd, 2002), 38-39.

¹⁴⁵ Hodalj, „102. brigada Hrvatske vojske u operaciji Vihor 1991. godine.“, 29.

4. ZADAĆE SPECIJALNE JEDINICE POLICIJE „OSA“ OD SARAJEVSKOG PRIMIRJA DO KONAČNIH OSLOBODILAČKIH OPERACIJA HRVATSKIH SNAGA

Uspostavom Sarajevskog primirja 3. siječnja 1992. godine u Hrvatskoj započinje razdoblje prividnog mira. Republika Hrvatska par tjedana kasnije, 15. siječnja 1992. i međunarodno je priznata, no velik dio njezina teritorija i dalje se nalazio pod okupacijom. Stoga su Hrvatska vojska i policija bile pripravne na moguće vojne akcije kojima bi se sav teritorij Republike Hrvatske vratio u njezin ustavno-pravni poredak.

„Na stadionu nogometnog kluba „Segesta“ 18. siječnja 1992. godine održana je svečana smotra pripadnika Specijalne jedinice i naoružanja Policijske uprave Sisak. Smotru su obavili zamjenik Ministra unutarnjih poslova i zapovjednik specijalnih jedinica MUP-a RH Ivan Jarnjak, načelnik Policijske uprave Sisak Đuro Brodarac i njegov zamjenik Vladimir Milanković. Ivan Jarnjak je ocijenio da su pripadnici specijalne policije PU Sisak dobro obučeni i osposobljeni te da su zadovoljavajuće naoružani. Sisački specijalci su spremni i sposobni izvršiti najteže borbene i vojne dužnosti, te su odlučni da obrane i očuvaju demokratski poredak Republike Hrvatske. Svečanosti smotre bio je nazočan i general zbora Hrvatske vojske Janko Bobetko, kao i drugi visoki dužnosnici. Na završetku svečanosti načelnik Policijske uprave Đuro Brodarac zahvalio se pripadnicima specijalne jedinice na uspješnom izvršavanju zadataka, istaknuvši da su prvih mjeseci rata pripadnici specijalnih jedinica ulazili u najteže borbe s neprijateljem, te da su dali značajan doprinos obrani hrvatske domovine.“¹⁴⁶

„Nakon potpisivanja Sarajevskog primirja jedinica je angažirana na raznim zadacima. Od osiguranja utakmica do osiguranja razmjena zarobljenika na širem području Siska i Karlovca. Također, pripadnici jedinice bili su angažirani i kao pratnja novinarima koji su posjećivali prve crte bojišta.“, tvrdi Milko Prpić.¹⁴⁷

4.1. Obuka u Specijanoj jedinici policije „Osa“

Jedna od ključnih stvari koja je pridonijela uspjehu SJP „Osa“ tijekom Domovinskog rata bila je visoka razina obučenosti njezinih pripadnika. Toga je bio svjestan i zapovjednik

---

¹⁴⁶ „Spremni na frontu“, *Jedinstvo* (Sisak), 23. siječnja 1992., 1.

¹⁴⁷ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

jedinice Srećko Telar koji se dolaskom u jedinicu uvjerio u hrabrost pripadnika njegove jedinice: „To za njih jednostavno nije uopće upitno, ali je s druge strane i opasno. Većina tih ljudi nije bila svjesna opasnosti, a ako uz to nisi dovoljno obučen onda su stradavanja veća i učestalija. Iz tog razloga smo odmah pokrenuli taktičku obuku, nastavu gađanja, vojnu topografiju, kretanje po azimutu, vježbe zasjeda, vježbe ponašanja u nekoj borbenoj situaciji. Svi ti postupci dalje dovode do toga da se smanjuje šteta koju ti je neprijatelj htio nanijeti. Odmah je svatko dobio svoja zaduženja glede obuke. Stjepan Lugarić i Slavko Muža su vodili taktičku obuku (vojnik u napadu, pretres terena, zauzimanje i upadanje u utvrđeni objekt, nastava naoružanja i gađanja iz pištolja, puške, tromblona, zolja, RPG-ova i osa), a Sašo Smiljanić obučavao je borilačke vještine.“¹⁴⁸

Sašo Smiljanić u SJP „Osa“ dolazi u isto vrijeme kada za zapovjednika jedinice dolazi Srećko Telar. U ljeto 1991. Smiljanić se dragovoljno priključio obrani Republike Hrvatske kao pripadnik 57. samostalnog bataljuna. Ubrzo nakon akcije oslobađanja radarske baze u Šašinoj Gredi, zapovjednik bataljuna Antun Bobetko u listopadu 1991. poziva ga na razgovor. „Tom prilikom predočio mi je da se dotadašnja policijska postrojba PU Sisak priprema za preustroj i da je policija vrlo zainteresirana za moj prelazak kao instruktora za borilačku i taktičku obuku. Kako je gospodin Bobetko smatrao da ću sa svojim znanjem pridonijeti formiranju nove SJP, otišao sam na dogovoreni sastanak u PU Sisak gdje sam upoznao novog zapovjednika gospodina Srećka Telara i njegove pomoćnike gospodu Slavka Mužu i Stjepana Lugarića. Na sastanku pod vodstvom gospodina Vladimira Milankovića dobili smo ideju i sliku što se od nas očekuje te smo upućeni u bazu koja se nalazila na stadionu NK Segeste gdje smo predstavljeni pripadnicima policije. S obzirom na to da je gospodin Bobetko imao u planu formiranje vojne policije, koja do tada nije postojala, krajem osmog mjeseca 1991. dao mi je zadaću da napravim elaborat organizacije, obuke i rada takve jedinice. Ta gotovo knjiga za koju sam mislio kako nikada neće zaživjeti, a iziskivala je veliki trud, sad se pokazala kao odličan temelj za početak tjelesne i borilačke obuke SJP.“, prisjeća se Sašo Smiljanić te nastavlja: „Nakon što sam predočio plan obuke zapovjedniku, od kojeg sam dobio potpunu podršku krenuo sam u realizaciju. Danas se sa smiješkom sjećam kako na početku baš i nije sve teklo po mom planu. Svijest o povezanosti psihofizičke pripreme s izvršenjem zadaće i preživljavanjem nije baš zaživjela pa su se pojavile i prve opstrukcije u radu. Na sreću zapovjednik Telar nije bio baš sklon kompromisima, pa je redovni rad ubrzo zaživio. Bilo je tu i mnogo šala tijekom treninga pa i anegdota. Jednom prilikom policajac Mario Mesić

---

¹⁴⁸ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

odbija u svom stilu na obuku, naravno s njegovim poznatim smiješkom, s tvrdnjom da je on gerilac i da njemu obuka ne treba. Upitao sam ga koja je razlika između gerilca i specijalca, a on mi je ponudio odgovor: „specijalci, to su oni iz filmova Rambo i slični, a gerilci ne trebaju trening - sakriješ se u zasjedu trrrrrrrrr i bris bez rizika.“ Naravno prolomio se veliki smijeh što nas nije spriječilo da nastavimo sa treninzima. Sama obuka bila je doista zahtjevna. Dio obuke provodio se na pomoćnom stadionu Segeste gdje se pored vježbi trčanja, vježbi snage, puzanja svih vrsta sa i bez opreme, s pancirkom, puškom, zaštitnom maskom, provodila borilačka obuka kao i vježbe nošenja ranjenog suborca. Sjećam se da je bilo stvarno naporno i teško. Bilo je i padanja u nesvijest, povraćanja, odustajanja i, pokušaja varanja. Naravno nisam odustajao jer sam znao da vježbaju za sebe i za prijatelje oko sebe i da je to njihov ulog za preživljavanjem. Disciplina na treningu bila je čelična, nisam dozvoljavao nikakve ispade neposluha ili tome slično. Bio sam vrlo ponosan, nekoliko godina kasnije kad su mi neki od najvećih „bundija“ zahvalili i rekli da su bili previše mladi da bi razumjeli. Treninge smo nastavili u dvorani Brezovica. U maloj dvorani bio je postavljen zahtjevni pješački poligon, a borilački trening i vježbe snage provodile su se u hrvačkoj dvorani. Trčalo se i s maskama i pancirkama, po 40 minuta, do granice izdržljivosti. Uz to bile su tu i borbe u paru, gotovo freefighting, borba s nožem kao i mnogo drugih zahtjevnih elemenata. Naravno i tu je bilo šale i podvala tijekom treninga. Jednom prilikom Livio Bartogna ima pitanje. S obzirom na to da je bio majstor prevare krenuo sam prema njemu, premda sam uočio da cijela dvorana gleda i odmah sam posumnjao. Upitao me: „Kako ono ide na napad zadnjom rukom?“ i ja mu kažem „Kreni!“ naravno on naglo krene ali prednjom rukom, ja sam već sam bio spreman i Livio je letio u zrak, pa na pod, pa noga, pa ruka, pa neeee, neću više nikada. Da, stvarno sam ga izudarao, ali onako kroz smijeh da se ne ponovi. Sjećam se da su dolazili i iz drugih policijskih postrojbi koji su pokušali proći kroz program, ali to je uspjelo samo nekolicini. Tad sam prvi put uočio da su naši dečki bili ponosni i vidio sam kako nakon nekoliko mjeseci teškog rada postaju svjesni svojih mogućnosti i koliko su napredovali. Treninge smo nastavili na bazenu koji je otvoren nakon potpisivanja primirja (op. a. Sarajevskog primirja). Bio sam jako zadovoljan s obzirom na to da smo pored bazena dobili i dvoranu i teretanu, gotovo idealne uvjete. Nije bilo lako, voda je bila veliki izazov za većinu dečki jer nije bio baš prečesti medij u njihovim životima. Naravno nisam imao milosti. Moj poznati bambusov štap, shinai, bio je u punoj upotrebi. Sjećam se kao je Ivo Križanac Dido uvijek htio plivati u prvoj traci. I tako plivaju dečki, ja se okrenem, a Dido u vodi, uz rub hoda pod vodom po rubnoj stepenici. A tu si razbojniče štap odmah radi, a naš heroj iz srednje Bosne koji je kasnije poginuo u „Oluji“ nastavlja s mukom vježbu koju tako ne voli. Naravno sav Marlboro, Stoša i

ostali duhanski produkti izlaze na usta i nos. Uskoro počinju i traju do kraja rata, tereni diljem domovine. Nakon prvog čišćenja na Papuku svi se vraćaju oduševljeni. Doslovno su deklasirali sve svojom pripremom. Stižu prve pohvale i razumijevanje važnosti treninga. Naravno i moj ponos raste. Tijekom cijelog Domovinskog rata ovaj ritam nije prestajao. Kad si u bazi vježbaš, kad si na Velebitu radiš. Mnogi su mi kasnije priznali da je bolje na terenu – ne moraš vježbati, a ide dnevnicu.“, prisjetio se duhovito Sašo Smiljanić te zaključio: „Završio bih sa konstatacijom da smo jedna od postrojbi s najmanjim postotkom stradavanja tijekom cijelog rata. S obzirom na to da smo kao dio zapovjedništva specijalne policije na svim terenima sudjelovali istovremeno s više ili sa svim SJP MUP-a RH jasno je koliko su naša obuka kao i disciplina bili značajni u faktoru preživljavanja tijekom izvođenja više nego zahtjevnih zadaća na cijelom Hrvatskom ratištu.“¹⁴⁹

4.2. Akcija „Trokut“

Akcija „Trokut“ počela se provoditi u siječnju 1992. godine pod zapovjedništvom zamjenika načelnika Odjela specijalne policije, Željka Sačića. U svibnju 1992. godine i SJP „Osa“ upućena je na Papuk u provedbu akcije „Trokut“ na području PU Slavonski Brod. Dio Jedinice od 38 pripadnika pod zapovjedništvom pomoćnika zapovjednika SJP „Osa“ Slavka Muže, pokret je izvršio 18. svibnja temeljem zapovijedi načelnika Odjela specijalne policije Mladena Markača.¹⁵⁰ Bio je to prvi put u djelovanju SJP „Osa“ da je jedinica upućena na izvršenje zadatka na područje van matične Policijske uprave Sisak.

Zadace koje je jedinica izvršavala na Papuku odnosile su se na uspostavu pravnog poretka na oslobođenom području Republike Hrvatske, a jedinica ih je izvršavala u suradnji sa skupnim snagama MUP-a. Zadaci koje je jedinica trebala izvršavati bili su: otkrivanje i uništavanje odnosno uhićenje eventualno zaostalih neprijateljskih formacija, pronalazak skrivenog oružja i oruđa, te pronalazak eventualnih baza neprijateljskih diverzantsko-terorističkih skupina ili pojedinaca u šumovitom i teško pristupačnom području planine Papuk. Za vrijeme boravka na terenu jedinica je bila intenzivno aktivna na izviđanju i pretresu kako ravničarskog tako i šumovitog područja, a poseban zadatak bilo je uklanjanje minsko-eksplozivnih sredstava od kojih je vladala velika opasnost.¹⁵¹ Tako se 12. lipnja 1992. dogodila tragedija kada je,

---

¹⁴⁹ Pismeno svjedočanstvo Sašo Smiljanić, 15. veljače 2017.

¹⁵⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-35-d-12377/92, Zagreb, 17. svibnja 1992.

¹⁵¹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

prilikom obavljanja redovnih aktivnosti u sklopu akcije „Trokut“, na protutenkovsku minu naletjelo specijalno vozilo SJP „Roda“ PU Varaždin. Tom prilikom smrtno je stradao pripadnik SJP „Roda“ Miro Koščak.¹⁵² Nakon uspješno izvršenih zadataka, jedinica se 3. srpnja vraća, iz Zvečeva gdje je bila smještena, u bazu u Sisku. Za sudjelovanje u tom dijelu akcije „Trokut“ SJP „Osa“ PU Sisak zaradila je pohvalu Zapovjedništva Operativne zone Osijek za „hrabrost i samoprijegor“.¹⁵³

U akciji „Trokut“ jedinica je ponovno angažirana 23. prosinca 1992. godine temeljem zapovijedi načelnika Odjela specijalne policije Mladena Markača.¹⁵⁴ Ondje dio jedinice od 60 pripadnika predvođenih pomoćnikom zapovjednika jedinice Sašom Smiljanićem vrši smjenu SJP „Grom“ PU Karlovac te ostaje u Voćinu do 12. siječnja 1993. godine. Tada se vrši interna smjena s novih 40 pripadnika, predvođenih pomoćnikom zapovjednika Slavkom Mužom, koji sudjeluju u akciji „Trokut“ do 29. siječnja 1993. godine. Za vrijeme boravka na Papuku jedinica je izvršavala redovite zadaće ophodnje, kako autom, tako i pješice, ne uočivši pritom tragove boravka neprijateljske vojske na tom području.¹⁵⁵

4.3. Akcija „Poskok 1“

Zbivanja u kojima se Hrvatska našla nakon potpisivanja Sarajevskog primirja bila su jasan znak da bez jakih uporišta s kojih bi se kretalo u oslobodilačke akcije iste ne bi bilo moguće uspješno provesti. Stjecanje početne snage za udar na okupirane dijelove Republike Hrvatske bio je jedan od najvažnijih zadataka, a na Velebitu, koji je dijelio neprijateljsku vojsku od dalmatinskih gradova i mora, bile su raspoređene hrvatske snage nedostatne i nedovoljno opremljene za izvršavanje većih borbenih zadaća. U takvim okolnostima pomoćnik ministra unutarnjih poslova, Joško Morić, odobrio je odluku načelnika Odjela specijalne policije Mladena Markača da snage specijalne policije MUP-a preuzmu u ljeto 1992. godine cijelo područje od Gospića do Rizvanuše te do planinskog vrha Visočica. One su, opremljene za teške zimske uvjete, zauzele položaje na cijeloj spomenutoj liniji gdje su formirale baze specijalnih jedinica sa zadaćom sprečavanja upada terorističkih grupa preko

---

¹⁵² *Dvadeset proljeća Roda*, 73.

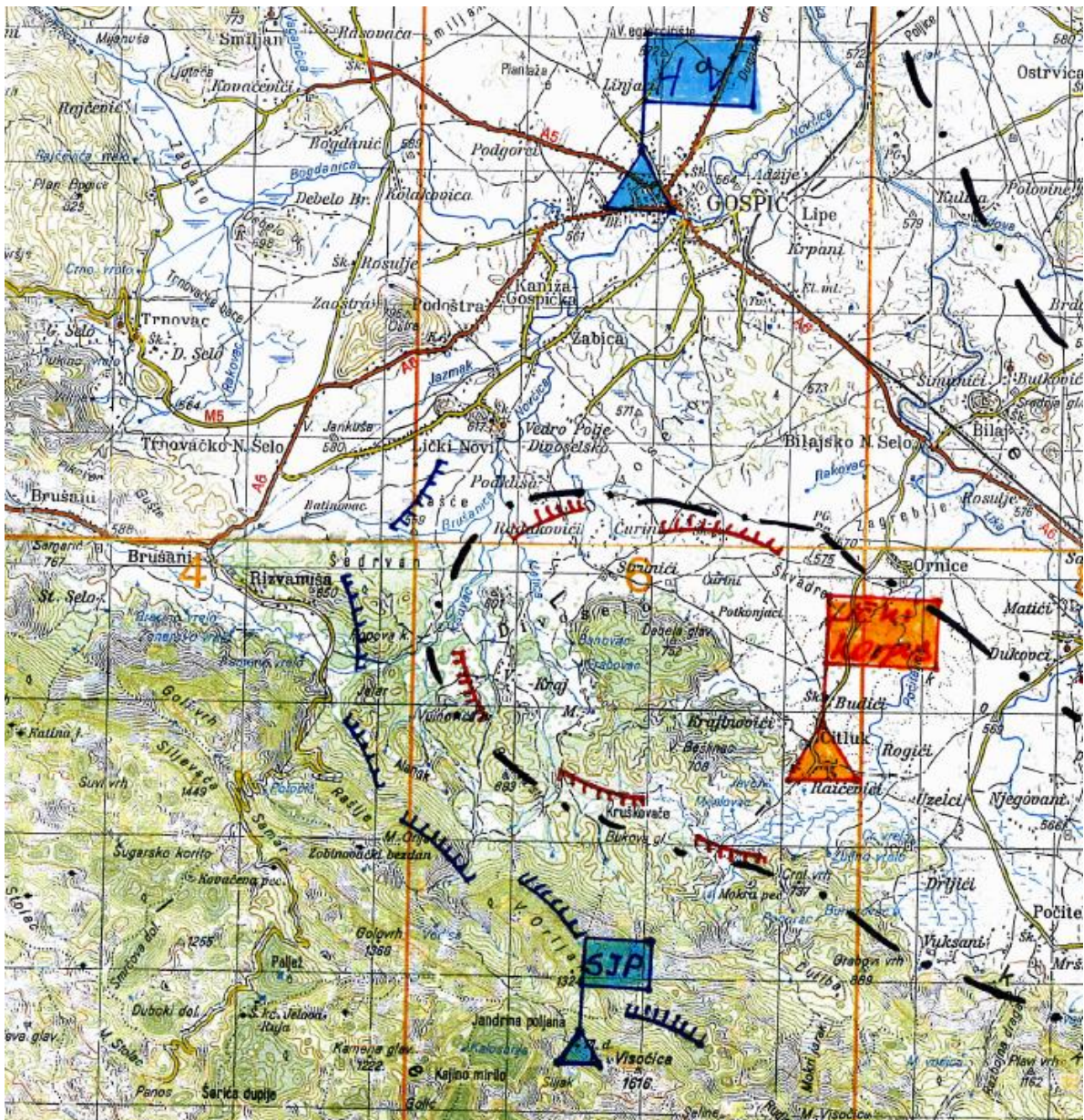
¹⁵³ „Uvijek na najtežim bojištima“, *Sisački tjednik* (Sisak), 13. kolovoza 1992., 11.

¹⁵⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-247/92, Zagreb, 24. prosinca 1992.

¹⁵⁵ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

Velebita prema Dalmaciji i zadaćom praćenja situacije na linijama razgraničenja zbog velike blizine grada Gospića od prvih borbenih linija.¹⁵⁶

Karta 2. Akcija „Poskok 1“

Akcija „Poskok 1“ za SJP „Osa“ započela je 31. kolovoza 1992. kada temeljem zapovijedi Mladena Markača jedinica odlazi na teren u Gospiću.¹⁵⁷ Događaja koji su prethodili odlasku jedinice na Velebit prisjeća se tadašnji zapovjednik SJP „Osa“ Srećko Telar: „Mi smo 30.

¹⁵⁶ Milković, *Alfe žive vječno!*, 101.

¹⁵⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-33/92, Zagreb, 31. kolovoza 1992.

kolovoza 1992., bila je nedjelja, osiguravali nogometnu utakmicu između Segeste i Dinama koji se tada zvao HAŠK Građanski. Došli su i Bad Blue Boysi bez obzira na to što je bio rat i Sisak je bio na dometu artiljerije bilo je i manjih nereda. Mene su iz Policijske uprave Sisak zvali da se hitno javim Markaču. Ja sam na stadionu otišao na telefon i nazvao gore u Sektor. Markač mi je rekao da dignem dečke da se pripreme za teren i da dođem sutra u Zagreb. Kada sam došao k njemu u Zagreb on mi je rekao kako je Marino Jakominić, zapovjednik SJP „Ajkule“ PU Rijeka, poginuo na Velebitu na terenu Visočica iznad Gospića i da ih hitno trebamo zamijeniti. Rekao je da dignem što više pripadnika jedinice jer je teren dugačak i velik te da se u Gospiću javim Željku Sačiću koji vodi taj dio, to je bila akcija Poskok 1.“¹⁵⁸

Prvu grupu, od 67 pripadnika, vodio je zapovjednik jedinice Srećko Telar, dok je drugu grupu od 31 pripadnika, koja je na teren došla tri dana kasnije, vodio instruktor specijalističke obuke¹⁵⁹ Sašo Smiljanić. Prva grupa SJP „Osa“ u Gospić stiže u noći s 31. kolovoza na 1. rujna, te odmah započinje s preuzimanjem položaja koje su do tada držali pripadnici SJP „Ajkula“ PU Rijeka: „Ja sam već kako smo se vozili prema gore pripremio ljude da samo izlaze iz vozila i kreću prema punktovima te zamjenjuju Riječane. Tako smo išli do pozicije od koje više nismo mogli vozilima. Stotinjak metar od tamo vidjela se neka barakica, kako nismo bili sigurni imali u njoj neprijatelja izvršili smo upad u nju. U njoj nije bilo nikoga no postojali su tragovi da je netko tamo dolazio. Tada sam zapovjedniku 2. voda, Milku Prpiću izdao zapovijed da zaposjedne tu poziciju, a mi smo krenuli pješice gore prema vrhu Visočici. U međuvremenu je takvo nevrijeme počelo... Snijeg, kiša, led, a 1. rujna. Mi u kratkim rukavima. Imali smo mi zimske opreme, ali sve u rančevima. Nismo mi znali tada što je Velebit.“, prisjeća se Srećko Telar.¹⁶⁰

Jedinica se smjestila u bazu na Visočici kraj srušenog Gajtanovog doma i u šatore. Zona odgovornosti SJP „Osa“ prostirala se od završetka uvale Mrkovci do kraja puta ispod Visočice, kao i područje u neposrednoj blizini planinarskog doma. Zona odgovornosti pokrivala se uspostavljanjem borbenih, odnosno stražarskih punktova duž šumskog puta i prema selu Lički Čitluk, u kojem se nalazio neprijatelj, te pješačkim ophodnjama koje su obilazile visove oko baze. Oko same baze Visočica nalazilo se pet stražarskih punktova označenih oznakom „Z“ („Z-1“, „Z-2“, „Z-3“ itd.). Do baze se dolazilo jakim usponom dugim

---

¹⁵⁸ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹⁵⁹ „Instruktor specijalističke obuke imao je svoju specijalnost koju je prenosio drugima, vršio je obuku da li iz tjelesne, taktičke, topničke pripreme ili izvidanja i slično te je zapovijedao vodom.“ - usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

¹⁶⁰ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

tristotinjak metara od šumskog puta prema vrhu Visočica što je predstavljalo velik problem za dostavu hrane, materijalnih sredstava i streljiva. Uvjeti za život bili su vrlo teški, baza nije bila uređena za stanovanje, a šatore se moralo oblagati plastičnim folijama kako bi se pripadnike jedinice adekvatno zaštitilo od kiše koja je prve dane neprekidno padala.¹⁶¹

Ipak prve je dane na Velebitu obilježila jedna anegdota: „Drugi, treći dan po dolasku jedinice na Velebit na „Radio Korenici“ je bila vijest da je specijalna jedinica iz Siska uhvaćena u zasjedu te da ima i poginulih i zarobljenih i čitali su naša imena. Mi smo se tome smijali gore, no kada sam došao u Gospić zvao sam bazu u Sisku i rekli su mi „Dobro da ste se javili šefe! Panika! Zovu mame, braća, sestre, cure, svi zovu... Jel vam se što dogodilo?“ ispalo je da je tu vijest prenio „Radio Glina“ te se vijest proširila Siskom i zavladao je panika. Rekao sam mu da smo dobro i on je to prenio, no nisu mu vjerovali. Par dana poslije toga zvali su me dečki da je s Puchom došao netko iz veze iz Zagreba. On je došao vidjeti nešto vezano uz komunikaciju. Ja sam se s njim susreo i u Puchu sam ugledao mobitel. Pitao sam ga „Jel to radi?“, on je odgovorio da valjda radi i pitao dal trebam nekog nazvati. Ja sam mu rekao da trebam i nek on radi svoje. Brzo sam javio svima da dođu i rekao im „Zovi kući i samo reci sve je u redu, ne mogu drugo i aj bok!“. I čovjek se vraća i vidi pred svojim Puchom kolonu. Kada je vidio da se svi hvataju za telefon bila je panika. Rekao sam mu da ne prilazi autu dok nismo gotovi i da će nastradati ako se približi. On je rekao kako će imati problema, a ja sam mu dao svoje podatke i rekao neka, ako ga netko nešto bude pitao, kaže da sam mu ja kao zapovjednik jedinice zaplijenio, oduzeo privremeno njegov auto s tim telefonom i da nije imao pravo pristupa. Preuzeo sam odgovornost za sve troškove, no svejedno, nije mu bilo pravo jer je znao da će biti poveći račun. I dok smo svi završili on je dobio dozvolu da ode. Kada sam tog čovjeka sreo petnaestak godina nakon rata isprva ga se nisam mogao sjetiti, no kada mi je ispričao o čemu se radio sjetio sam se. Pitao sam ga jel imao kakvih problema i rekao je da je i da je morao pisati zbog prevelikog računa službeno izvješće. „Napisao sam kako si mi rekao da napišem, da sam mrtav ako priđem vozilu“ rekao mi je. Nakon toga nitko ga nije ništa pitao, bili su valjda opravdani razlozi.“, prepričava sa smiješkom Srećko Telar.¹⁶²

---

¹⁶¹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Srećka Telara o akciji „Poskok“ od 31. kolovoza do 5. listopada 1991.

¹⁶² Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

Fotografija 2. SJP „Osa“ u akciji „Poskok 1“

Osim položaja oko baze Visočica trebalo je urediti i punktove „SPAS“ i „MIR“ na samoj liniji razgraničenja kako bi se i na njih mogao smjestiti dio pripadnika. Uskoro su ti punktovi uređeni te je dio jedinice predvođen pomoćnikom zapovjednika Stjepanom Lugarićem trajno preselio na punkt „SPAS“, dok je dio jedinice predvođen pomoćnikom zapovjednika Slavkom Mužom preselio na punkt „MIR“. U samoj bazi ostao je zapovjednik jedinice Srećko Telar koji je svaki dan s Visočice morao ići na kolegij u Gospić gdje su razmjenjivane informacije o kretanjama neprijatelja i UNPROFOR-a: „Vidjeli smo odozgo kao na tanjuru kako UNPROFOR vozi hranu i gorivo četnicima. Na Velebitu smo držali pozicije i sprječavali prolaze neprijateljima. Nismo se spuštali u mjesta i imali borbene kontakte no išli smo u izviđanja u njihova minska polja. Tako smo jednom u njihovom polju okrenuli mine i razmjestili ih. Nakon toga, preko veze smo čuli da su u tom minskom polju stradala četvorica njihovih.“¹⁶³

Stražarska služba bila je vrlo naporna, kako zbog teških uvjeta tako i zbog trajanja od dvanaest sati. Svaki stražarski punkt danonoćno su pokrivala po dva pripadnika, a kako se ne bi ugrozila njihova sigurnost, smjena pripadnika jedinice se nije mogla odvijati po noći. Zbog

---

¹⁶³ Isto.

vrlo loših uvjeta, kod pripadnika jedinice, počeli su se pojavljivati znakovi izmorenosti i bolesti što je uz ranjavanja rezultiralo većim brojem pripadnika na bolovanju¹⁶⁴. Kada su u pitanju borbena djelovanja, neprijatelj je bez uspjeha, vatrenim oružjem provocirao na najisturenijem punktu „MIR“. Prilikom redovne ophodnje 26. rujna teško je ranjen pripadnik jedinice Dragiša Velebit kojem je nažalost zbog posljedica ranjavanja protupješačkom minom u Gospiću amputirana lijeva noga. Nevjerojatne vožnje do gospićke bolnice prisjeća se Srećko Telar: „Dok smo se Pinzgauerom, kojeg je, kako bi spasio život Velebitu, luđački vozio Marijan Crknković, spuštali prema Gospiću, ja sam jednom rukom držao Velebitovu nogu, njegov batrljak, a drugom rukom doktora Antuna Franceschija. Mene je držao Sašo Smiljanić, a Sašu je držao Stjepan Kocmanić. Ja sam dobio upalu trbušnih mišića jer sam morao držati i doktora koji je morao imati obje ruke slobodne da bi bandažirao nogu Velebitu.“¹⁶⁵

Prema zapovjedi zapovjednika akcije Željka Sačića, jedinica je 30. rujna dobila zadatak da proširi svoje položaje prema neprijatelju.¹⁶⁶ Najudaljenija točka proširenja, Crni Vrh, nalazila se na par sati hoda od baze Visočica, a pošto je do tada taj punkt bio neistražen zapovjedbno je da ga se istraži. Izviđačka patrola u sastavu zapovjednika patrole Saše Smiljanića te pripadnika jedinice Željka Malovića i Stjepana Cestarića, krenula je ujutro 1. listopada u pravcu Crnog Vrh. Došavši tamo nisu uočili nikakve znakove boravka ili kretanja neprijatelja te su krenuli natrag prema bazi. Na povratku su vezom dobili zapovijed da čekaju dolazak zapovjednika Srećka Telara, no zbog velike mogućnosti ubacivanja neprijatelja nastavili su put prema bazi.¹⁶⁷ U isto vrijeme zapovjednik Telar krenuo je u ophodnju prema Crnom Vrh kako bi i sam vidio može li ondje njegova jedinica držati položaje. „Mi smo tu poziciju držali i ranije, ali pod ophodnjom. Zbog udaljenosti nismo ondje imali stalni punkt. Ja sam na kolegiju Željku Sačiću pojasnio da je taj punkt dva sata hoda od baze i da bi mi ljudi, kako se smjene vrše svakih 12 sati, trebali biti 16 sati van baze, a već smo bili premoreni nakon mjesec dana na tako zahtjevnom terenu. Nisam vidio svrhu toga, taj punkt bio bi opasnost za te ljude tamo i to sam mu i rekao.“, ističe Srećko Telar s kojim su u ophodnju krenuli prema Crnom Vrh i po jedan pripadnik iz 1. i 4. voda, Drago Jajčinovićem

---

¹⁶⁴ Do kraja terena dvadeset pripadnika završilo je na bolovanju

¹⁶⁵ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹⁶⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-01-34-s1/92, Gospić, 30. rujna 1992.

¹⁶⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Srećka Telara o akciji „Poskok“ od 31. kolovoza do 5. listopada 1991.

i Slavko Pereković. Njih dvojicu poveo je sa sobom kako bi, ako bi procijenio da SJP „Osa“ može držati taj položaj, imao ljude koji će znati dovesti ostale do tog punkta.¹⁶⁸

Nažalost sva trojica zadobila su teške tjelesne ozljede naletivši na improvizirano minsko polje sastavljeno od ručnih bombi: „Nismo išli po stazi nego ispod staze po travi i od kamena se nije vidjela mina koja je bila iza njega, a žica je bila u travi i samo sam u jednom trenutku čuo eksploziju koja me bacila. Znao sam da je mina, no nisam znao da li je „pašteta“ ili potezna. Kako sam par dana ranije Dragiši Velebitu držao ranjenu nogu, pogledao sam najprije cipelu jednu, cipelu drugu i vidio da su obje tu. Vidio sam krv na lijevoj ruci i lijevoj nozi koja mi je počela trnuti. Kako su mi noge bile nizbrdo pritisak cirkulacije je bio na te otvorene rane i počeo sam lagano gubiti svijest tako da sam se okrenuo i smanjio krvarenje.“, prepričava Srećko Telar te nastavlja: „Čuo sam Slavka Perekovića kako govori da ništa ne vidi, on je dobio u predjelu glave i u tom trenutku oči su mu bile zatvorene, nije mogao gledati. Drago Jajčinović je po trbuhu imao sitnije rane od gelera, no mogao je hodati pa je pomogao Slavku, a zatim je i meni pomogao da si bandažiram tu nogu. U međuvremenu se pojavio i Sašo sa svojom grupom i onda su došli i drugi dečki. Probali su dobiti i dobili su helikopter da se izvučemo. Da nisu dobili helikopter mi bi tek ujutro bili dolje i vjerojatno bismo nas trojica iskrvarili. Taman se polako spremao mrak, a mi smo od naše baze bili dva sata hoda, a kada nosite nekoga to dođe na pet sati hoda. Ubrzo je iz baze došao doktor Franceschi. Po nas je došao helikopter koji je doletio sa strane mora, vidio je četiri vatre koje su dečki zapalili gorivom za agregate koje smo imali u bazi i sletio. Nas trojicu su utovarili unutra te smo s doktorom Franceschijem te Sašom Smiljenićem prebačeni na Rebro u Zagreb gdje smo operirani. Hvala Bogu da sam ja tako stradao, da nisam poslao sedam ljudi tamo na punkt pa da ih tamo pobiju četnici jer ja to ne bih preživio.“¹⁶⁹

Par dana nakon ovog tragičnog događaja, SJP „Osa“ predala je 6. listopada položaje SJP „BATT“ PU Split te se vratila u Sisak.¹⁷⁰ Na Crnom Vrhju nikada nije uspostavljen punkt, a to se područje do operacije „Oluja“ držalo samo ophodnjama i zasjedama.¹⁷¹

U prosincu iste godine jedinica ponovno odlazi na Velebit temeljem zapovijedi načelnika Odjela specijalne policije, Mladena Markača.¹⁷² Ondje dio jedinice od 55 pripadnika vrši

---

¹⁶⁸ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

¹⁶⁹ Isto.

¹⁷⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Srećka Telara o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Poskok“ od 31. kolovoza do 5. listopada 1991.

¹⁷¹ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

smjenu SJP „Krpelj“ PU Vinkovci te u sklopu skupnih snaga Specijalne policije obnaša zadaće na punktovima te ophodnje do 24. prosinca 1992. godine. Tada temeljem zapovijedi Mladena Markača dolazi do interne smjene unutar SJP „Osa“ PU Sisak sa 17 pripadnika koji ondje ostaju do početka operacije Maslenica.¹⁷³

Bitno je napomenuti kako su pripadnici SJP „Osa“ bili angažirani u sklopu akcije „Poskok 1“ i u razdoblju nakon operacije Maslenice djelujući na sektoru Visočica od 19. ožujka do 27. svibnja 1993. godine. U tom razdoblju jedinica je redovito izvršavala svoje zadatke izviđanja, a u povremenim provociranjima od strane neprijatelja nije bilo ranjenih.¹⁷⁴

Ubrzo nakon prvog terena u akciji „Poskok 1“, SJP „Osa“ seli se u studenom 1992. u bazu na Viktorovac, južni dio grada Siska. Između ostaloga, jedinica ondje dobiva i prostor, odnosno garaže, vozni park jedinice. „U bazi smo imali čak i radionicu za održavanje vozila te prostor za pranje vozila. U jedinici smo imali ljude koji su znali vršiti popravke na vozilima. To su bili mehaničari po struci, ali i ljudi koji su se time bavili kao hobbijem. U jednom trenutku, početkom 1994. godine jedinica je imala desetak kombija, uglavnom Fiat Ducato. Imali smo i nekoliko kamiona TAM 110, popularno nazivanog stodesetka. Uz to imali smo i jedan BOV te terence, jednu Ladu Nivu i jednog Land Rover Defendera te zelenog Pucha koji je bio zapovjedno vozilo. I prije tog Pucha imali smo još dva, prvi je bio stari vojni zaplijenjen od JNA te bijeli Puch koji je bio zapovjedno vozilo Srećka Telara.“ objašnjava nam Željko Gršić koji je bio pripadnik odjeljenja vozača koje je djelovalo unutar jedinice. U njemu su bili pripadnici jedinice koji su imali već stečena određena znanja koja su se ticala vožnje i vozila te njihovog održavanja. Ti ljudi imali su i vozačke dozvole za upravljanje kamionima i autobusima. Prvi zapovjednik odjeljenja vozača bio je Drago Jajčinović koji je smijenjen u vrijeme dok je jedinicom zapovijedao Marijo Božić. Nakon toga tu dužnost preuzima Ivica Cerjak.¹⁷⁵

Uloga vozača u jedinici nije se u mnogome razlikovala od uloge bilo kojeg drugog pripadnika jedinice, što nam dodatno pojašnjava Željko Gršić: „Kad smo išli na teren, primjerice na Velebit, kretalo se oko ponoći. Do jutra smo vozili do Lukovog Šugarja¹⁷⁶ gdje smo parkirali

---

¹⁷² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-36-D-24176/92, Zagreb, 6. prosinca 1992.

¹⁷³ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-251/92, Zagreb, 24. prosinca 1992.

¹⁷⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Stjepana Lugarića o izvršenom zadatku u akciji „Poskok 1“, Broj: 511-10-52-49/93, Sisak, 1. lipnja 1993.

¹⁷⁵ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

¹⁷⁶ Baza Specijalnih jedinica policije u akciji „Poskok 2“; vidi podatke o tome na str. 56.

vozila i ostavljali ključeve dežurnom u bazi. Nakon toga uzimali smo svoj ranac, pušku i sve ostalo te se priključivali na položajima ostatku jedinice.“¹⁷⁷

4.4. Operacija „Maslenica“

Operacija „Maslenica“, kodnog naziva „Gusar“, imala je veliko vojno, ali isto tako i političko i gospodarsko značenje. Izbijanjem na Novsko ždrilo u rujnu 1991. godine, neprijateljske srpske snage prekinule su komunikaciju između sjevera i juga Hrvatske. Cestovni je promet tako bio preusmjeren preko otoka Paga, a ondje je ovisio o vremenskim prilikama te prohodnosti Paškog mosta, koji zbog preopterećenosti i oštećenosti uzrokovane napadima zrakoplova JNA nije bio zadovoljavajuće rješenje. Maslenički most, kojeg su hrvatske snage srušile kako bi spriječile potpuno okruženje ugroženog grada Zadra, trebalo je hitno obnoviti. Prije tog složenog zadatka, trebalo je osloboditi sjevernu stranu Novskog ždrila koju su držale neprijateljske srpske snage.

Zadatak je bio da se s tog prostora i s prostora Ravnih Kotara neprijateljske snage odbaci prema Benkovcu i Obrovcu i oslobodi glavne komunikacijske pravce. Potom je trebalo osigurati dostignutu liniju te otvoriti Maslenički most kojim bi se povezali sjeverni i južni Jadran. Operacija je trebala biti izvedena brzo i efikasno jer je postojala mogućnost da neprijateljska strana brzo konsolidira crtu obrane na cijelom području.¹⁷⁸

Velebit, drugi dom pripadnika specijalnih jedinica, trebao je biti značajna osnovica s koje je trebao krenuti jedan od težišnih smjerova napada. U kratkom roku pristupilo se osnaživanju snaga specijalne policije oružjem i opremom te nadopunom snaga u ljudstvu.¹⁷⁹ Prvi put od početka Domovinskog rata, na jednom mjestu našle su se gotovo sve specijalne jedinice policije MUP-a RH, a za zapovijedanje jedinicama Specijalne policije osnovan je Stožer skupnih snaga Specijalne policije. Dužnost načelnika Stožera pripala je Vladimiru Faberu, dok je tadašnji pomoćnik ministra unutarnjih poslova Željko Tomljenović, bio je zadužen za koordinaciju zapovjedništava MUP-a i HV-a.¹⁸⁰ Specijalna policija u operaciji „Maslenica“ djelovala je potpuno samostalno na težišnom smjeru napada Libinje – Bukva – Tulove grede – Bobija. Postrojbama MUP-a pridodan je tek jedan vod Domobranske bojne Obrovac čiji su

---

¹⁷⁷ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

¹⁷⁸ Milković, *Alfe žive vječno!*, 103.

¹⁷⁹ U operaciji je sudjelovalo oko 800 od 1500-1600 pripadnika Specijalnih jedinica policije

¹⁸⁰ Tomislav Šulj i Vladimir Brnardić, *Operacija „Maslenica“ – sjećanja sudionika* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2014), 42.

pripadnici služili kao vodiči, te jedan vod 7. domobranske pukovnije koji se našao u ulozi goniča konja neophodnih za logističku potporu.¹⁸¹

SJP „Osa“ u operaciju „Maslenica“ uključila se 19. siječnja 1993. godine temeljem zapovijedi načelnika Odjela specijalne policije, Mladena Markača.¹⁸² Dolaskom na teren jedinica se stavlja na raspolaganje Mirku Horvatinu te se po njegovoj zapovijedi prebacuje u Starigrad Paklenicu. Tamo jedinica ostaje u pripravnosti za izvršenje borbenog zadatka u koji polazi 20. siječnja u kasnim večernjim satima. Krenuvši kroz kanjon Velike Paklenice uz naporno pješaćenje pod punom ratnom opremom jedinica stiže ujutro 21. siječnja u Kneževiće odnosno do Malog Libinja. Dolaskom u Kneževiće jedinica dobiva zapovijed zapovjednika Stožera skupnih snaga Specijalne policije za pokret pravcem Libinjska kosa – Jelovac – Bukovo pleće – Alanac, s ciljem zaprečivanja prolaza neprijateljskih snaga Alanskom cestom. „U operaciji „Maslenica“ jedinica nije imala borbenih djelovanja. U vrlo nepovoljnim vremenskim uvjetima po jakoj magli i kiši s prostora Kneževića jedinica dolazi na Alanac gdje ostaje pet dana ne znajući u početku da su neprijateljski položaji ni 100 metara zračne linije dalje. Te su položaje neutralizirale dvije postrojbe Specijalne jedinice policije. Nakon pet dana dio jedinice odlazi u bazu Lukovo Šugarje, a dio na Crvene Potoke.“, prisjeća se Milko Prpić.¹⁸³

Jedinica je na Alanu provela pet dana u iznimno teškim uvjetima, bez hrane i vode te nedovoljnom količinom zimske odjeće. Povratak s Alanca do Malog Libinja u Kneževiće na odmor pripadnici jedinice dočekali su s olakšanjem. Idućeg dana, 26. siječnja 18 pripadnika jedinice prebačeno je s Malog Libinja helikopterom do Dušica otkud odlaze na područje Crvenih potoka. Tamo borave 4 dana zajedno s pripadnicima SJP „Bak“ PU Pula u iznimno teškim uvjetima pod stalnom neprijateljskom paljbom iz teškog naoružanja. Operacija „Maslenica“ za SJP „Osa“ završila je 30. siječnja kada se jedinica iz Starigrada vraća u bazu u Sisku.¹⁸⁴

Operacija „Maslenica“ povijesna je pobjeda hrvatske vojske i policije. Oslobođen je značajan dio zadarskog zaleđa, a ubrzo su pontonskim mostom preko Novskog ždrila spojeni sjever i jug Hrvatske. Ova pobjeda po mnogima predstavlja prekretnicu u Domovinskom ratu u kojoj su prvi puta angažirane skupne snage koje su pokazale međunarodnoj zajednici da su spremne

---

¹⁸¹ Isto, 44.

¹⁸² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-sl/93, Zagreb, 19. siječnja 1993.

¹⁸³ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

¹⁸⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

vojnim putem osloboditi okupirana područja. Operacija je bila osobito velik izazov jedinicama specijalne policije koje su, uz iznimno visok stupanj motiviranosti te vrhunsku psihofizičku spremnost, pokazale da su spremne izvršiti najteže zadaće opravdavši ulogu koja im je povjerena. Usprkos činjenici da su u odnosu na glavninu operacije „Maslenica“ snage specijalne policije imale sporednu ulogu, pripadnici specijalnih jedinica uspješno su i s minimalnim žrtvama zaustavili i onemogućili brz prodor te konsolidaciju neprijateljskih snaga. Samostalnim djelovanjem na jednom od težišnih smjerova napada po iznimno teškoj konfiguraciji tla i nepovoljnim vremenskim uvjetima jedinice specijalne policije osigurale su izolaciju Novskog ždrila onemogućivši neprijatelju da iz Like pojača obranu. Time su dale znatan obol jednoj od najznačajnijih pobjeda hrvatskih snaga u Domovinskom ratu. Tadašnji načelnik Stožera Specijalne policije MUP-a RH, Vladimir Faber, dao je iduću ocjenu djelovanja Specijalne policije u napadajnom dijelu operacije „Maslenica“: „U čitavoj ovoj ofenzivnoj akciji na Velebitu Specijalna policija imala je tri poginula pripadnika, devet teško ranjenih i sedamnaest lakše ranjenih, što u odnosu na gubitke neprijateljske vojske iznosi deset puta manje, odnosno i više od toga. Što se tiče gubitaka u odnosu na zemljišne i meteo uvjete, mislim da je ovo najbriljantnija akcija Specijalne policije u Domovinskom ratu.“¹⁸⁵

4.5. Akcija „Poskok 2“

Ubrzo po završetku napadajnih djelovanja hrvatskih snaga u sklopu operacije „Maslenica“ započinje akcija „Poskok 2“. Ona započinje zaposjedanjem položaja na južnom Velebitu i usko je vezana uz akciju „Poskok 1“ koja je nastavljena na sjevernijem dijelu Velebita. Pripadnici Specijalnih jedinica policije u akciji „Poskok 2“, sudjelovali su u kontinuitetu, sve do operacije „Oluja“, držeći pritom liniju obrane u vrlo teškim i složenim uvjetima za život. Temperatura se ponekad spuštala i do minus 30 stupnjeva Celzijevih, a snijeg i bura dodatno su otežavali životne uvjete na surovom Velebitu.

Osnovne karakteristike akcije „Poskok 2“ bile su relativno mirno ratište, surova i nepredvidiva klima, nedostatak vode te otežana logistika. SJP „Osa“ sudjelovala je u izvođenju akcije „Poskok 2“ od 30. siječnja 1993. godine sve do početka operacije „Oluja“ kada kao dio skupnih snaga specijalne policije MUP-a kreće u oslobađanje okupiranog

---

¹⁸⁵ Šulj i Brnardić, *Operacija „Maslenica“ – sjećanja sudionika*, 65.

teritorija Republike Hrvatske.¹⁸⁶ Za to vrijeme jedinica je izvršavala zadaće vezane uz osmatranje, izviđanje terena, prikupljanje informacija o neprijateljskim snagama uz preventivno djelovanje glede mogućih upada neprijateljskih snaga na slobodno područje.

Baza hrvatskih snaga u akciji „Poskok 2“ nalazila se u Lukovom Šugarju odakle su pripadnici Specijalnih jedinica policije MUP-a RH kretali na položaje. Iz Lukovog Šugarja pri jednom od odlazaka na položaje s „Osama“ helikopterom je poletio i novinar *Večernjeg lista*: „Kao svaki mladi čovjek koji želi užitke mladosti i ovi su momci shvatili rat kao nužno zlo, kao nutarnji poriv da se obrani vlastiti prag. Rekoše mi, pun im je kufer bratstva i jedinstva, kada je počelo kreševno na Baniji svi su redom, jedan za drugim znali da je jedini izlaz u otporu četničkom srbovanju.“ započinje novinar članak o „Osama“. „Marija Božića znam od ranije. Još od okršaja na Baniji lipnja 1991. on je bio među prvima. Na Velebitu si prvi put? – pitam ga. Ni govora, otpovtnut će. Naša jedinica je već osmi put na Velebitu pridodaje Slavko Muža (...) U tili čas su se sisački momci iskrcali, rasporedili i pripremili za odlazak na jednu od velebitskih kota. Podijeljene su skijaške naočale protiv UV zraka i bure. Nije bilo mrmljanja u tišini, samo su se čule zapovijedi Slavka Muže: „Ti Marijo tamo, Ivica povedi za njim ljude, znaš već raspored.“ Momci, Bog vas čuvao u velebitskim visinama, promrmljah sebi u bradu i poželjeh da se za petnaestak dana nađemo u Sisku na piću. Ja častim!“ završava članak.¹⁸⁷

Fotografija 3. Baza u Lukovom Šugarju - pripadnici SJP „Osa“ spremni za polazak na teren

¹⁸⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-83/93, Zagreb, 30. siječnja 1993.

¹⁸⁷ „Zašto Posavac voli Velebit“, *Večernji list* (Zagreb), 26. ožujka 1993., 7.

Početak akcije „Poskok 2“, na prvi teren sa SJP „Osa“ odlazi Goran Brebrić koji se jedinici priključio nakon što je raspuštena Bojna Frankopan, specijalna postrojba Glavnog stožera Oružanih snaga, u kojoj je do tada sudjelovao u obrani od velikosrpske agresije. „Zbog velike hladnoće taj prvi teren trajao je samo 5-6 dana. Bili smo smješteni na Dušicama gdje nas je izbacio helikopter kojim smo poletjeli iz Lukovog Šugarja. Tamo smo spavali na snijegu, bez šatora, bez ičega. Snašli smo se tako da smo stavili granje ispod vreća za spavanje.“, prisjeća se Brebrić te nastavlja: „Velebit koliko je lijep, toliko je i surov. Najposebniji položaj koji smo držali bile su Vršine. Kada je svuda sunce, tamo je oblačno. Kada je svuda na Velebitu oblačno, onda kod nas na Vršinama pada kiša i grmi. Izdvojio bih i položaj na brdu Golić od kuda se pružao pogleda na Sveti Rok i unutrašnjost Like, a s druge strane Maslenica i more. Imali smo osjećaj kad traje artiljerijski napad s jedne ili druge strane da sve leti preko nas.“¹⁸⁸

U tom razdoblju jedinica popunjava i svoj pričuvni sastav: „Nakon prvog terena u akciji „Poskok 1“, otvaraju se novi tereni te djelatni sastav kojeg je činilo 150 pripadnika nije bio dostatan. Kako smo imali pravo na 150 pripadnika u pričuvnom sastavu započela je popuna tog dijela jedinice po načelu dobrovoljnosti. Tko je došao u pričuvu, morao je ući u trenažni proces koji su prolazili i oni iz djelatnog sastava. Imali su treninge, obuku i imali su terene. Neki su već nakon prvih terena odustajali.“, objašnjava Srećko Telar.¹⁸⁹

U Lukovom Šugarju bile su smještene i kirurško-anesteziološke mobilne ekipe (KAME) koje su bile angažirane kao potpora Specijalnim jedinicama policije MUP-a RH na Velebitu. Tijekom Domovinskog rata, u sklopu Specijalnih jedinica policije MUP-a RH, a pri županijskim bolnicama formirane su najčešće po dvije KAME. Tako su KAME formirane u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Osijeku, Puli, Bjelovaru, Varaždinu, Koprivnici, Karlovcu i Sisku. Bitno je napomenuti kako je među 85 anesteziologa koji su povremeno boravili na Velebitu svoje mjesto našlo čak 36 žena koje su uspješno obavljale svoje dužnosti u surovim velebitskim vrljetima. U akciji „Poskok 2“ dvije KAME koje su djelovale u sklopu SJP „Osa“ iz Siska bile su „Igla I“ i „Igla II“. Baza im je bila u Lukovom Šugarju odakle su upućivane na određene sektore u području južnog Velebita. KAME su najčešće boravile na Velebitu u smjenama od dva do tri tjedna, a činile su ih kirurg, anesteziolog, instrumentar i

---

¹⁸⁸ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

¹⁸⁹ Usmeno svjedočanstvo Srećko Telar, razgovor obavljen 22. siječnja 2017.

anesteziološki tehničar. Smjena se obavljala helikopterom, terenskim vozilom, a ponekad zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta i pješice.¹⁹⁰

Kao anesteziolog u radu sisačke KAME „Igla I“ sudjelovao je doktor Slavko Štimac.¹⁹¹ Doktor Štimac opisuje kako je funkcionirao dolazak na sektor djelovanja iz baze u Lukovom Šugarju: „Članove KAME s njihovom sanitetskom opremom upućivao je iz Lukovog Šugarja na Velebit, koordinator koji je povremeno i obilazio svoje ekipe na terenu. Koordinator je bio najčešće kirurg. budući da je helikopter dovezio i odvezio ekipe bez zastoja, nije bila moguća nikakva primopredaja sektora, tako da se komuniciralo uglavnom preko knjige-protokola intervencija gdje su se bilježile i druge primjedbe i zapažanja. Odmah po dolasku svaka ekipa napravila je inventar priručne apoteke, te je nadopunila iz svojih zaliha.“ „Igla I“ započela je sudjelovanje u akciji „Poskok 2“ istog dana kada i njezina jedinica SJP „Osa“ – 30. siječnja 1993. godine.¹⁹²

Prvi dolazak na Velebit „Igla 1“ provela je u Lukovom Šugarju, a doktor Štimac bazu je opisao idućim riječima: „Budući da nismo bili adekvatno opremljeni za velebitske vrleti, ekipa dežura, čisti i održava ambulantu, stacionar i operacijsku dvoranu. U bazi u Lukovom Šugarju pri sletištu helikoptera bila je ambulanta, operacijska dvorana te mali stacionar. Centralna apoteka i derivati krvi bili su na raspolaganju cijelo vrijeme. Uz samu obalu, u tunelu ispod Velebita, bila je također poljska bolnica u sklopu HV.“¹⁹³ Drugi boravak „Igle I“ na Velebitu trajao je od 13. ožujka do 1. travnja 1993., a KAMA je to razdoblje provela na Bukvi. Te baze koja se nalazila u blizini Tulovih greda doktor Štimac prisjeća se idućim riječima: „Na maloj uzdužnoj zaravni smjestio se tabor od devet koliba - stanova od suhozida, većim dijelom adaptiranim pastirskih koliba, a manjim dijelom građenim samo od drva. Naselje se protezalo u smjeru sjeverozapad - jugoistok, a na njihovim suprotnim stranama bile su uzletišta helikoptera te manji bunar, a na sredini tabora veći bunar. Veći se bunar za sušnih dana punio vodom dopremljenom helikopterom. Bunari su služili taboru kao higijenska voda, a voda za piće transportirala se u plastičnim bocama tijekom sve tri godine. Dopremljena hrana uskladištena je u baraci koja se pokazala neprikladnom zbog velikih oscilacija u temperaturi tijekom godine, tako da je mnogo hrane propadalo zbog kvarenja. Ona se na

---

¹⁹⁰ Slavko Štimac, „KAME-Sisak u Domovinskom ratu“ u *Prvi hrvatski kongres vojne medicine, Zagreb, 26.-28. listopada 2000 : zbornik radova*, ur. Drago Prgomet (Zagreb: Hrvatsko društvo za vojnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora. / Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, 2001), 110.

¹⁹¹ Kroz njegov rad „KAME-Sisak u Domovinskom ratu“, koji je publiciran u Zborniku radova Prvog hrvatskog zbornika vojne medicine 2000. godine, možemo kronološki pratiti opis kretanja KAME-Sisak od 1993. do 1997. godine.

¹⁹² Štimac, „KAME-Sisak u Domovinskom ratu“, 110.

¹⁹³ Isto.

punktove svakodnevno donosila na konjima, osim za vrijeme velikih snježnih vijavica kada su se ostaci hrane tražili i pod snijegom. (...) U naselju se spavalo u kolibama u vrećama za spavanje, najčešće na daskama ili na zemlji, a na punktovima u znatno težim prilikama, naročito tijekom zimskih mjeseci. Na Goliću je sklonište bilo u špilji. U naselju su bila tri zahoda - drvene kućice čija se lokacija s vremena na vrijeme mijenjala zbog prepunjenosti jama u zemlji. Na Bukvi su osim surove klime velik problem bili smeće, te glodavci koji su se s vremenom razmnožili uslijed obilja hrane u smeću. Povremeno su dolazile sanitarne ekipe iz Zagreba i ostavljale otrov u suhozid, ali ta je mjera bila posve neučinkovita. Zbog gore navedenog KAME su tijekom boravka svakodnevno inzistirale na sanaciji otpadnih tvari i smeća zatrpavanjem ili spaljivanjem. Također smo provodili nadzor nad zahodima, a povremeno smo dezinficirali i vodu u bunarima. Od zdravstvenih problema dominirale su promrzline, umor i tvrda stolica. Svaka smjena imala je oko dvadesetak manjih intervencija, a tabor je u nekoliko navrata granatiran s okolnih brda.“¹⁹⁴

Najviše je puta „Igla I“ bila na Dušicama. Prvi od pet puta na Dušice KAMA je stigla 20. lipnja 1993. godine. „U početku je tabor na Dušici bio na manjem uzvišenju jugoistočno od svetog brda, na nadmorskoj visini od oko 1500 m. U naselju je bilo sedam koliba, također i dijelom adaptiranih pastirskih stanova. Baraka za spremanje hrane je bila odvojena. Pri samom dnu, u podnožju Svetog brda, bila je u početku zajednička koliba za KAME i zapovjedništvo. Na padini brda, uza samo naselje, bio je manji izvor vode kraj kolibe saniteta i taj je često znao presušiti. Naknadno je do donjeg izvora dopremljen rezervoar koji se punio vodom za obilnih kiša. Problem vode za piće rješavan je kao i na Bukvi. U taboru nije bilo zajedničke kuhinje, u prvom redu zbog nedostatka vode. Jelo se pripremalo po pojedinim kolibama od svježeg i/ili konzerviranog mesa ili povrća. Voća i skova bilo je u izobilju. Zahodi-kućice često su se morali premještati zbog malog kapaciteta zemljanih jama. Smeće se svakodnevno palilo i zakopavalo.“¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ Isto, 110 - 111.

¹⁹⁵ Isto, 111 - 112.

Fotografija 4. Ukcavanje pripadnika SJP „Osa“ u helikopter na Dušicama 1993.

Posljednji put „Igla I“ na Dušicama je bila tri mjeseca prije početka operacije „Oluja“. Pri dolasku u Lukovo Šugarje, KAMA se odlučuje na samostalan put do Dušice, te terenskim vozilom dolazi na Libinje, a odatle pješice preko Debelog brda. „Na usponu olakšanje nam čine bezbrojna polja rascvalih sunovrata. Oko kolibe bukva stidljivo lista, a sve to nas pozdravlja snježnom kapom. (...) Primjećujemo da su se na gotovo svim pozicijama razmnožili glodavci. Noću nam jedu hranu pa je vješamo špagom za strop kolibe, a miševe pokušavamo istrijebiti ljepljivim trakama i ljepilom. I u ovom mjesecu manjka nam voda za pranje, pa se penjemo na "staru dušicu" na gornji izvor. U ovom boravku nedostaju nam neki vitalni lijekovi, dokumentacija se slabije vodi, no "Oluja" je na pomolu.“¹⁹⁶

Svoja razmišljanja o boravku na Velebitu doktor Štimac zaključuje: „KAME su na Velebitu od 1993. do 1995. godine preživljavale sve čudi surove i istovremeno lijepe planine (kiša, snijeg, hladnoća, tvrdi ležaj). One su bile drvodjelci, kuhari, ekolozi, epidemiolozi, dermatolozi, intenzivisti, a najčešće liječnici opće medicine.“¹⁹⁷

SJP „Osa“ u akciji „Poskok 2“ sudjelovala je u skupinama po 15 dana. „Te skupine na terenu su se dijelile na tri grupe. Svaka je grupa pet dana bila na punktu, pet dana u pripremi koja je uključivala patroliranje naših punktova, držanje straže, istovar opreme i hrane iz helikoptera i slično te pet dana imala slobodno vrijeme. Ako je bilo ljeto, neki su se sunčali. Išlo se u

---

¹⁹⁶ Isto, 112 - 113.

¹⁹⁷ Isto, 113.

šetnje, neki su se pripadnici jedinice znali penjati na Sveto brdo (op. a. drugi po redu vrh Velebita na 1752m). Vrijeme se kratilo čitanjem, a često i kartanjem u cigarete ili nešto slično.“ prisjeća se Željko Gršić.¹⁹⁸ U trenucima odmora neki su se i boćali o čemu svjedoči fotografija pripadnika SJP „Osa“ na Velebitu koja je izašla u *Slobodnoj Dalmaciji* uz opis: „U trenucima predaha i Siščani se znaju uhvatiti Balota.“¹⁹⁹

Fotografija 5. Pripadnici SJP „Osa“ spuštaju se prema Lukovom Šugarju

4.6. Akcija „Krug – Dubrovnik“

Temeljem zapovijedi Mladena Markača SJP „Osa“ PU Sisak, upućena je kao ispomoć na područje PU Dubrovnik u svibnju 1993. godine.²⁰⁰ Na krajnji jug Hrvatske, točnije u Cavtat, jedinica stiže 4. svibnja te se stavlja na raspolaganje zapovjedniku Skupnih snaga Specijalne policije na tom području, Iletu Topuzoviću, ujedno i zapovjedniku SJP „Grof“ PU Dubrovnik.

¹⁹⁸ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

¹⁹⁹ „Jastrebova planinska „šetnica““, *Slobodna Dalmacija* (Split), 2. rujna 1993., 7.

²⁰⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-300/93, Zagreb, 26. travnja 1993.

Zanimljivo, put jedinice od Siska do Cavtata trajao je tridesetak sati. „Već u Karlovcu nam se pokvario autobus koji smo trebali mijenjati. Kada smo preko Paga stigli do Zadra i taj se autobus pokvario. Nakon dugačkog puta napokon smo stigli pred hotel Epidaurus u Cavtatu.“, tvrdi Milko Prpić koji se prisjeća i „vatrenog dočeka“ na prvom terenu u akciji „Krug - Dubrovnik“. Naime, prilikom preuzimanja položaja u selu Dubravka na pripadnike SJP „Osa“ otvorena je vatra s neprijateljskih položaja.²⁰¹ Jedinica je do tada imala dogovor o korištenju autobusa koje je posuđivala od poduzeća „Autopromet Sisak“. Kako se radilo o uglavnom neispravnim autobusima na kojima su se vrlo često događali kvarovi, nakon ovog događaja odustalo se od tih autobusa te je preko PU Sisak sklopljen ugovor s poduzećem „Posavina trans“. Ono je po potrebi jedinici pružalo usluge prijevoza zajedno s vozačima, a osim tih autobusa na teren bi svaki put išla i vozila koja su se nalazila u voznom parku jedinice.²⁰²

Jedinica je u akciji „Krug – Dubrovnik“, predvođena pomoćnikom zapovjednika SJP „Osa“ Sašom Smiljanićem, savjesno i odgovorno izvršavala povjerene zadatke. Oni su se uglavnom odnosili na uspostavu i čuvanje ustavnog poretka te provođenje policijskih poslova kao što su nadzor državne granice, sprečavanje ilegalnog ulaska ili ubacivanja diverzantsko-terorističkih skupina i sprečavanje drugih kriminalnih aktivnosti na tom području. Također, slobodno vrijeme pripadnici jedinice često su provodili kroz obuku (policijsko-vojnu i tjelesne pripremljenosti). Pripadnici SJP „Osa“ s domaćim su stanovništvom za vrijeme boravka na terenu ostvarili odličan kontakt, a zapovjedništvo Vojne policije u čast odlaska SJP „Osa“ natrag u Sisak organiziralo je prigodnu večeru s obrazloženjem kako do sada na svom terenu nisu imali takvu postrojbu. Angažman jedinice na krajnjem jugu Hrvatske trajao je do 17. lipnja 1993. kada se svih 76 pripadnika jedinice, koji su sudjelovali u akciji „Krug – Dubrovnik“, vraća u Sisak.²⁰³

Temeljem zapovijedi vršitelja dužnosti Načelnika Sektora specijalne policije Željka Sačića, jedinica je ponovno angažirana u akciji „Krug – Dubrovnik“ 2. svibnja 1994. godine.²⁰⁴ Dana 1. svibnja 1994. na put prema krajnjem jugu Hrvatske krenuo je 91 pripadnik jedinice predvođen sada već zapovjednikom SJP „Osa“ Sašom Smiljanićem. U Cavtat stižu 2. svibnja ujutro te izvršavaju smjenu pripadnika SJP „Grom“ PU karlovačke, od kojih preuzimaju položaje (Debeli Brijeg, Križ, Sveti Mihovil, Miličina Glava, Ilijina Kita, Bukovina,

---

²⁰¹ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

²⁰² Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

²⁰³ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće o radu i voravku SJP „Osa“ na terenu u Dubrovniku, Broj: 511-10-52-87/93, Sisak, 28. lipnja 1993.

²⁰⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-04-46-506/94, Zagreb, 19. travnja 1994.

Mandalovina, Cipavica, Uvala Cipavica, Misletići, Tripkovići) na sektoru „C“.²⁰⁵ Jedinica je bila smještena u hotelu „Epidaurus“, a svakodnevno je izvršavala redovite zadaće zaštite i nadzora državne granice te je jednom prilikom angažirana i na osiguranju utakmice 1. Hrvatske nogometne lige između Dubrovnika i Šibenika. Dana 22. svibnja dolazi do interne smjene i dolaska, 110 pripadnika, svježih snaga SJP „Osa“ predvođenih pomoćnikom zapovjednika SJP „Osa“ Milkom Prpićem.²⁰⁶ I ta je skupina provodila redovite zadaće kao što su zasjede, blokade, pretrage terena, nadzor granice i slično. U bazu u Sisak jedinica se vraća 16. lipnja 1994. temeljem usmene zapovijedi v.d. načelnika Sektora specijalne policije Željka Sačića prepustivši položaje pripadnicima SJP „Ris“ iz Kutine.²⁰⁷

4.7. Akcija „Medački džep“

Medački džep naziv je za prostor koji se prostire oko četiri do pet kilometara u širinu i pet do šest kilometara u dubinu, a obuhvaća područje u dolini rijeke Like, između Gospića i Medka. Topničkim udarima i diverzijama s tog, privremeno okupiranog, teritorija Republike Hrvatske sustavno je narušavana normalizacija života u gradu Gospiću i njegovoj blizini. Neprijatelj je provodio taktiku iznenadnih, kratkotrajnih, dobro pripremljenih udara u malim skupinama u kombinaciji s topničkim napadima na šire područje grada Gospića.²⁰⁸

Intenzitet napada pojačava se krajem kolovoza i početkom rujna, tako su 4. rujna 1993., uz topničku potporu, napali specijalnu postrojbu MUP-a na Debeloj Glavi, istaknutoj planinskoj koti na Velebitu, s koje se nadziralo mjesta Divoselo, Čitluk, Počitelj te brojne zaseoke koji su se nalazili u prostoru Medačkog džepa. U tom su napadu neprijateljske snage ubile i masakrirale dvojicu pripadnika specijalne policije MUP-a RH, a trojicu ranile.²⁰⁹ Bio je to jasan znak da neprijatelji nisu odustali od ideje presijecanja Velebita i uspostavljanja granice na liniji Virovitica – Karlovac – Karlobag. I sam general Bobetko, načelnik GSHV, u svojoj knjizi *Sve moje bitke* između ostalog je zapisao „(...) tko je držao Debelu glavu, držao je i polazne položaje i mogućnost manevara po samom Velebitu. (...) Zadatak specijalne policije

---

²⁰⁵ Sektor „C“ obuhvaćao je područje državne granice Republike Hrvatske sa SR Jugoslavijom, od sela Vodovođa do zaključno s Prevlakom – rt Kobila.

²⁰⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Saše Smiljanića o djelovanju SJP „Osa“ u akciji „Krug, Broj: 511-10-08-255/94, Sisak, 25. svibnja 1994.

²⁰⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Milka Prpića o djelovanju SJP „Osa“ u akciji „Krug“, Broj: 511-10-08-309/94, Sisak, 29. lipnja 1994.

²⁰⁸ Zvonimir Despot, *Medački džep 1993. : hrvatska operacija "Džep-93" : ekskluzivni dokumenti "Srpske vojske Krajine" : izvješće Ujedinjenih naroda iz 1994. godine* (Zagreb: Večernji list, 2012), 11.

²⁰⁹ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 303.

bio je da u sastavu organizirane zasede jakim snagama ovlada Debelom glavom i prati razvoj događanja u izvođenju operacije napada koju je vodio general Mirko Norac.²¹⁰ Ubrzo nakon toga, od 9. do 11. rujna 1993. godine Skupne snage Specijalne jedinice policije MUP-a RH i Hrvatske vojske u sklopu operacije „Medački džep“, u samo dva dana uspostavile su nadzor nad Divoselom, Čitlukom i dijelom Počitelja, oslobodivši pritom 48 četvornih kilometara okupiranog teritorija.²¹¹

U operaciji „Medački džep“ SJP „Osa“ sudjelovala je od 6. rujna kada su pripadnici jedinice u ranim jutarnjim satima stigli u Gospić po zapovijedi načelnika Sektora Specijalne policije Mladena Markača.²¹² Odmah po dolasku pripadnici se sastavljaju pod zapovjedništvo pomoćnika zapovjednika SJP „Osa“ Slavka Muže te započinju s pripremama za operaciju. Iz monografije 9. gardijske brigade HV „Vukovi“ saznajemo kako je zadaća Skupnih snaga Specijalne policije MUP-a RH bila „snagama jačine oko 330 ljudi napasti pravcem Kruškovača – Međeđak (tt. 616) – Lički Čitluk. Nakon zauzimanja Kugića i Pjevača i dostizanja crte Rogić most – Kolarište te spajanjem sa snagama 9. gmtbr sjeverno od spomenutih zaselaka, nastaviti napadno djelovanje u pravcu Počitelja. Dostizanjem crte Pjevčeva draga – Drljići prijeći u obranu, uređujući položaje na taktički najpovoljnijim položajima. Dijelom snaga zauzeti dominantne položaje Pšeničište (tt. 721) – Debela glava (tt. 752) – Veliki Bešlinac (tt. 708) te nastaviti aktivno djelovati i vezivati neprijateljske snage u okruženju, sprečavajući njihovo izvlačenje po grupama preko pošumljenih padina Velebita.“²¹³

U rano jutro 9. rujna 1993. započela je operacija „Medački džep“. Kontaminiranost područja napadnog djelovanja minama uvelike je otežavala napredovanje Specijalnim snagama MUP-a RH, baš kao i specifična konfiguracija tla. Zbog navedenih poteškoća nije ostvaren planirani tempo napada te je kasnilo predviđeno spajanje snaga MUP-a s 9. GBR HV. Neprijateljske snage spretno su iskoristile tu činjenicu povukavši se prema pošumljenom dijelu Velebita.²¹⁴ Pripadnici SJP „Osa“ sudjelujući u borbenim djelovanjima u sklopu Skupnih snaga Specijalnih jedinica policije MUP-a RH, unatoč poteškoćama uspješno su izvršili zadatak presijecanja neprijateljskog teritorija i spajanja s glavnim snagama udara predvođenih 9. GBR HV.

---

²¹⁰ Janko Bobetko, *Sve moje bitke* (Zagreb: vlastita naklada, 1996), 378-380.

²¹¹ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 303.

²¹² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Mladena Markača, Broj: 511-01-34-875/93, Zagreb, 2. rujna 1993.

²¹³ Monografija 9. gardijska brigada Hrvatske vojske *Vukovi* (Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Glavni stožer Oružanih snaga RH, 2011), 223-224.

²¹⁴ Isto, 240.

„U operaciji „Medački Džep“ mi smo krenuli iz rejona Rizvanuše obodom brda do zaseoka Miščevići. Do tamo nam je trebalo otprilike desetak sati jako napornog hoda po nepristupačnom terenu i velikoj sparini. Miščeviće smo zauzeli bez borbenog djelovanja nakon čega smo stupili u kontakt s gospodinom Sačićem da vidimo tko se nalazi oko nas. On je izdao zapovijed da postavimo kružnu obranu te u tom zaseoku provedemo noć te da ćemo ujutro dobiti daljnja uputstva. Drugi dan smo se uputili prema Drljićima gdje smo s drugim postrojbama postavili obranu kako bi se iza nas ukopale postrojbe 9. gardijske brigade. Tamo smo ostali do četvrtog dana akcije kada smo se izvukli prema Gospiću, dok je jedna skupina „Osa“ ostala još par dana iza nas.“, prisjetio se djelovanja jedinice u operaciji Medački džep Siniša Sruk.²¹⁵

Nakon uspješno izvedene operacije dio jedinice predvođen Slavkom Mužom vraća se 12. rujna u Sisak, dok dio predvođen instruktorom specijalističke obuke Vladom Prvonožcem ostaje na području Medačkog džepa držeći novozauzete borbene položaje.²¹⁶ Naime, snage srpskih pobunjenika pokušale su, nakon pretrpljenog poraza, niz protuudara na oslobođeno područje hrvatskih snaga. Unatoč jakoj topničkoj podršci svi su pokušaji završili s neuspjehom.²¹⁷ Pod jakim međunarodnim pritiskom, 15. rujna potpisan je sporazum između generala HV-a Petra Stipetića i generala Srpske vojske Krajine Mile Novakovića o prekidu vatre čime hrvatske snage nadzor nad područjem Medačkog džepa prepuštaju UNPROFOR-u.²¹⁸ Tada se ostatak SJP „Osa“ vraća na Velebit te zajedno sa SJP „Ris“ iz Kutine preuzimaju položaje oko Visočice. Redovne zadaće i izviđanja vršili su do 27. rujna kada se i oni vraćaju u bazu u Sisak, a na njihovo mjesto dolaze svježije snage iz Siska.²¹⁹

---

²¹⁵ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, 14. rujna 2016.

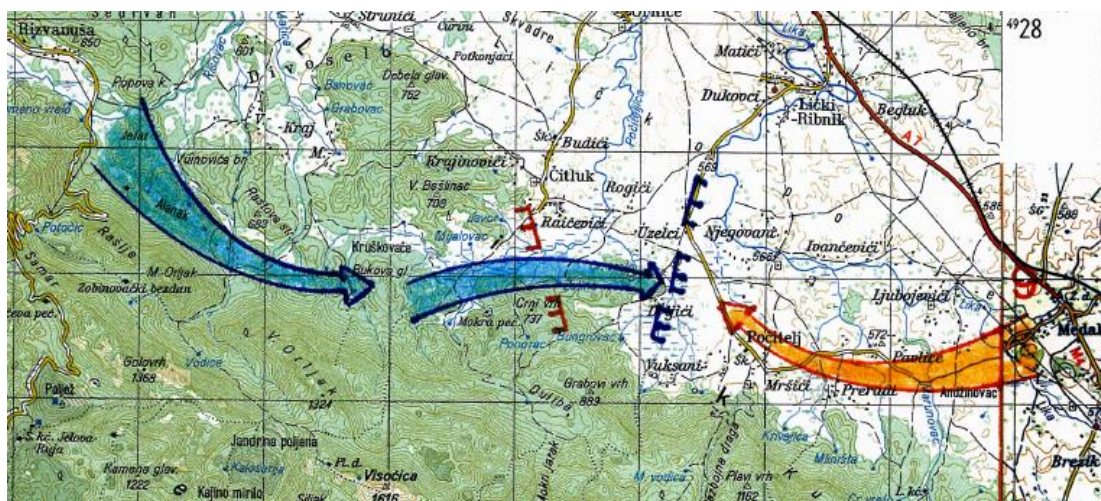
²¹⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Slavka Muže o sudjelovanju SJP „Osa“ u akcijama „Poskok 1“ i „Medački džep“, Broj: 511-10-08-249/93, Sisak, 29. rujna 1993.

²¹⁷ Bobetko, *Sve moje bitke*, 385.

²¹⁸ *9. gardijska brigada Hrvatske vojske Vukovi*, 244.

²¹⁹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Slavka Muže o sudjelovanju SJP „Osa“ u akcijama „Poskok 1“ i „Medački džep“, Broj: 511-10-08-249/93, Sisak, 29. rujna 1993.; Izvješće Vlade Prvonožca o boravku dijela SJP „Osa“ na terenu u Gospiću, Sisak, 28. rujna 1993.

Karta 3. Plavim strelicama označeno je kretanje SJP „Osa“ u operaciji „Medački Džep“

4.8. Akcija „Kocka“

Dana 11. svibnja 1994. godine, djelatnicima PP Daruvar stigla je u popodnevnim satima dojava da se na farmi kod Batinske Rijeke nalazi nekoliko mrtvih tijela. Dolaskom na mjesto zločina, policajce je dočekaao zastrašujući prizor. Pronađeno je pet tijela muškaraca vezanih žicom i mučki ubijenih mecima u glavu. Ispostavilo se da se radi o Hrvatima iz Bosne koji su zbog srpske agresije s prostora na kojima su živjeli spas pokušali pronaći na daruvarskom području. Bitno je napomenuti kako je razdoblju od 1992. do 1994. godine, daruvarsko područje bilo metom još nekoliko srpskih terorističkih akcija. One su se pretežito svodile na uništavanje pruga, zasjede i ubijanje civilnog stanovništva. Događaj na farmi kraj Batinske Rijeke bio je vrhunac takvih djelovanja nakon kojeg je uslijedila brza i učinkovita reakcija hrvatskih snaga.²²⁰

Prema usmenoj zapovijedi v.d. Načelnika Sektora specijalne policije Željka Sačića na prostor Daruvara 14. svibnja 1994. godine odlazi 74 pripadnika SJP „Osa“ predvođenih pomoćnikom zapovjednika SJP „Osa“ Marijom Božićem. Po dolasku na teren pripadnici jedinice upoznati su sa situacijom te su uključeni u akciju „Kocka“ koja je između ostaloga imala za cilj pronalazak odgovornih za zločin kod Batinske Rijeke. Jedinica je bila stacionirana u sportskoj dvorani u Grubišnom Polju, a u koordinaciji sa skupnim snagama specijalne, kriminalističke i

²²⁰ Milković, *Alfe žive vječno!*, 113.

temeljne policije provodila je opsežne potražno-izvidničke aktivnosti na širem području mjesta zločina radi pronalazjenja terorista.²²¹

Prostor koji je bio zahvaćen akcijom „Kocka“ zauzimaao je oko 600 km² površine. Uglavnom se radilo o šumovitom i teško prohodnom terenu, što je otežavalo izvođenje pretrage i djelovanje snaga specijalne policije. Prostor je bio relativno gusto naseljen, osobito njegovi zapadni dijelovi gdje su se sela protezala i do nekoliko kilometara uz glavnu prometnicu u smjeru Garešnice. Uglavnom šumoviti dijelovi istočno od Daruvara bili su prije rata naseljeni srpskim stanovništvom, a i za vrijeme rata tamo su se koncentrirale srpske snage te je procijenjeno kako na tom području treba pojačati aktivnosti.²²²

Pripadnici SJP „Osa“ tako su najviše bili angažirani na pretresu područja sjeveroistočno od Daruvara na potezu Daruvarski Vinogradi – Vukovje – Gornja Vrijeska. Dana 17. svibnja SJP „Osa“ angažirana je u akciji pronalaska i uhićenja počinitelja dvostrukog ubojstva koji je ubio dvojicu policajaca PU požeško-slavonske.²²³ Akcija je uspješno završena uhićenjem počinitelja od strane pripadnika SJP „Alfa“ PU zagrebačke. U akciji „Kocka“ nisu pronađeni počinitelji svirepog zločina kod Batinske Rijeke koji su se, najvjerojatnije zbog blizine privremeno okupiranog područja i uz pomoć domaćih pomagača, uspjeli udaljiti na područje Pakraca.²²⁴ Zadaća je unatoč tome bila uspješno obavljena jer se stekao dobar uvid u cjelokupno stanje na daruvarskom području. SJP „Osa“ vraća se 18. svibnja u bazu u Sisku, a na terenu ostaju pripadnici SJP „Alfa“ koji u suradnji s operativnim djelatnicima uspješno vrše zadaće pretresa i izviđanja do 28. lipnja 1994. godine.²²⁵

4.9. Akcija „Tuka“

U Turanj, južno predgrađe grada Karlovca, u kolovozu 1994. godine stigao je veliki val muslimanskih izbjeglica koji su napustili Zapadnu Bosnu i sigurnost pokušali naći u odlasku u Hrvatsku, a potom i dalje u zapadnu Europu. Naime u Cazinskoj krajini vlast je u rujnu 1993. uspostavio Fikret Abdić osnovavši Autonomnu pokrajinu (AP) Zapadna Bosna.

---

²²¹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Marija Božića o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Kocka“, Broj: 511-10-08-242/94, Sisak, 20. svibnja 1994.

²²² Milković, *Alfe žive vječno!*, 113-114.

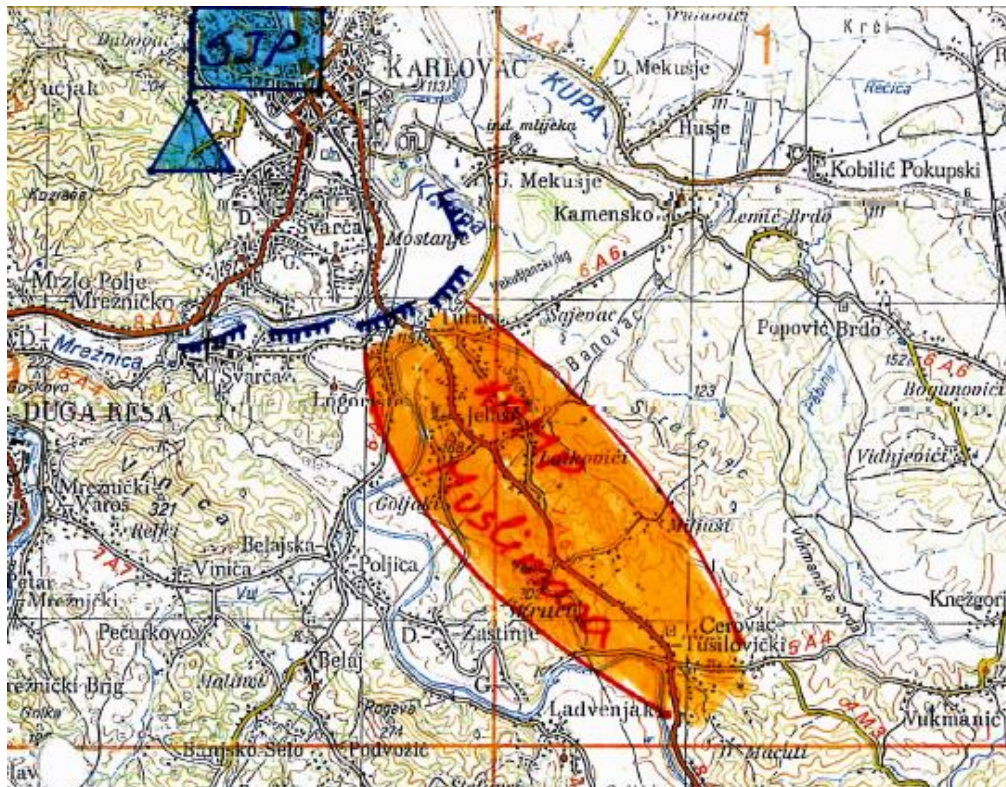
²²³ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Marija Božića o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Kocka“, Broj: 511-10-08-242/94, Sisak, 20. svibnja 1994.

²²⁴ Mašinović, Hamdija. „Sudjelovanje i uloga Policijske uprave bjelovarsko-bilogorske u Domovinskom ratu.“ u *Radovi zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 8, (2014), 158.

²²⁵ Milković, *Alfe žive vječno!*, 114-115.

Odmah po proglašenju AP Zapadna Bosna, Abdić ulazi u sukob s Armijom BiH te sklapa savezništvo sa Srbima. Veliku Kladušu, središte AP Zapadna Bosna, Armija BiH zauzela je 21. kolovoza, a već dan ranije u bijegu se našlo nekoliko tisuća ljudi koji su izbjegli na okupirani teritorij Republike Hrvatske. Izbjeglice su se između ostalih mjesta zaustavile i na prometnici od Tušilovića do Turnja, stvorivši kolonu od 15-ak kilometara.²²⁶

Karta 4. Akcija „Tuka“

Među brojnim civilima bilo je i mnogo pripadnika neprijateljske vojske te su se pripadnici Hrvatske vojske i policije našli u krajnje nepovoljnoj situaciji. Iz tog je razloga, na dan novog izbjegličkog vala, 25. kolovoza v.d. načelnika Sektora specijalne policije, Željko Sačić, donio Zapovijed kojom je u Karlovac uputio Specijalne jedinice policije te ATJ Lučko kao pojačanje. Istog dana u Karlovac je krenulo 85 pripadnika SJP „Osa“ pod vodstvom Marija Božića.²²⁷ Na Turnju su primijećeni uniformirani vojnici Abdićeve vojske koji su bili u dobrim odnosima s pripadnicima vojske SAO Krajine čime situacija postaje sve složenija.²²⁸

²²⁶ Željka Pulez, *Jedno srce za slobodu* (Karlovac: Tiskara Pečarić & Radočaj, 1997), 117.

²²⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Zagreb, 25. kolovoza 1994.

²²⁸ Monografija *Stodeseta brigada ZNG – HV u obrani jedne domovine II dio (od 1. siječnja 1993. do 30. lipnja 1996.)* (Karlovac: Udruga pripadnika 110. brigade ZNG-HV Karlovac, 2009), 109.

Izbjeglance su se nakon nekoliko dana prilagodile situaciji te se naselile u napuštene hrvatske kuće na okupiranom području, no mnogi su pokušali ilegalno prijeći granicu pod nadzorom Hrvatske vojske i policije. Kako snage UNPROFOR-a nisu uspjele spriječiti naseljavanje izbjeglica u UNPA zone, uloga specijalne policije u akciji kodnog naziva „Tuka“ bila je iznimno bitna te na koncu i uspješno obavljena. SJP „Osa“ je u akciji „Tuka“ sudjelovala u „svezi kontrole i nadzora crte dodira s neprijateljem na okupiranom području PU Karlovačke“,²²⁹ u 4 navrata, u periodima po 10-ak dana sve do 22. listopada 1994. godine kada se situacija smiruje, a jedinica temeljem zapovijedi Željka Sačića vraća u bazu u Sisak.²³⁰

Usporedno uz angažman jedinice na državnoj razini, 1. vod SJP „Osa“ provodio je izviđačke akcije na području Banovine. Vršeći promatranje prve crte, odnosno ispitujući moguće pravce napada na okupirano područje, u jednoj od takvih akcija 11. studenog 1994. smrtno je stradao pripadnik jedinice Predrag Kozar. „Pola te grupe je izranjavano, a on i još jedan izvidnik iz Petrinje su poginuli. Ta izviđanja izvodili smo u koordinaciji s 12. domobranskom pukovnijom i Glinskim bataljunom. Baza nam je bila jedna vikendica u Glinskoj Poljani i tu smo bili smješteni. Zadaća je bila promatrati prometnicu Glina - Petrinja.“, prisjeća se pripadnik 1. voda Goran Brebrić. Od eksplozije mine teško su ranjeni pripadnici jedinice Franjo Delić, Predrag Mileusnić te Safet Kadić.²³¹ Izvidnik iz Petrinje koji je izgubio život bio pripadnik Izvidničkog voda 12. domobranske pukovnije Petrinja, Dražen Horvatić.²³²

4.10. Akcija „Krug – Požega“

Zbog sve učestalijih napada srpskih pobunjenika na civilna vozila koja su se kretala cestom Pakrac – Požega, na području PU požeško-slavonske pokrenuta je, u drugoj polovici 1994. godine, akcija „Krug – Požega“. Bio je to svojevrsan nastavak akcije „Kocka“ koja je za cilj imala hvatanje neprijateljske diverzantsko-terorističke grupe koja je djelovala na tom

---

²²⁹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-01-31-383/94., Zagreb, 19. rujna 1994.

²³⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-01-31-539/94., Zagreb 20. listopada 1994.; Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Vlade Prvonožca o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Tuka“, Broj: 511-10-08-483/94., Sisak, 27. listopada 1994.

²³¹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Ranjeni i ozlijeđeni pripadnici SJP „Osa“ Sisak

²³² Horvatić i Krpan, *Petrinjski žrtvoslovni leksikon Domovinskog rata*, 161.

području.²³³ SJP „Osa“ u akciju se uključuje 18. prosinca 1994. godine temeljem zapovijedi v.d. načelnika Sektora specijalne policije Željka Sačića.²³⁴

Pod zapovjedništvom zapovjednika jedinice Marija Božića pripadnici jedinice raspoređeni su na teren koji je obuhvaćao podsektore Kosa, Palež i Stražbenica. Radilo se o prvoj crti prema neprijateljskom položaju koja se nalazila na šumovitom području južno od ceste Pakrac – Požega između mjesta Španovica i Bučje. Jedinica je na navedenom području koje je bilo pod nadzorom UN-a uspješno izvršavala svoje zadaće sprečavanja ubacivanja neprijateljskih diverzantsko-terorističkih grupa iz okupiranog na slobodni teritorij Republike Hrvatske. SJP „Osa“ u akciji je sudjelovala u tri navrata do travnja 1994., a okupirano područje s kojeg su prijetili upadi neprijateljskih formacija ubrzo je oslobođeno u sklopu VRO „Bljesak“.

Akcija „Krug – Požega“ ostao je u sjećanju pripadnicima odjeljenja vozača kao jedan od najzahtjevnijih terena. „Tamo smo mi vozači, iz Bučja vozili stodesetkama ljude na položaje. Put je vodio kroz šumu po jakim uzbrdicama i blatu u kojem su ti kamioni ustvari plivali. Tim putevima nisu mogli proći ni gusjeničari od UNPROFOR-a. Da ih mi nismo vozili gore, oni bi pješaćili 5 kilometara.“ prisjeća se Željko Gršić.²³⁵

Fotografija 6. Vozači SJP „Osa“ poziraju pred „stodesetkom“

²³³ Milković, *Alfe žive vječno!*, 115-116.

²³⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Marija Božića o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Krug - Požega“, Broj: 511-10-08-05/95, Sisak, 3. siječnja 1995.

²³⁵ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

5. SPECIJALNA JEDINICA POLICIJE „OSA“ U OSLOBODILAČKIM OPERACIJAMA „BLJESAK“ I „OLUJA“

5.1. Operacija „Bljesak“

Pobunjeni Srbi, bez obzira na vojne poraze koje su im nanijele hrvatske snage u oslobodilačkim operacijama 1992. i 1993. godine, nisu početkom 1995. prihvatili „Plan Z-4“. Bio je to ustvari prijedlog međunarodne zajednice o političkom rješenju krize koji je predviđao iznimno široku autonomiju Srba u dijelovima Republike Hrvatske s većinskim srpskim stanovništvom. Hrvatsko vodstvo na čelu s dr. Franjom Tuđmanom, suočeno s odbijanjem novog mirovnog prijedloga, poduzelo je novu vojno-redarstvenu oslobodilačku operaciju – „Bljesak“.²³⁶

Operacija je planirana kao nastavak operacije „Orkan 91“, kojom je oslobođen najveći dio zapadne Slavonije. Ta operacija prekinuta je u siječnju 1992. godine Sarajevskim primirjem, a pod srpskom okupacijom ostalo je oko 600 četvornih kilometara teritorija Republike Hrvatske koji je konačno oslobođenje dočekao u operaciji „Bljesak“. Operacija je trebala biti izvedena kao maksimalno iznenađenje u roku od dva do tri dana. Cilj operacije bio je osloboditi zapadnu Slavoniju, te otvoriti autocestu Zagreb – Lipovac i izbiti na rijeku Savu.²³⁷

Specijalne jedinice policije na području zapadne Slavonije djelovale su od samih početaka oružane pobune, a među njima bila je i SJP „Osa“ iz Siska. Jedinica je u akcijama „Trokut“, „Kocka“ i „Krug – Požega“, kao dio Skupnih snaga Specijalne policije, uspješno izvršavajući svoje zadaće upoznala teren te iskusila uvjete koji su je čekali u operaciji „Bljesak“. S neposrednim pripremama formalne dokumentacije potrebne za izvršenje operacije, Operativni sastav Stožera operacije „Bljesak“ za Skupne snage Specijalne policije započeo je 29. travnja u 21 i 40. Ubrzo nakon toga, u 22 sata izdana je zapovijed svim sudionicima operacije za stavljanje u punu bojevu gotovost za pokret. Pokret SJP „Osa“ izvršen je ujutro 30. travnja pravcem Sisak – Kutina – Garešnica – Virovitica – Slatina – Orahovica – Kutjevo – Požega – Nova Gradiška – Mašićka Šagovina. Prema planu uporabe, snage specijalne policije podjeljene su u dva sektora – Sektor A (istočni) i Sektor B (zapadni). Zapovjednik Skupnih snaga SJP u operaciji „Bljesak“ bio je Mladen Markač, pomoćnik ministra unutarnjih poslova za specijalnu policiju. Načelnik stožera bio je načelnik Sektora specijalne policije Željko Sačić, koji je istodobno bio i zapovjednik Zapovjedništva Istaknutog zapovjednog mjesta

²³⁶ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 323.

²³⁷ Isto, 328.

(IZM) Sektora B. Zapovjednik Zapovjedništva IZM Sektora A u sklopu kojeg je djelovala i SJP „Osa“ bio je Zdravko Janić.²³⁸

Jedinica je u operaciji „Bljesak“ djelovala u tri grupe. Pod zapovjedništvom Marija Božića, zapovjednika SJP „Osa“ na glavnom pravcu napada djelovala je grupa „RIBA 3“, a činilo ju je 66 pripadnika jedinice. Druga grupa, „RIBA 5“, također na glavnom pravcu napada djelovala je pod zapovjedništvom instruktora specijalističke obuke Drage Umičevića, a činilo ju je 40 pripadnika jedinice. Treća grupa koja je djelovala na pomoćnom pravcu napada pod zapovjedništvom pomoćnika zapovjednika SJP „Osa“ Vlade Prvonožca brojala je 65 pripadnika.²³⁹

Operacija „Bljesak“ započela je 1. svibnja 1995. godine u 5 i 25 ujutro bez topničke potpore radi iznenađenja neprijateljskih snaga i izbjegavanja civilnih žrtava. Grupa „RIBA 3“ borbeno je djelovanje započela na pravcu Širinci - Čaprginci - Trnakovac zajedno s pripadnicima SJP „Šimini anđeli pakla“ PU brodsko-posavske. Ta borbeno skupina stigla je do sela Širinci pred samo svitanje bez ikakvih problema.²⁴⁰ U trenutku pripreme napada jedan je pripadnik SJP „Orao“ PU osječko-baranjska stao na protupješačku minu. „Pred jutro smo stigli do sela Širinci kada smo došli tamo kraj nas je prošao SJP Osijek jer su oni išli na Bobare i odjednom se čula eksplozija. U prvi tren ja sam pomislio da nas gađaju minobacačima, da su nas otkrili i onda smo skužili da je dečko stao na minu, mislim da je bio iz Osijeka. Kako oni nisu imali nosila, mi smo dali nosila i dva čovjeka da zbrinu ranjenika. Tada smo skužili da je oko nas sve minirano, jedan kolega našao je minu između nogu.“ prisjetio se Siniša Sruk, zapovjednik 1. voda SJP „Osa“.²⁴¹ Ranjenika je, nakon što mu je prvu pomoć pružio pripadnik SJP „Osa“ Robert Dam, uspješno do liječničke ekipe izvukla grupa pod zapovjedništvom Ivice Zejnića, također pripadnika SJP „Osa“. Nakon toga jedinica kreće prema brdu Gradina iznad sela Širinci gdje dolazi do prvog borbenog kontakta s neprijateljskim snagama. Zbog stalnog otvaranja vatre iz neprijateljskog bunkera, pripadnici jedinice prešli su veći dio od podnožja prema vrhu brda puzajući. Jedinice su u pokret uvedene jedna ispred druge, tako je došlo do zastoja jer je jedinici iz Slavenskog Broda koja je imala i ranjenog pripadnika onemogućeno daljnje napredovanje.²⁴²

---

²³⁸ Isto, 335-336.

²³⁹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

²⁴⁰ Isto.

²⁴¹ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

²⁴² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

Kako zbog bliskog kontakta s neprijateljem nije bilo moguće djelovati minobacačkom vatrom prema neprijatelju, odlučeno je da se oformi izviđačko-operativna grupa koja će proći kroz neprijateljsku crtu pod vodstvom Siniše Sruka, koji se dobro sjeća kako je to izgledalo: „Rov gdje je stradao SJP Slavonski Brod bilo je teško osvojiti jer smo bili prikovani za zemlju. Od vatre se nisi mogao dignut, a nismo mogli koristiti potporu topništva jer smo bili preblizu. Onda me pozvao Marijo Božić i tražio da s jednom desetinom prođem između rovova i dođem do zapovjednika pravca. Nakon dogovora mi smo se spustili sljemenom brda, zaobišli neprijateljske linije i neutralizirali taj problematični bunker.“²⁴³ „Plan je bio da dignemo kod njih veliku paniku i da otvorimo vatru prema njima i mi smo to riješili u roku od par minuta. Četnici na pravcu kojim smo se kretali nisu bježali već su svoj položaj branili do zadnjega.“, prisjetio se Goran Brebrić koji je bio u grupi koju je vodio Sruk.²⁴⁴

Nakon žestokih okršaja na lijevoj strani brda Gradina u kojima su se iskazali i pripadnici SJP „Šimini anđeli pakla“ iz Slavenskog Broda, nastavljeno je napredovanje prema selu Čaprginci. Ispod sela u predvečerje 1. svibnja odlučeno je da se napadno djelovanje prema Čaprgincima izvede idućeg dana rano ujutro. „U selu su se čuli traktori, čulo se da ljudi odlaze. Donesena je odluka među zapovjednicima da tu postavimo kružnu obranu i prenoćimo.“ prisjeća se Sruk.²⁴⁵

Oslobađanja sela Čaprginci prisjetio se Goran Brebrić: „Ujutro sam imao kod sebe jednu malu paštetu i kaže mi Ivica Cerjak daj meni pola, a ja bio toliko gladan da bi pojeo 30 kobaja. I dam njemu pola te male paštete. Kod sela smo vidjeli ujutro neakve janjce i ja sam onda rekao, „Ovo mora pasti“ jer smo bili užasno gladni. Kad smo stali ispod tog sela vidjeli smo nešto slično vojnom transporteru. Gledali smo kroz dalekozore i pozvali smo artiljeriju da nam riješi taj dio da ne bi imali bespotrebne gubitke. Kada smo došli pred selo ispalo je da je vjerojatno slučajno tako bio ostavljen jedan kotač i dva lima da je to izdaleka izgledalo kao vojni transporter. Artiljerija je tako dobro odradila svoj posao da mi još nismo završili razgovor preko veze, a već su rakete bile u zraku. Organizirali smo se da mi čistimo desnu stranu sela, a Slavonski Brod lijevu. Pošto su Brođani imali nekoliko ranjenih u napredovanju prema Čaprgincima, ja sam se sa svojom grupom prebacio na lijevu stranu gdje smo pomogli Slavonskom Brodu i napravili čišćenje do kraja sela. Tu nismo imali nikakvog borbenog kontakta jer su oni pobjegli. Selo je bilo svježije napušteno, još je negdje po kućama gorjela

---

²⁴³ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruka, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

²⁴⁴ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

²⁴⁵ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruka, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

peč, bilo je friškoga kruha i kako smo bili gladni netko je donio špek i jeli smo taj špek kao ne nekom gablecu u nekoj firmi.“²⁴⁶

„Nastavili smo napredovanje prema Trnakovcu gdje smo presjekli cestu za Okučane te se prvi dio operacije „Bljesak“ završio.“ sjeća se Sruk.²⁴⁷ Goran Brebrić prisjetio se i drugog dijela operacije: „U Trnakovcu smo organizirali obranu jer je njih bila puna šuma. Tu smo zatekli civile među kojima je bio i klinac, star otprilike 17 godina koji je bio u njihovim vojnim hlačama. Njih smo sve skupa smjestili u jednoj kući i dali smo im svu hranu koju smo i mi jeli. Vakuumirane salame, mlijeka, mineralne vode i slično. Ispred kuće cijelo su vrijeme bila dva stražara koja su ih čuvala. Nakon nekog vremena došao je UN s plavom policijom te smo ih njima predali.“²⁴⁸ Borbeno blokadne punktove u Trnakovcu pripadnici SJP „Osa“ držali su sve do 6. svibnja i povratka u bazu u Sisku.

Fotografija 7. Odmor pripadnika SJP „Osa“ nakon obavljene zadaće u operaciji „Bljesak“

Grupa „RIBA 5“ djelovala je na pravcu Širinci – Čapraginci – Bobare, uspješno izvršavajući borbene zadatke. Taj dio jedinice osobito se istaknuo u borbama za selo Bobare koje je oslobođeno ujutro 2. svibnja u suradnji sa SJP „Orao“ PU osječko-baranjske te SJP „Krpelj“

²⁴⁶ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

²⁴⁷ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

²⁴⁸ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

PU vukovarsko-srijemske. Jedinica u selu Bobare ostaje do 6. svibnja kada se vraća u bazu u Sisku.²⁴⁹

Skupina SJP „Osa“ na pomoćnom pravcu, djelovala je u suradnji sa SJP „Ban“ PU koprivničko-križevačke, a 2. svibnja zapovjedništvo nad njom preuzima Slavko Muža. Jedinica noć s 2. na 3. svibnja provodi u selu Trnakovac zajedno s pripadnicima jedinice iz grupe „RIBA 3“. Idućeg dana skupina dobiva zapovijed za povratak u Širince odakle je trebala biti poslana na područje Ivanovca kao ispomoć ATJ Lučko. Na putu prema Širincima jedinica prolazi kroz Čaprgince gdje nailazi na manji otpor neprijateljskih vojnika koji su se vjerojatno tijekom noći vratili u napušteno selo. Pripadnici jedinice uspješno su očistili selo, te shodno novonastaloj situaciji ostaju u Čaprgincima. Za dvodnevni boravak u selu nisu imali većih borbenih okršaja s neprijateljskim snagama, a 4. rujna odlaze na područje Ivanovca. Tamo preuzimaju borbene policijske punktove od ATJ Lučko koje drže do 6. svibnja kada se, kao i ostatak jedinice, vraćaju u Sisak.²⁵⁰

U operaciji „Bljesak“ važnu je ulogu odigrala i raketno-topnička bitnica SJP „Osa“ PU sisačko-moslavačke pod zapovjedništvom instruktora specijalističke obuke Ivica Knežića. Sami počeci stvaranja bitnice sežu u rujan 1993. godine. Tada je za vrijeme operacije „Medački džep“, pripadnik jedinice Marijan Iris sudjelovao na jednom od dva raketno-topnička položaja na Velebitu na kojima su bili pripadnici raznih jedinica iz Sektora Specijalne policije. „Mi tada još nismo imali raketno-topničku bitnicu unutar Specijalne jedinice policije „Osa“. Antun Bašić i Josip Turkalj tražili su tada specijalce iz svih jedinica koji su znali nešto o artiljeriji. Okupili su nas par dana prije operacije te smo prošli prisilnu brzinsku obuku.“ prisjeća se samih početaka Marijan Iris te nastavlja: „Nakon uspješno odrađenog zadatka u operaciji „Medački džep“ započela je raketno-topnička obuka svih Specijalnih jedinica policije. Prva obuka bila je u Gospiću, na nju smo iz SJP „Osa“ išli Ivica Knežić i ja. Tamo smo prošli i teorijsku i praktičnu obuku koju su vodili Turkalj i Bašić.“²⁵¹

Ubrzo nakon te obuke u svakoj Specijalnoj jedinici policije formirana je raketno-topnička bitnica, pa tako i u SJP „Osa“. Stečena znanja Ivica Knežić, koji je imenovan zapovjednikom bitnice, te njegov pomoćnik Marijan Iris prenosili su ostalim kolegama koji su pristupili

---

²⁴⁹ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

²⁵⁰ Isto.

²⁵¹ Usmeno svjedočanstvo Marijan Iris, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

novoosnovanoj bitnici. Obuka koja je započela 14. siječnja 1994. provodila se u bazi SJP „Osa“ na Viktorovcu.²⁵²

Prvo borbeno djelovanje i priliku da pokaže svoju kvalitetu bitnica je imala u operaciji „Bljesak“ u kojoj je zajedno sa SJP „Omega“ PU bjelovarsko-bilogorske pružalo potporu SJP „Alfa“ PU zagrebačke i ATJ Lučko. U operaciju „Bljesak“ bitnica se uključuje temeljem usmene zapovijedi Antuna Bašića te sudjeluje u sektoru B pod zapovjedništvom Željka Sačića. Dana 1. svibnja 1995. bitnica zaposjeda položaje u selu Donje Kričke gdje uspješno odrađuje sve zadatke. Idućeg dana, uslijedila je promjena paljbenog položaja te bitnica zaposjeda položaje prema selu Rajčići, odakle nije borbeno djelovala te su pripadnici bitnice raspoređeni na osiguranje paljbenog položaja. Prema zapovijedi Željka Sačića bitnica je krenula u selo Rađenovci odakle je nastavila put prema Bijeloj stijeni i preko Trnakova do sela Bobare gdje je zauzela novi paljbeni položaj s kojeg je djelovano prema neprijatelju i zadanim ciljevima. Nakon uspješno obavljene zadaće oruđe je očišćeno te je pospremljen paljbeni položaj, a idućeg dana bitnica se vratila u bazu u Sisak.²⁵³

Fotografija 8. Pripadnici raketno-topničke bitnice SJP „Osa“ u operaciji „Bljesak“

²⁵² Prvati arhiv Milka Prpića, Spisak djelatnika za rad na minobacačima, Sisak, 14. siječnja 1994.

²⁵³ Usmeno svjedočanstvo Marijan Iris, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.; Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Ivice Knežića o sudjelovanju raketno-topničke bitnice SJP „Osa“ u operaciji „Bljesak“, Sisak, 8. svibnja 1995.

Već prvog dana operacije, Skupne snage specijalne policije sastavljene od 2160 pripadnika za oko 15 sati uspješno su izvršile povjerenu zadaću presijecanja okupiranog područja na liniji Mašička Šagovina – Benkovac Okučanski – Rajčići – Kričke Gornje, čime je onemogućeno pregrupiranje neprijateljskih snaga na pravcu Pakrac – Okučani. Već idućeg dana, 2. svibnja, proveden je i završni, usklađeni udar snaga HV-a i Skupnih snaga Specijalne policije MUP-a RH usmjeren prema snagama neprijatelju u Okučanima koji su ubrzo oslobođeni. Do kraja dana hrvatske su snage izbile na Savu te osigurale državnu granicu čime su postignuti zadani ciljevi operacije „Bljesak“.

Jedinice specijalne policije bile su angažirane na oslobođenom području kroz iduća dva mjeseca sa zadaćom pretresa terena. U toj završnoj fazi operacije, SJP „Osa“ bila je angažirana od 26. svibnja do 27. lipnja 1995. godine pritom izvršivši tri interne smjene. Tog dijela operacije prisjetio se Goran Brebrić: „Nakon završetka akcije imali smo pretrese terena, a baza nam je bila u Ivanovcu. U tim pretresima nailazili smo na dosta leševa neprijateljskih vojnika. Zanimljivo je da ih se većina ubila sama. Leševe su uglavnom pojele svinje, a ostatke je skupljala naša civilna zaštita. Zbog puno minerala u stijenama kompas nam nisu radili što nam je otežavalo pretragu terena. Jedan tren kompas ti pokazuje jedno i pa par trenutaka kasnije drugo. Ipak dobro smo pročešljali te šume, čak smo i zarobili jednog njihovog vojnika. Pripadnik pričuvnog sastava, Ivan Rakarić, koji je išao sa psima odjednom je viknuo „Opkoli s lijeve strane! Opkoli s desne strane!“, a mi stojimo na putu i uopće ne znamo o čemu se radi. I mi smo tog čovjeka okružili. On je iz straha ispalio dva metka prema psima i bacio pištolj te se predao. Ispalo je da je imao jatake u selu koji su mu donosili meso, friški kruh i takve stvari. Sjećam se da je Ante Šoljić rekao preko veze „Nemojte da mu fali dlaka s glave“ i mi smo ga priveli i prosljedili dalje.“²⁵⁴

5.2. Operacija „Oluja“

Tijekom trogodišnjeg boravka i izvršavanja brojnih zadaća na Velebitu, pripadnici specijalnih jedinica MUP-a RH potpuno su se prilagodili klimatskim i zemljišnim uvjetima velebitske bojišnice. Od osobite važnosti bilo je i borbeno iskustvo stečeno u operacijama „Maslenica i „Medački džep“ kao i u „Bljesku“. U tim operacijama posebno valja istaknuti suradnju Hrvatske vojske i Specijalnih jedinica MUP-a. Ta suradnja bila je temelj operacije „Oluja“.

---

²⁵⁴ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

Neposredne pripreme za izvođenje operacije „Oluja“ započele su 29. srpnja 1995. pismenom zapovijedi GSHV-a čelništvu Sektora specijalne policije s ucrtanim napadnim smjerovima na zemljovidu i zonom odgovornosti Skupnih snaga Specijalne policije. Odmah nakon dobivene zapovijedi Skupne snage Specijalne policije stavljene su u punu bojnu spremnost za izmještanje iz središta postrojbi. Već 30. srpnja započelo je postepeno i neprimjetno uvođenje i pregrupiranje Skupnih snaga Specijalne policije na područja polazne crte, koja se protezala od šireg područja Bukve – Mali Golić – Opaljenik – Veliki Golić – Krepanica – Dušice.²⁵⁵

Tako i pripadnici SJP „Osa“ temeljem zapovijedi načelnika Sektora specijalne policije Željka Sačića 30. srpnja polaze iz baze u Sisku prema Velebitu na koji stižu 31. srpnja te zauzimaju položaj „LIPA 1“.²⁵⁶

Skupne snage Specijalne policije u Oluji su djelovale na pet smjerova napada - jednim glavnim i četiri pomoćna. U operaciji „Oluja“ SJP „Osa“ djelovala je na drugom pomoćnom smjeru napada. Na njemu je angažirano 320 pripadnika SJP PU sisačko-moslavačke (SJP „Osa“ iz Siska i SJP „Ris“ iz Kutine) te 100 pripadnika SJP „Krpelj“ PU vukovarsko-srijemske koji su djelovali u pričuvu u ulozi interventnih skupina. Snagama drugog pomoćnog pravca zapovijedao je Boris Jambrešić, zapovjednik SJP „Ris“ PU sisačko-moslavačke.²⁵⁷

Snage na drugom pomoćnom smjeru napada trebale su izvršiti brz prodor smjerom: Veliki Golić – Krepanica – Liščana Draga – Crni Vrh – s. Šilovići – brdo Gradina Vrkljanska – Pilar – s. Ličko Cerje, gdje je trebalo stvoriti osnovicu za ovladavanje planinom Medvidovača (TT 832) i Volarica (TT 762) iznad prometnice Gospić - Gračac.²⁵⁸

Snage na drugom pomoćnom smjeru napada bile su podijeljene na skupine, tako je SJP „Osa“ djelovala je u četiri skupine. Prvom skupinom zapovijedao je pomoćnik zapovjednika SJP „Osa“ Vlado Prvonožec. Drugom skupinom zapovijedao je zapovjednik SJP „Osa“ Marijo Božić. Trećom skupinom zapovijedao je instruktor specijalističke obuke Eduard Blagaj.²⁵⁹

Pripadnici specijalnih jedinica policije MUP-a RH zaposjeli su 4. kolovoza u 4 i 30 ujutro, jurišne položaje na planiranim smjerovima napada ispred prve crte bojišnice. Signal za

---

²⁵⁵ Ante Nazor, „Skupne snage Specijalne policije u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja“ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor (Zagreb: Memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008), 133.

²⁵⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-01-31-1045/95, Zagreb: 30. srpnja 1995.; Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

²⁵⁷ Isto.

²⁵⁸ Isto.

²⁵⁹ Isto.

početak operacije „Oluja“ oduševljen je svim postrojbama u 5 sati, a nedugo nakon toga Skupne snage Specijalne policije MUP-a RH počele su s prodorom prema planiranim smjerovima napada.²⁶⁰ Silovitim napadom snage Specijalne policije, u suradnji sa snagama 2. bojne 9. gardijske brigade „Termitima“ koja je djelovala na njihovom desnom boku, uspješno su probile prvu crtu neprijateljske obrane i ovladale dominantnim kotama na Velebitu.²⁶¹

Dan ranije, izviđačko-operativna grupa kojom je zapovijedao Siniša Sruk izvršila je izviđanje prvog dijela borbenog pravca, utvrdivši da po pravcu nema minskih polja. Siniša Sruk, zapovjednik 1. voda, prisjeća se kako je sve krenulo: „U operaciji „Oluja“ moja skupina krenula je s Malog Golića, lijevo je bila skupina koju je vodio Vlado Prvonožec, a desno skupina koju je vodio Eduard Blagaj. Uglavnom, to su bile ojačane skupine od 50-70 ljudi i svakih 500-700 metara napadala je jedna takva skupina. „Ose“ su bile u tri takve skupine uz pričuvenu koja je išla iza i koju je vodio Stjepan Cestarić zajedno s SJP „Krpelj“ Vinkovci. SJP „Ris“ Kutina je bila na našem lijevom boku.“²⁶²

Prva skupina SJP „Osa“ pod zapovjedništvom Vlade Prvonožca krenula je iz područja M. Vršine po pravcu Bliznaci – Palež, s. Lotići – rudnik barita – s. Brkljačići – s. Gradina – Duboki klanac. Na prvi borbeni kontakt skupina nailazi podno vrha Bliznaci. Nakon dužeg borbenog okršaja, skupina je oslobodila borbene položaje koje neprijateljske snage u panici napuštaju. Na oslobođenim položajima pronađene su veće količine streljiva i naoružanja od minobacača (60mm) do teškog mitraljeza (12,7 mm). Ne gubeći vrijeme skupina je nastavila s napredovanjem od brda Palež u pravcu ceste Sveti Rok – Obrovac²⁶³. Tada je na njih otvorena minobacačka, a kasnije i pješačka paljba te dolazi do drugog borbenog kontakta s neprijateljem koji je uspješno neutraliziran, kako se kasnije pokazalo uz pomoć druge skupine „Osa“.²⁶⁴

Druga skupina SJP „Osa“ pod zapovjedništvom Marija Božića kretala se pravcem Veliki Golić – južno od Bliznaca – kota 937 – Račić – kota 607 – Ponorski vrh – cesta Gospić – Gračac. Nakon pređena otprilike dva kilometra skupina nailazi na žice poljskog telefona. Nakon kraćeg dogovora, zapovjednik Marijo Božić odlučuje da se skrene sa zapovjedenog pravca uz žicu prema sjeveru jer se iz tog smjera čulo djelovanje artiljerijskog oružja. Samo

---

²⁶⁰ Nazor, „Skupne snage Specijalne policije u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja“, 134.

²⁶¹ *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, 368.

²⁶² Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

²⁶³ Makadamska cesta koja je još od 19. stoljeća povezivala Sveti Rok i Obrovac preko prijevoja Alan (1054 m) zbog čega je poznata i pod nazivom Alanska cesta

²⁶⁴ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

približavanje neprijateljskom položaju izvedeno je vrlo oprezno, između ostaloga jer se smjer kretanja skupine sjekao sa smjerom kretanja prve skupine „Osa“. Iz tog razloga, zbog šumskog raslinja i konfiguracije terena, postojala je mogućnost vatre od prijateljskih postrojbi. Nakon otprilike 700-800 metara kretanja uz žicu, pripadnici druge skupine „Osa“ čuli su glasove s neprijateljskog minobacačkog položaja. Odlučeno je da se izvede manevar poluokruženja i neutralizira neprijateljska minobacačka vatra koja je, kako se ispostavilo, djelovala u pravcu Paleži i Crnog Vrhha odnosno po prvoj skupini SJP „Osa“.²⁶⁵

Neprijateljski položaj sastojao se od barake ispred koje je bilo parkirano vozilo „Pinzgauer“, a lijevo od barake bila su tri minobacača (82 mm). Uspostavljanjem vizualnog kontakta s neprijateljem pripadnici skupine vidjeli su tri neprijateljska vojnika kraj barake i jednog koji se udaljavao uzbrdo s nekim koga se nije moglo vidjeti. Nakon kratkog borbenog okršaja, koji se vodio na udaljenosti ne većoj od 20-30 metara, neprijateljski vojnici kraj minobacača su neutralizirani. U borbi je teško ranjen zapovjednik skupine Marijo Božić: „Nakon što sam ranjen ostao sam na makadamskoj prometnici koja ide za Bukvu i koju su oni topnički tukli. Par ljudi ostalo je sa mnom čekati pomoć, došli su dečki iz Rijeke i liječnik. S BOV-om su me prevezli do Bukve odakle me sanitetski kamion prevezao do Starigrada i na koncu gliser do Zadra. Operaciju sam imao u podrumu bolnice. Sredinom siječnja 1996. izašao sam iz sisačke bolnice i 1. veljače se vratio na posao.“²⁶⁶

Oko 14 sati, ubrzo nakon što su određeni ljudi za osiguranje ranjenika, zaštitnica je uočila kretanje skupine vojnika za koju se ispostavilo da se radi o prvoj skupini „Osa“. Nakon uspostavljanja kontakta i izmjene najnovijih informacija ispostavilo se da su dva neprijateljska vojnika koja su se udaljila s neprijateljskog minobacačkog položaja uspješno neutralizirana od strane prve skupine „Osa“. Zatim je druga skupina, kojom je zapovijedanje preuzeo instruktor specijalističke obuke Siniša Sruk, nastavila napredovanje prema zaseoku Lotine, koji je bio u njezinu smjeru, a prva skupina trebala je prema svom smjeru nastaviti prema prometnici Gospić – Gračac. U tom trenutku izviđači prve skupine uočili su kretanje neprijateljskih vojnika od sela Sveti Rok prema njima. Skupina se rasporedila te dočekala neprijateljske vojnike. Došlo je do žestokog okršaja u kojem je neutralizirano sedam neprijateljskih vojnika, dok je jedan u pokušaju bijega naletio na pripadnike SJP „Ris“ Kutina te je i on neutraliziran. Nažalost u ovom je okršaju smrtno stradao pripadnik SJP „Osa“ Ivo

---

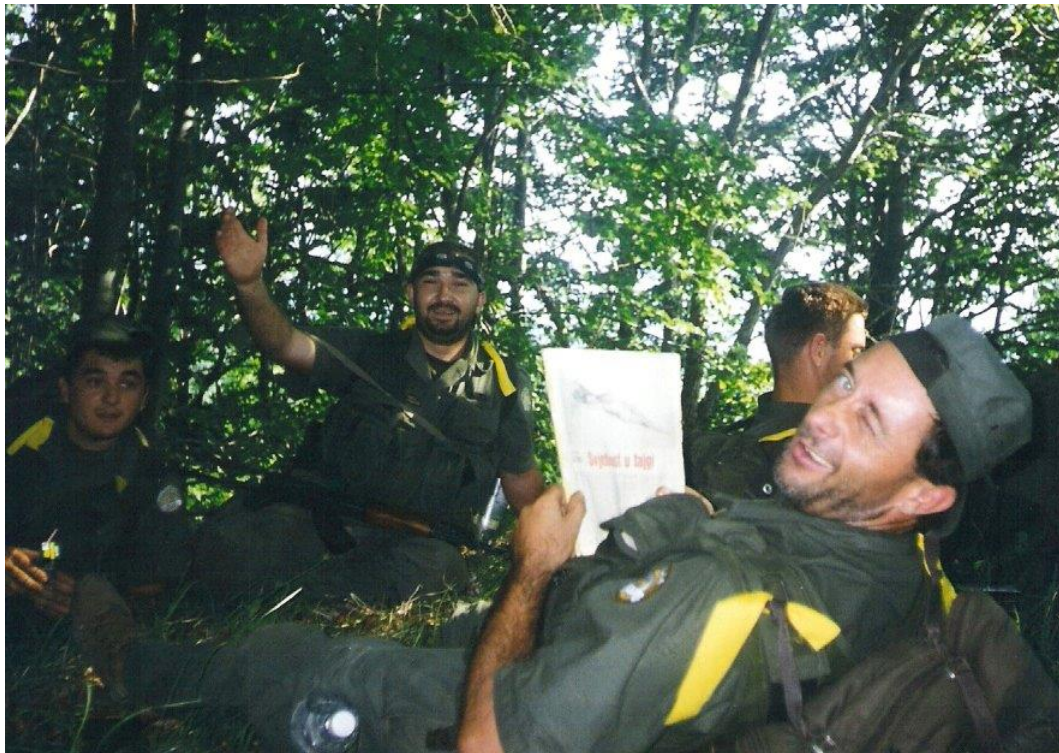
²⁶⁵ Siniša Sruk, „Iz djelovanja Specijalne jedinice policije PU Sisačko-moslovačke „Osa“ u oslobodilačkoj operaciji „Oluja““ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008), 174 – 175.

²⁶⁶ Usmeno svjedočanstvo Marijo Božić, razgovor obavljen 10. listopada 2016.

Križanac Dido. Nakon sređivanja borbenog poretka skupina je nastavila djelovanje po dubini stigavši oko 19 sati do rudnika barita (s. Pilar) gdje je prenoćila.²⁶⁷

Fotografija 9. SJP „Osa“ u operaciji „Oluja“ - Ivo Križanac Dido čita novine

Završetkom borbenih djelovanja prvog dana i prve etape provedbe operacije „Oluja“, Skupne snage Specijalne policije dostigle su crtu: zapadno od s. Međuvođe – s. Lipač Radučki – s. Žmelovača – rijeka Opsenica – s. Pilar – s. Poljana – s. Čuljet – Milska Glavica (uključno).²⁶⁸ Idućeg dana u 5 sati ujutro, prva skupina je nastavila napredovanje te je prešavši cestu Gospić – Gračac preko sela Matovinovići stigla do Dubokog klanca. Tamo je, po zapovijedi zapovjednika pravca Borisa Jambrešića, postavila borbene blokadne punktove zajedno s interventnom i drugom skupinom „Osa“. Druga je skupina noć s 4. na 5. kolovoza provela oko 2,5 kilometara od ceste Gospić – Gračac: Noćili smo iznad ceste Gospić – Gračac te se ujutro spustili do sela Ričice gdje smo dobili zadaću da odemo dalje iznad sela Ričice te

---

²⁶⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-; Sruk, „Iz djelovanja Specijalne jedinice policije PU Sisačko-moslavačke „Osa“ u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“, 174 – 175.

²⁶⁸ Nazor, „Skupne snage Specijalne policije u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja“, 138.

osiguramo bok našim snagama da od pravca Udbine ne bi došlo do ugrožavanja.“, prisjeća se Sruk.²⁶⁹

Treća skupina „Osa“, pod zapovjedništvom Eduarda Blagaja, kretala se jugoistočno pravcem V. Golić – TT 1173 – Poprdljivac – TT 709 – Ravna Kosa – vrh Jelavica – s. Mrkobradi – Ručica. Kretajući se zadanim pravcem neutralizirala je na području Liskovi Doci manju neprijateljsku grupu. Idućeg dana skupina je stigla do sela Perišići gdje uspostavlja borbene blokadne punktove. Nakon toga izvršena je logistička popuna, dok je nekolicina pripadnika liječnički zbrinuta zbog iscrpljenosti i nedostatka tekućine. Idućeg dana punktove preuzima SJP „Krpelj“ PU vukovarsko-srijemske, a skupina odlazi na odmor u dan ranije oslobođeni Gračac.²⁷⁰

Skupne snage Specijalne policije MUP-a nastavile su 6. kolovoza napredovanje prema sjeveru kroz Bruvno prema Donjem Lapcu gdje se povezuju s dijelovima 9. gardijske brigade „Vukovi“ u Udbini.²⁷¹ Nakon što je pod kontrolu stavljena cesta Gračac – Bruvno plan je predviđao oslobađanje Donjeg Lapca, a u njega su uključeni i pripadnici SJP „Osa“.

Skupina od 80 pripadnika SJP „Osa“ pod zapovjedništvom Vlade Prvonožca smještena je 7. kolovoza na područje sela Bulji radi sudjelovanja u oslobađanju Donjeg Lapca. Napad je pokrenut u 6 ujutro, a zadaća skupine „Osa“ bila je osiguranje lijevog boka glavnog pravca napada. Zadaća je uspješno izvršena bez borbenih djelovanja te je skupina u oslobođeni Donji Lapac ušla oko 15 sati. Nažalost, prilikom pretresa objekata od eksplozije ručne bombe, postavljene na potez, teško je ranjen pripadnik jedinice Miroslav Ivančan koji je hitno prevezen u gospićku bolnicu.²⁷²

Uspješno izvršivši sve zadaće, Skupne snage Specijalne policije 8. kolovoza započinju s uvezivanjem i ojačavanjem crte obrane uz državnu granicu s BiH. Tako je i skupina „Osa“ pod zapovjedništvom Stjepana Augustinovića dobila od načelnika Sektora specijalne policije, Željka Sačića, zapovijed da uspostavi borbene blokadne punktove na području Boričevca.

---

²⁶⁹ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, razgovor obavljen 14. rujna 2016.

²⁷⁰ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

²⁷¹ Ante Šoljić, „Uloga i značaj Specijalne policije MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995.“ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008), 152.

²⁷² Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

Skupina je položaje držala do u predvečer 9. kolovoza kada se po zapovijedi Željka Sačića vraća u bazu u Sisak.²⁷³

Nakon uspješno obavljenih zadataka u operaciji „Bljesak“, raketno-topnička bitnica SJP „Osa“ ponovno je angažirana i u operaciji „Oluja“. Bitnica je u operaciji bila podijeljena na dvije skupine. Jedna je skupina pod vodstvom Ivica Knežića, zapovjednika bitnice bila smještena na Ivinim Vodicama, a druga skupina pod vodstvom Marijana Iriša, bila je pridružena SJP „Omega“ PU bjelovarsko-bilogorske na položaju Jelovac.²⁷⁴

„U operaciji „Bljesak“ i operaciji „Oluja“ Tihomir Miljan, Hasan Hasanagić Haso i ja pridodani smo kao vozači, s tri stodesetke, raketno-topničkoj bitnici, jednoj od najboljih u svim specijalnim jedinicama. Njih dvojica vozila su minobacače, a ja sam imao zadatak vući raketni lanser raketa (RAK) i svu njegovu opremu. Petnaestak dana prije operacije „Oluja“ javili smo se po zadatku u bazu Šepurine kraj Zadra. Pet dana prije operacije digli su nas iz Šepurina i poslali na Velebit.“, prisjeća se Željko Gršić te nam otkriva jednu od najzahtjevnijih zadaća s kojima se kao vozač susreo u Domovinskom ratu: „Zapovjednik topništva specijalne policije Josip Turkalj, izdao je zapovijed svim bitnicama da se RAK-ovi moraju ukopati u nekakav zaklon. Naš RAK na položajima na Jelovcu nalazio se na platou između dvije improvizirane ceste. Kopajući zaklon došli smo do kamene gromade od nekoliko tona. Tada smo došli na ideju da stodesetkom uz pomoć sajle iščupamo taj kamen. S obzirom na to da znam mogućnosti tog kamiona još iz bivše vojske, smatrao sam da bi to uz puno muke bilo izvedivo. Od donjeg puta našao sam pravac kojim sam se kamionom kretao četrdesetak minuta. Nakon 35 do 40 metara stigao sam do kamena te sam ga uspio sajlom izvući iznad novonastalog rova. Međutim, problem je došao kad sam kamion na tom mjestu trebao okrenuti i spustiti se natrag na cestu. U jednom trenutku došlo je do naginjanja kamiona. Tada sam dečkima iz jedinice rekao da se objese za stražnju lijevu stranu kamiona koja je bila u zraku. Tako smo se mic po mic uspjeli okrenuti i spustiti dolje gdje su među Bjelovarčanima padale oklade u janjce hoćemo li se prevrnuti ili ne.“²⁷⁵

Raketno-topnička bitnica SJP „Osa“ u operaciji „Oluja“ djelovala je s dva kineska lansera, spomenutim RAK-om te dva minobacača, dok je SJP „Omega“ imala jedan RAK i četiri minobacača. Obje su jedinice djelovale kao jedna formacija pružajući podršku SJP „Ris“

---

²⁷³ Isto.

²⁷⁴ Usmeno svjedočanstvo Marijan Iris, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

²⁷⁵ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

Kutina i SJP „Osa“ Sisak. Nakon djelovanja s Jelovca bitnica se spustila prema Gračacu kako bi mogli davati podršku jedinicama koje su vrlo brzo napredovale.²⁷⁶

Pri spuštanju prema Gračacu dolazi do još jedne vrlo opasne situacije koju nam opisuje Željko Gršić: „U noći s 4. na 5. kolovoza spuštajući se Alanskom cestom prema Gračacu naišli smo na BOV-ove od ATJ Lučko koji su bili parkirani uz same stijene. Mi smo kamionima i vozilima prolazili pored njih s tim da nam je 1/3 kotača išla po samom rubu iznad kilometarske provalije. Ispod nas su još uvijek bili četnici koji su nas mogli vidjeti. Tako da smo sa svim isključenim svjetlima metar po metar uz tu provaliju, povremeno zapinjavši za BOV-ove, na koncu ipak uspješno prošli i spustili se pred Gračac.“ te nastavlja: „Ondje smo pred jutro bili spremni dati potporu našem pješaštvu no za time nije bilo potrebe te nismo borbeno djelovali. Naš RAK koji se pokvario zamijenili smo s Bjelovarčanima koji svoj nisu upotrebljavali dok je na našem od upotrebe izgorjela boja. S tim RAK-om došli smo pred Kulen Vakuf gdje smo imali posljednje borbeno djelovanje u operaciji „Oluja“.“, završava Gršić sjećanje na posljednje djelovanje raketno-topničke bitnice SJP „Osa“ u Domovinskom ratu.²⁷⁷

Važno je napomenuti kako SJP „Osa“ nije sudjelovala u operaciji „Oluja“ samo u sklopu Skupnih snaga Specijalne policije već i u sklopu Taktičke grupe 2 u oslobađanju okupiranih dijelova Banovine.²⁷⁸ Goran Brebrić, koji je vodio skupinu „Osa“ u tom dijelu operacije prisjeća se: „Pred početak operacije „Oluja“ bio sam na godišnjem odmoru na Pagu. Kada sam se vratio s mora došao sam u bazu i u njoj pronašao samo dežurnog kolegu. Tada mi sam se javio načelniku Policijske uprave Vladimiru Milankoviću, koji je onda bio načelnik Policijske uprave. Rekao mi je da skupim sve pripadnike jedinice koji su sposobni za borbu i da ćemo se priključiti Milku Prpiću i njegovim dečkima iz Hrvatske Kostajnice. Digao sam ljude koji su bili na godišnjem i one koji su bili na bolovanju, a mogli su hodati, i skupilo nas se 16 pripadnika SJP „Osa“. Ja sam bio vođa te grupe.“²⁷⁹

Grupa je ubrzo priključena skupini pod zapovjedništvom Milka Prpića, koji je jedno vrijeme obnašao dužnost pomoćnika zapovjednika SJP „Osa“: „Oluju sam dočekao kao zapovjednik Postaje granične policije Hrvatska Kostajnica što mi je bilo radno mjesto, odnosno kao zapovjednik Posebne jedinice policije PU sisačko-moslavačke županije koja se formirala po

---

²⁷⁶ Usmeno svjedočanstvo Marijan Iris, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

²⁷⁷ Usmeno svjedočanstvo Željko Gršić, razgovor obavljen 16. siječnja 2017.

²⁷⁸ Gajdek, *Petrinjska bojišnica 1991.-1995.*, 344.

²⁷⁹ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

potrebi i bila je sastavljena od policijskih djelatnika iz svih postaja Policijske uprave. Kako se linije oko Petrinje nisu mogle probiti, dobivam zapovijed od Vlade Milankovića da uzmem djelatnike SJP „Osa“ Sisak koji radi bolovanja, godišnjih odmora itd. nisu otišli s jedinicom.“²⁸⁰

Dirljivog susreta s Milkom Prpićem i bivšim specijalcima u Češkom Selu prisjetio se Goran Brebrić: „Izgrlili smo se kao da se nismo vidjeli sto godina. Zbog jake artiljerijske paljbe nismo mogli napredovati i načelnik Vlado Milanković me tog 5. kolovoza navečer oko pola noći pozvao u Sisak u Policijsku upravu. Kad sam došao načelnik je rekao „Ide se u Petrinju“, a ja sam se samo nasmijao i rekao „Zar opet?“. Vidio sam da onuda ne možemo proći, cestom ići u grad bilo je suludo. Oni su nam tamo uništili dva tenka. Odbio sam ideju da se pokrene napad na petrinjsko kupalište jer smo imali informacije da je kupalište dosta minirano. Našli smo mjesto gdje je Kupa najuža i gdje je najbliži grad. Odlučili smo prijeći Kupu kod Vurota. Kada smo Milanković i ja došli u Vurot zatekli smo policajce iz VI. Policijske postaje Petrinja koji su tamo čekali daljnji razvoj situacije.

Nakon toga krenuo sam natrag u Češko Selo, morao sam ići uz cestu pješice. Odjednom je netko iz jarka viknuo „Stoj!“. Vidio sam samo cijev puške uperene u mene na pola metra, a i ja sam refleksno dignuo pušku. Osoba iz mraka pitala me „Tko ste vi?“ , a ja kažem „Tko ste vi?“. Čuo sam da je netko s našim naglaskom i bilo je biti ili ne biti pa sam odgovorio „Specijalna policija“ na što me osoba iz mraka upitala „Čija?“. Opet sam upitao „Tko ste vi?“. Nakon šutnje konačno sam rekao „Ose“, a „Osa“ u srpskoj vojsci navodno nema. Osoba me zatim pitala tko je zapovjednik i ja sam odgovorio „Marijo Božić“ i čovjek je spustio pušku. Ispalo je da su to tenkisti 2. gardijske brigade HV koji su se povlačili. Zatim smo se povukli iz Češkog Sela i Milko Prpić je pokupio svoje i otišli smo na Vurot.

Dana 6. kolovoza, oko 5 sati ujutro, prešli smo čamcima Kupu. Čim smo izašli na pijesak bile su mine. Bunker i su na svu sreću bili prazni. Krenuli smo lijevo uz Kupu kroz šumu, gdje smo skinuli nekoliko poteznih mina, prema nekim kukuruzima koji nisu bili minirani i preko njih smo se dokopali asfalta i ulicom Mile Wood došli smo u Petrinju na tržnicu. Tamo smo ugledali nekakav transporter, nismo znali je li naš ili njihov i iza transportera je bila vojska i skužim znak „Gromova“, dignem ruku i viknem „Ose!“. Ja sam čak negdje usput pokupio geler a to sam shvatio tek tada kada mi je Milko rekao da su mi krvave hlače. Nakon toga su nas poslali za Sunju jer tamo nisu mogli probiti na jednom dijelu. Kasnije smo išli za Glinu

---

²⁸⁰ Usmeno svjedočanstvo Milko Prpić, razgovor obavljen 12. listopada 2016.

gdje smo čistili kuću po kuću tako da smo i Glinu na koncu uspješno riješili.“, završava ponosno Goran Brebrić.²⁸¹

U briljantno izvedenoj operaciji „Oluja“ hrvatske su snage u samo 84 sata osigurale prestanak ratnog djelovanja u Hrvatskoj pritom oslobodivši gotovo 20 posto ukupnog teritorija Republike Hrvatske. U njoj je oslobođeno okupirano područje Dalmacije, Like, Korduna i Banovine te su udareni temelji mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja. Iznimno značajan doprinos u „Oluji“ dale su Skupne snage Specijalne policije MUP-a RH kao skupina koja je s najmanje problema i zamjerki odradila svoj dio zadaće. Raščlamba CIA-e navodi da je brzina napredovanja specijalnih snaga MUP-a bila tolika da nije ostavila nimalo vremena neprijatelju za pregrupiranje i konsolidiranje svoje obrane.²⁸² To se vidi i iz kroz borbena djelovanja koja je u „Oluji“ imala i SJP „Osa“ koja je u dva navrata brzim i djelotvornim napadima potpuno razbila dezorijentiranog protivnika. Pripadnici Specijalne policije u „Oluji“ su propješačivši oslobodili niz gradova i naselja, noseći pritom na leđima nekoliko desetaka kila opreme koja je bila potrebna za preživljavanje i ratovanje u takvim teškim uvjetima u kojima su to činili oni – hrvatski ponos, hrvatski specijalci. „Oluja“, jedna od najvećih vojnih pobjeda u hrvatskoj povijesti s ponosom se slavi i obilježava svakog 5. kolovoza kao Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan branitelja. Upravo su oni, branitelji, svojom požrtvovnošću, borbenošću i visokom motiviranošću hrvatskom narodu donijeli toliko godina žuđenu slobodu i mir.

5.3. Akcija „Oluja – obruč“

Nakon uspješno provedene operacije „Oluja“ i izbijanja hrvatskih snaga na državnu granicu s Bosnom i Hercegovinom, osigurani su preduvjeti za uspostavu i funkcioniranje svih tijela državne vlasti Republike Hrvatske u međunarodno priznatim granicama. Tako se na oslobođenom teritoriju ustrojavaju policijske postaje i ispostave radi zaštite imovine i opće sigurnosti stanovništva. Temeljnoj policiji bilo je na tom području onemogućeno obavljati redovite zadaće jer su zaostale terorističke skupine često napadale policijske ophodnje. Zbog toga, javlja se potreba za angažmanom Specijalne policije u zadaći borbe protiv terorizma, što je i temeljna zakonska zadaća Specijalne policije.²⁸³ „Nakon povratka iz Oluje odmah smo išli

---

²⁸¹ Usmeno svjedočanstvo Goran Brebrić, razgovor obavljen 22. prosinca 2016.

²⁸² Davor Marijan, *Oluja* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2007), 77.

²⁸³ Brajković et al. *Akcije specijalne policije MUP-a u operaciji "Oluja"*, 119.

u pretraživanje terena, odnosno Petrove Gore na koju smo došli s karlovačke strane preko Vojnića.“ prisjeća se Siniša Sruk.²⁸⁴

Djelovanje snaga Specijalne policije MUP-a, pod zapovjedništvom generala Mladena Markača, u akciji potpunog pretraživanja i ovladavanja područjem Petrove Gore, regulirano je zapovijedi načelnika GSHV-a, Zvonimira Červenka, od 10. kolovoza 1995., a sama akcija dobila je naziv „Oluja – Obruč“. Uz Specijalnu policiju MUP-a u akciji su bile angažirane i pojedine postrojbe Hrvatske vojske. Zadaća SJP „Osa“ i drugih jedinica i postrojbi, do početka akcije, bila je isključivo blokada Petrove Gore, a zapovjedno mjesto SJP MUP-a nalazilo se u Vojniću. Akcija „Oluja – Obruč“ započela je 13. kolovoza 1995. u 5,32 ujutro po signalu „MUNJA“. Već prvog dana u potpunosti su oslobođeni i stavljeni pod nadzor Specijalne policije objekti Spomen doma „Petrova Gora“ i vojni objekt s radio-relejnim čvorištem na Magarečevcu. Idućeg dana, 14. kolovoza, akcija je uspješno okončana te su združene snage Specijalne policije i hrvatske vojske predale područje Petrove Gore pod nadzor snagama ZP Karlovac.²⁸⁵

Završetak te akcije za pripadnike SJP „Osa“ nije bio kraj pretresa terena oslobođenog u operaciji „Oluja“. Oni su angažirani i u akciji pretraživanja prostora Zbornih područja Split i Gospić na koje se proširila akcija „Oluja – Obruč“. Tako SJP „Osa“ 19. kolovoza 1995. dolazi u Gračac gdje se nalazilo zapovjedno mjesto. Jedinica je svakog dana sudjelovala u pretresima terena u široj okolici Gračaca i Knina sve do 26. kolovoza, kada se vraća u Sisak.²⁸⁶ Temeljem Zapovijedi načelnika Sektora specijalne policije, Željka Sačića, jedinica je u akciji „Oluja – Obruč“ sudjelovala još jednom.²⁸⁷ Od 5. do 11. rujna bila je angažirana na zadaći čišćenja terena na nacionalnog parka „Plitvička jezera“.²⁸⁸

---

²⁸⁴ Usmeno svjedočanstvo Siniša Sruk, 14. rujna 2016.

²⁸⁵ Brajković et al. *Akcije specijalne policije MUP-a u operaciji "Oluja"*, 123 - 126.

²⁸⁶ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Izvješće Eduara Blagaja o sudjelovanju SJP „Osa“ u akciji „Oluja-obruč“, Sisak, 18. rujna 1991.

²⁸⁷ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Zapovijed Željka Sačića, Broj: 511-01-31-1206/95., Zagreb, 4. rujna 1995.

²⁸⁸ Pismohrana Udruge SJP „Osa“, Borbeni put SJP PU Sisačko-moslavačke -skupina Sisak-

6. ZAKLJUČAK

Izbijanjem pobune dijela Srba u Republici Hrvatskoj jedine oružane formacije koje su se mogle suprotstaviti neprijatelju bile su policijske snage Ministarstva unutarnjih poslova. Unatoč tome što je vrlo brzo formiran i Zbor narodne garde, policijske su snage do kraja Domovinskog rata bile i ostale važan čimbenik, kako u obrambenim zadaćama tako i u oslobađanju okupiranih dijelova Republike Hrvatske. Među njima svoje je mjesto našla i Specijalna jedinica policije „Osa“ iz Siska.

Pripadnici PJP „Osa“ od samog su osnutka jedinice aktivno sudjelovali u uspostavi javnog reda i mira na području Policijske uprave Sisak, usporedno vršeći popunu jedinice. U lipnju 1991. formiranjem 2. pješačke bojne 2. A brigade ZNG iz tadašnje Posebne jedinice policije „Osa“ odlazi velika većina ljudstva. Unatoč toj činjenici, svega par tjedana kasnije pripadnici jedinice odlaze na prvu crtu bojišnice gdje sudjeluju u uspostavljanju Policijskih ispostava u Kozibrodu i Gornjem Viduševcu. Nakon uspješno obavljenih zadaća, drugom polovicom srpnja vraćaju se u Sisak gdje se vrši nova popuna nakon čega većina pripadnika PJP „Osa“ odlazi u Zagreb na obuku.

U rujnu PJP „Osa“ sudjeluje u obrani Topuskog, a nakon okupacije Petrinje u kojoj su također imali borbene zadaće, uspostavljaju obranu na prilazima gradu Sisku koji se našao na dometu dalekometnog topništva. U studenom za zapovjednika jedinice dolazi Srećko Telar koji uz svoje pomoćnike podiže ustroj jedinice koja ubrzo mijenja i naziv iz Posebna jedinica policije u Specijalna jedinica policije. SJP „Osa“ istaknula se u operaciji „Vihor“ gdje je unatoč slaboj koordinaciji, koja je obilježila tu operaciju, postigla značajan uspjeh. Izvršivši forsiranje rijeke Kupe pripadnici jedinice neutralizirali su otporne točke te stvorile mostobran za prelazak snaga Hrvatske vojske te se nakon uspješno izvršene akcije vratili u bazu u Sisak.

Stupanjem na snagu Sarajevskog primirja, početkom 1992., jedinica se sve više posvećuje fizičkoj i psihičkoj obuci koje su bile ključan čimbenik uspjeha SJP „Osa“, i razlog što je jedinica tijekom rata imala svega pet poginulih pripadnika, što je mala brojka uzmemo li u obzir kakve su bile zadaće ove jedinice. U svibnju 1992. SJP „Osa“ odlazi na prvi teren izvan matične PU Sisak gdje na Papuku uspješno sudjeluje u zadaćama pretresa terena u sklopu akcije „Trokut“ nakon što su krajem 1991. hrvatske snage oslobodile to područje. Uz to jedinica konstantno obavlja i druge zadaće poput pratnji novinara na prve crte bojišta, osiguranja razmjena zarobljenika i osiguranja događaja na kojima se okupljao veći broj ljudi unutar matične PU.

Krajem ljeta 1991. SJP „Osa“ upućena je na Velebit koji je mnogim pripadnicima jedinice postao drugi dom sve do operacije „Oluja“ u kojoj su se, nakon nekoliko zima, spustili s te planine i oslobodili okupirani prostor Republike Hrvatske. Prvi susret jedinice s Velebitom bio je težak, a možda ga najbolje opisuje rečenica tadašnjeg zapovjednika SJP „Osa“ Srećka Telara: „Nismo mi znali tada što je Velebit.“. Iako jedinica nije imala direktnih sukoba s neprijateljem, od mina su na tom terenu teško stradala četvorica njezinih pripadnika među kojima je bio i Telar. Njegovo ranjavanje svjedoči o tome kakav je bio ustroj u Specijalnoj policiji, gdje je zapovjednik imao ulogu vođe koja se ogledala i u tome da je uvijek išao prvi, bez obzira na opasnost zadaće, štoviše, što je situacija iziskivala veći angažman te što je potencijalna opasnost bila veća, to je uloga zapovjednika bila od veće važnosti za cijelu jedinicu. U prilog tome govori i činjenica da su čak dvojica zapovjednika SJP „Osa“ tijekom Domovinskog rata pretrpjela teško ranjavanje. Osim Srećka Telara, u operaciji „Oluja“ teško je ranjen Marijo Božić. Referirajući se na Telarovo ranjavanje Mladen Markač, ratni načelnik Sektora Specijalne policije, izjavio je: „Zahvaljujući takvu načinu vođenja jedinica, autoritet zapovjednika i zamjenika Specijalaca iznimno je velik i ne može se usporediti sa autoritetom koji donosi čin. U Specijalnoj policiji nema činova, samo oznake radnih mjesta: načelnik, zapovjednik, zamjenik zapovjednika, instruktori i djelatnici.“²⁸⁹

SJP „Osa“ sudjelovala je na terenima od zapadne Slavonije do samog juga Hrvatske, odnosno Cavtata, u sklopu akcije „Krug – Dubrovnik“ usporedno sa zadaćama na Velebitu u sklopu akcija „Poskok 1“ i „Poskok 2“. Upravo uz Velebit vezane su i dvije vrlo važne operacije 1993. godine u kojima je SJP „Osa“ sudjelovala u sklopu združenih snaga Hrvatske vojske i policije. Najprije je u siječnju pokrenuta operacija „Maslenica“ u kojoj jedinica nije imala borbenih kontakata no uspješno je izvršila zaposjedanje zadane crte obrane. Zatim je u rujnu pokrenuta operacija „Medački džep“ u kojoj su Specijalne jedinice policije, među kojima je bila i „Osa“, značajno pridonijele uspješnosti operacije.

Nakon operacije „Medački džep“, unutar SJP „Osa“, formira se i raketno-topnička bitnica jačine voda koja se kroz razdoblje 1994. godine pripremala za oslobađajuće operacije „Bljesak“ i „Oluja“ u kojima je postigla značajne uspjehe, spremno izvršivši sve zadatke pružajući potporu hrvatskim snagama. SJP „Osa“ je konstantno podizala svoj ustroj, osobito od studenog 1992. kada svoju bazu seli u bolje uvjete, na Viktorovac. Ondje je uređen i prostor za vozni park SJP „Osa“ koji je bio važna komponenta djelovanja jedinice s obzirom

---

²⁸⁹ Pred nama su pobjegli Srbi i vukovi, a ostali samo veprovi i divlje mačke. *Globus* (Zagreb), 26. studenog 1993, 6.

na okolnosti i duljinu puta kojim je jedinica dolazila na terene. U akciji „Kocka“, a potom i akciji „Tuka“ SJP „Osa“ susrela se sa zadaćama borbe odnosno prevencije od terorizma. Akcija „Kocka“ provodila se na širem području Daruvara koje je do te akcije bilo vrlo nestabilno i nesigurno zbog čestih terorističkih akcija srpskih terorista koje su se svodile na uništavanje pruga, zasjede i ubijanje civila. Uspješno izvedenom akcijom Specijalne jedinice policije, među njima i SJP „Osa“, zaustavile su teror na tom području i pokazale su da su spremne na izvršavanje jednog od glavnih zadataka specijalnih jedinica, a to je borba protiv terorizma. Potvrda toga došla je par mjeseci kasnije u akciji „Tuka“ kada su spriječena teroristička ubacivanja s okupiranog u slobodni dio Republike Hrvatske na području PU Karlovačke.

Krajem 1994. godine SJP „Osa“ sudjeluje u akciji „Krug- Požega“ koja je bila uvertira za operaciju „Bljesak“ u kojoj je početkom svibnja 1995. oslobođen okupirani teritorij zapadne Slavonije. Zadaća SJP „Osa“ u operaciji „Bljesak“ bila je stavljanje pod nadzor dijela područja istočno od prometnice Lipik – Okučani. Jedinica je zadatak uspješno ostvarila i pritom neutralizirala jake otporne točke neprijatelja. Pokazalo se da je operacija „Bljesak“ bila generalna proba pred operaciju „Oluja“. U „Bljesku“ su osim koordiniranosti i odlične suradnje između Hrvatske vojske i policije došle do izražaja sve mogućnosti primjene Specijalnih jedinica policije u borbi. Borbeno iskustvo te visoka razina fizičke i psihičke obučenosti pripadnika Specijalnih jedinica policije u operaciji „Oluja“ došli su do izražaja kao nikada prije. Nakon nekoliko godina boravka na vrhovima Velebita, specijalna policija napokon je krenula dolje, prema okupiranim krajevima Republike Hrvatske.

Prvog dana operacije „Oluja“, 4. kolovoza 1995. godine, Specijalne jedinice policije ostvarile najznačajnije uspjehe na cjelokupnom području koje je bilo obuhvaćeno operacijom. Ovladavši prijevojem Mali Alan, ključem komunikacije Sveti Rok – Obrovac te spustivši se s Velebita na komunikaciju Gospić – Gračac pripadnici specijalnih jedinica policije razbili su najtvrdi kamen srpske pobune. Srpska vojska Krajine je na tom području angažirala najelitnije postrojbe te za obranu pripremio sve ključne otporne točke. Pobunjeni Srbi nadali su se da će dugo i uspješno braniti to područje, ponajprije zbog konfiguracije terena koja im je omogućavala povoljne položaje, a hrvatskoj strani onemogućavala ojačavanje svojih položaja teškom tehnikom.

Upravo u „Oluji“ hrvatski su specijalci pokazali i dokazali svoju univerzalnost i prilagodljivost u nekoliko oblika borbenih djelovanja poput prepada i zasjeda. To se najbolje

vidi na primjeru borbene skupine „Osa“ koja je skrenula sa zadanog pravca kako bi neutralizirala minobacačku bitnicu koja je djelovala po njihovim kolegama. Pri izvršavanju spomenutog zadatka došlo je do teškog ranjavanja zapovjednika jedinice Marija Božića, te je silom prilika zapovijedanje borbenom skupinom spremno preuzeo zapovjednik 1. voda SJP „Osa“ Siniša Struk. Tu su do izražaja došle brojne odlike pripadnika jedinice, od dragovoljačkog entuzijazma koji ih je nosio od početka rata do uloge zapovjednog kadra koji je bio jedan od temelja uspješnosti ove jedinice.

Sudjelovanjem u oslobađanju okupiranog teritorija te izbijanjem na državnu granicu Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine SJP „Osa“ nije završila svoj ratni put. Stečena znanja i vještine primijenila je i u akciji „Oluja – obruč“ gdje je sudjelovala u pretresima terena na oslobođenom teritoriju Republike Hrvatske.

Upoznavši se s ulogom Specijalne jedinice policije „Osa“ u Domovinskom ratu, kao i ulogom drugih jedinica koje su u Domovinskom ratu sudjelovale kao dio Skupnih snaga Ministarstva unutarnjih poslova, nakon dugog i iscrpnog istraživanja može se zaključiti kako su one bile temelj hrvatskih oružanih snaga te spadaju među najznačajnije čimbenike koji su pridonijeli obrani slobodnih i oslobađanju okupiranih dijelova Republike Hrvatske.

7. POPIS KRATICA

AP - Autonomna pokrajina

ATJ - Antiteroristička jedinica

BiH - Bosna i Hercegovina

BOV - borbeno oklopno vozilo

CK - Centralni komitet

GBR - Gardijska brigada

GMTBR - Gardijska motorizirana brigada

GSHV - Glavni stožer Hrvatske vojske

HDZ - Hrvatska demokratska zajednica

HV - Hrvatska vojska

IZM - Izdvojeno zapovjedno mjesto

JNA - Jugoslavenska narodna armija

KAME - kirurško-anesteziološke mobilne ekipe

MUP - Ministarstvo unutarnjih poslova

NK - Nogometni klub

OZ - Operativna zona

PI - Policijska ispostava

PJP - Posebna jedinica policije

PP - Policijska postaja

PU - Policijska uprava

RAK - Raketni lanser raketa

RH - Republika Hrvatska

RSUP - Republički sekretarijat unutrašnjih poslova

SAO - Srpska autonomna oblast

SAP - Socijalistička Autonomna Pokrajina

SDS - Srpska demokratska stranka

SKJ - Savez komunista Jugoslavije

SFRJ - Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

SJP - Specijalna jedinica policije

SR - Socijalistička Republika

SUP - Sekretarijat unutrašnjih poslova

SVK - Srpska vojska Krajine

TO - Teritorijalna obrana

UN - United Nations

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation

UNPA - United Nations Protected Areas

UNPROFOR - United Nations Protection Forces

VRO - vojno-redarstvena operacija

ZNG - Zbor narodne garde

8. POPIS FOTOGRAFIJA I KARATA

Karte

Karta 1. Operacija „Vihor“ (Pismohrana Udruge SJP „Osa“)

Karta 2. Akcija „Poskok 1“ (Pismohrana Udruge SJP „Osa“)

Karta 3. Operacija „Medački Džep“ (Pismohrana Udruge SJP „Osa“)

Karta 4. Akcija „Tuka“ (Pismohrana Udruge SJP „Osa“)

Fotografije

Fotografija 1. Kombi vozilo s natpisom „Osa“ u bazi na stadionu u Sisku 1991. (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 2. SJP „Osa“ u akciji „Poskok 1“ (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 3. Baza u Lukovom Šugarju - pripadnici SJP „Osa“ spremni za polazak na teren (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 4. Ukcavanje pripadnika SJP „Osa“ u helikopter na Dušicama 1993. (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 5. Pripadnici SJP „Osa“ spuštaju se prema Lukovom Šugarju (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 6. Vozači SJP „Osa“ poziraju pred „stodesetkom“ (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 7. Odmor pripadnika SJP „Osa“ nakon obavljene zadaće u operaciji „Bljesak“ (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 8. Pripadnici raketno-topničke bitnice SJP „Osa“ u operaciji „Bljesak“ (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

Fotografija 9. SJP „Osa“ u operaciji „Oluja“ - Ivo Križanac Dido čita novine (Privatni album Udruge SJP „Osa“)

9. SAŽETAK

Nakon prvih višestranačkih izbora 1990. godine, Republika Hrvatska bila je suočena s narušavanjem i destabilizacijom ustavnog poretka od strane pobunjenih Srba. Kao odgovor na takvo stanje započinje obuka i naoružavanje jedine legalne oružane snage - policije. Tako se pri Policijskoj upravi Sisak 15. ožujka 1991. osniva Specijalna jedinica policije „Osa“. Tijekom prve godine djelovanja, jedinica je dala velik doprinos u obrani Banovine od velikosrpske agresije. Od svibnja 1992. Sektor specijalne policije uključuje jedinicu u terene širom Republike Hrvatske. Obavljajući zadaće od Cavtata preko Velebita do Zapadne Slavonije jedinica je u sudjelovala u brojnim pretragama terena, izviđačkim akcijama, zaposjedanju crta razgraničenja i oslobađanju privremeno okupiranog teritorija. Usporedno s obavljanjem vojnih i policijskih zadaća jedinica kontinuirano provodi obuku koja je bila jedan od ključnih čimbenika koji su utjecali na uspješnost pripadnika jedinice. Kruna njihovog ratnog puta bile su operacije „Bljesak“ i „Oluja“ u kojima je SJP „Osa“ kao dio Skupnih snaga MUP-a odigrala jednu od ključnih uloga u oslobađanju okupiranih dijelova Republike Hrvatske.

SUMMARY

After the first multi-party elections in 1990, the Republic of Croatia was faced with the violation and destabilization of the constitutional order by the rebelled Serbian population. As a response to such conditions, the Republic of Croatia commenced training and arming the only legal armed force – the police. In those conditions, on the 15th of March, the Sisak Police department founded the Special police force unit called "Osa". During their first year in action, the unit has immensely contributed towards the defense of Banovina. After the May of 1992, the Special police department assigned the unit on tasks throughout the country. Performing their tasks from Cavtat, Velebit up to Western Slavonija, the unit has participated in numerous surveys, reconnaissance missions, occupations of points along the demarcation line and liberation of temporarily occupied territories. Parallel with their military and police duties, they have kept training routine which was one of the main factors attributed to the unit's members efficiency. The crown jewel of their warpath was the participation in the operations "Bljesak" (Flash) and "Oluja" (Storm) in which the Special police unit "Osa" participated as a part of the joint forces of the Ministry of Interior affairs. During the beforementioned operations they played one of the pivotal roles in the liberation of occupied regions of the Republic of Croatia.

10. BIBLIOGRAFIJA

Izvori

Arhivska građa:

Arhiv Hrvatske radiotelevizije

Arhiv Policijske uprave sisačko - moslavačka

Pismohrana Udruge Specijalne jedinice policije „Osa“

Privatni arhiv Milka Prpića

Svjedočanstva dana autoru:

Marijo Božić (Bjelovar, listopad 2016.)

Goran Brebrić (Sisak, prosinac 2016.)

Željko Gršić (Sisak, siječanj 2017.)

Marijan Iris (Sisak, prosinac 2016.)

Slavko Muža (Sisak, rujan 2016.)

Milko Prpić (Sisak, listopad 2016.)

Sašo Smiljanić (Sisak, veljača 2017.)

Siniša Sruk (Sisak, rujan 2016.)

Srećko Telar (Zagreb, siječanj 2017.)

Periodika:

Borba, 29. lipnja 1991.

Borba, 1. srpnja 1991.

Borba, 3. srpnja 1991.

Globus, 26. studenog 1993.

Hrvatski bojovnik, 19. veljače 1992.

Jedinstvo, 23. siječnja 1992.

Jedinstvo, 6. veljače 1992.

Narodne novine, 22. prosinca 1990.

Politika, 28. lipnja 1991.

Sisački tjednik, 13. kolovoza 1992.

Slobodna Dalmacija, 2. rujna 1993.

Večernji list, 29. rujna 1990.

Večernji list, 30. rujna 1990.

Večernji list, 26. ožujka 1993.

Vjesnik, 19. lipnja 1991.

Vjesnik, 24. lipnja 1991.

Vjesnik, 25. lipnja 1991.

Vjesnik, 1. srpnja 1991.

Vjesnik, 3. srpnja 1991.

Vjesnik, 11. srpnja 1991.

Vjesnik, 18. srpnja 1991.

Literatura

Barić, Nikica. *Srpska pobuna u Hrvatskoj: 1990.-1995.* Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2005.

Bilandžić, Mirko, Stjepan Milković. „Specijalne vojno-policijske protuterorističke postrojbe: Hrvatska i svijet“ *Polemos* 12, br. 24 (2009): 33-60.

Bobetko, Janko. *Sve moje bitke.* Zagreb: vlastita naklada, 1996.

Brajković, Zvonko, Zvonimir Despot i Mario Werhas. *Akcije specijalne policije MUP-a u operaciji "Oluja" : operacija "Oluja - Obruč" i djelovanje Specijalne policije kolovoz - listopad 1995.* Zagreb: Večernji list, 2012.

Despot, Zvonimir. *Medački džep 1993. : hrvatska operacija "Džep-93" : ekskluzivni dokumenti "Srpske vojske Krajine" : izvješće Ujedinjenih naroda iz 1994. godine.* Zagreb: Večernji list, 2012.

Gajdek, Đuro. *Petrinjska bojišnica 1991.-1995.* Petrinja: Grad Petrinja, 2008.

Gašljević Tomić, Katica. *Selo i župa Viduševac.* Zagreb: Ibis grafika, 2010.

Hodalj, Vlado. „102. brigada Hrvatske vojske u operaciji Vihor 1991. godine.“ *Polemos* 2, br. 3 (1999): 11-41.

Holjevac Tuković, Ana, Ante Nazor. „Problem prikupljanja memoarskog gradiva na primjeru Domovinskog rata – struka i etika kao preduvjeti njegove objektivne interpretacije.“ *Arhivski vjesnik* 52 (2009): 67-79.

Horvatić, Ivan et al. *Novo Selo Glinsko.* Novo Selo Glinsko: Zavičajni klub, Petrinja: Matica Hrvatska, 2007.

Horvatić, Ivan, Vladimir Krpan. *Petrinjski žrtvoslovni leksikon Domovinskog rata.* Petrinja: Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja podružnica Sisačko-moslavačke županije, 2013.

Krišto, Mile. *Obrana Novog Farkašića.* Zagreb: Udruga „Crne mambe“, 2006.

Marijan, Davor. „Jugoslavenska narodna armija : važnija obilježja.“ *Polemos* 9, br. 17 (2006): 25-43.

Marijan, Davor. *Oluja*. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2007.

Mašinović, Hamdija. „Sudjelovanje i uloga Policijske uprave bjelovarsko-bilogorske u Domovinskom ratu.“ *Radovi zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 8 (2014): 133-161.

Milković, Stjepan. *Alfe žive vječno! : prilozi za ratni put Specijalne jedinice "Alfa" PU zagrebačke u Domovinskom ratu 1991.-1995.* Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Udruga veterana specijalne jedinice policije "Alfa" Zagreb, 2013.

Nazor, Ante. *Počeci suvremene hrvatske države : (kronologija procesa osamostaljenja Republike Hrvatske: od Memoranduma SANU 1986. do proglašenja neovisnosti 8. listopada 1991.).* Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2007.

Nazor, Ante. „Skupne snage Specijalne policije u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja.“ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor, 130-149. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008.

Perić, Ivo. *Godine koje će se pamti.* Zagreb: Školska knjiga, 1995.

Portelli, Alessandro. „Što čini usmenu povijest drugačijom?“. u *Lucius. Zbornik radova Društva studenata povijesti „Ivan Lučić-Lucius“* God. VI., Sv. 10.-11., ur. Suzana Miljan, 147-158. Zagreb: Društvo studenata povijesti Ivan Lučić-Lucius, 2007.

Pulez, Željka. *Jedno srce za slobodu*. Karlovac: Tiskara Pečarić & Radočaj, 1997.

Raguž, Jakša. „Pad policijske postaje Kozibrod.“ *Petrinjski zbornik* 9 (2007): 62-92.

Raguž, Jakša. „Borbena djelovanje Posebne jedinice policije Policijske uprave Bjelovar Omega 1991. godine.“ *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 8 (2014): 71-131.

Radelić, Zdenko, Davor Marijan, Nikica Barić, Albert Bing, Dražen Živić. *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*. Zagreb: Školska knjiga, Hrvatski institut za povijest, 2006.

Ružić, Slaven. „Politički i vojno-sigurnosni aspekt zbivanja u glinskoj općini 1990.-1991. godine.“ *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 47(2) (2015): 711 – 736.

Sruk, Siniša. „Iz djelovanja Specijalne jedinice policije PU Sisačko-moslavačke „Osa“ u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“.“ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor, 174-175. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008.

Šoljić, Ante. „Uloga i značaj Specijalne policije MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995.“ u *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „oluja“ 1995. (prilozi)*, ur. Ante Nazor, 150-154. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2008.

Špegelj, Martin. *Sjećanja vojnika*. Zagreb: Znanje, 2001.

Štimac, Slavko. „KAME-Sisak u Domovinskom ratu.“ U *Prvi hrvatski kongres vojne medicine, Zagreb, 26.-28. listopada 2000 : zbornik radova*, ur. Drago Prgomet Zagreb: Hrvatsko društvo za vojnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, 2001.

Šulj, Tomislav, Vladimir Brnardić. *Operacija „Maslenica“ – sjećanja sudionika*. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2014.

Valentić, Mirko. *Rat protiv Hrvatske : 1991.-1995. : velikosrpski projekti od ideje do realizacije*. Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2010.

Vrcelj, Marko. *Rat za Srpsku Krajinu 1991-1995*. Beograd: Srpsko kulturno društvo Zora, 2002.

Žunec, Ozren. „Rat u Hrvatskoj 1991.-1995. : 1. dio : uzroci rata i operacije do sarajevskog primirja.“ *Polemos* 1, br. 1 (1998): 57-87.

Monografija *Stodeseta brigada ZNG – HV u obrani jedne domovine II dio (od 1. siječnja 1993. do 30. lipnja 1996.)*. Karlovac: Udruga pripadnika 110. brigade ZNG-HV Karlovac, 2009.

Monografija *2. gardijska brigada Hrvatske vojske Gromovi*. Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Glavni stožer Oružanih snaga RH, 2011.

Monografija *9. gardijska brigada Hrvatske vojske Vukovi*. Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Glavni stožer Oružanih snaga RH, 2011.

Monografija *Dvadeset proljeća Roda*. Varaždin: TIVA Varaždin, Udruga specijalne jedinice policije PU Varaždinske „Roda“, 2011.

Monografija *102. brigada Hrvatske vojske Novi Zagreb*. Zagreb: Klub veterana 102. brigade HV, 2011.

Monografija *Policija u Domovinskom ratu 1990. – 1991.* Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2011.

Monografija *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2011.